

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**21-25 YAŞ ARASI GENÇLERDE BENLİK SAYGISINA ETKİ
EDEN EBEVEYN TUTUMLARI**

AYGÜL KARAMAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ŞEYDA YILDIRIM

MANİSA-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AYGÜL KARAMAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ŞEYDA YILDIRIM

TEZ JÜRİSİ
DOÇ. DR. ŞEYDA YILDIRIM
DR. ÖĞRT. ÜYESİ YASEMİN SANAL ÖZKAN
DR. ÖĞRT. ÜYESİ HADİYE KÜÇÜKKARAGÖZ

MANİSA-2019

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10318427
Yazar Adı / Soyadı	AYGÜL KARAMAN
T.C.Kimlik No	21799358172
Telefon	5067391218
E-Posta	a.karaman0906@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	21-25 Yaş Arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları
Tezin Tercümesi	Parental Attitudes Affecting Self Esteem in Youth Between Aged 21-25
Konu	Sosyal Hizmetler = Social Services
Üniversite	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	182
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. ŞEYDA YILDIRIM
Dizin Terimleri	Ana-baba-geç ilişkileri=Parents-adolescent relations ; Ana-baba-geç ilişkileri= ; Ana-baba tutumu=Parents attitude
Önerilen Dizin Terimleri	benlik saygısı, genç yetişkinler, young adults, self-esteem

09.01.2020

İmza:.....

21-25 YAŞ ARASI GENÇLERDE BENLİK SAYGISINA ETKİ EDEN

EBEVEYN TUTUMLARI

Öğrenci: Aygül KARAMAN

Danışman: Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM

Bu tez çalışması 30.12.2019 tarihinde jürimiz tarafından “Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı” nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda YILDIRIM

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağ. Bil. Fak.

Üye :

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin SANAL ÖZCAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Fen-Ed. Fak.

Üye:

Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğ. Bil. Ens.

Bu tez, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

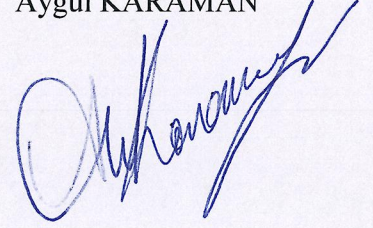
..... / /

Prof. Dr. Ömer TETİK
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilemeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışım olmadığını beyan ederim.

Aygül KARAMAN

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın belirlenmesi, planlanması, uygulanması ve yürütülmesi dahil tüm aşamalarında bilgi ve deneyimiyle desteğini benden esirgemeyen, bana yol gösteren değerli hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM' a

Eğitimim süresince bana katkılarını esirgemeyen değerli hocalarım Sayın Doç. Dr. Hakan BAYDUR, Sayın Dr. Öğretim Üyesi Gülten UÇAN ve bölüm başkanımız Sayın Prof. Dr. Fatih ŞAHİN'e ,

Jüri üyesi olma davetimizi kabul eden Sayın Dr. Öğretim Üyesi Yasemin SANAL ÖZKAN 'a ve davetimizi kırmayıp İzmir'den gelerek jüri üyesi olmayı kabul eden Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e,

Sevgisini, desteğini benden esirgemeyen, bu zorlu tez sürecinde tüm nazlarıma katlanıp bir an bile beni yalnız bırakmayan arkadaşlarıma, beni yetiştiren, aile kavramının bir birey için önemini kavramama yol açan aileme ve ayrıca değerli mesleğime teşekkür ederim.

KISALTMALAR DİZİNİ

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ASAGEM	: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
ASDEP	: Aile Sosyal Destek Programı
IASSVV	: Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği
IFSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Derneği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
RBSÖ	: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
TEŞEKKÜR	ii
KISALTMALAR DİZİNİ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER/GRAFİKLER DİZİNİ.....	x
ÖZET.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. BENLİK SAYGISI	4
2.1.1. Benlik Kavramı	4
2.1.2. Benlik saygısı	6
2.1.3. Benlik saygısının gelişimi	8
2.1.4. Benlik saygısı boyutları.....	11
2.1.5. Benlik saygısını etkileyen faktörler.....	13
2.1.6. Kuramsal açıdan benlik ve benlik saygısı	17
2.2. EBEVEYN TUTUMLARI	21
2.2.1. Aile Kavramı ve Aile Tutumunun Birey Üzerindeki Etkileri.....	22
2.2.2. Kuramsal açıdan ebeveyn tutumları.....	25
2.2.2.1. Otoriter-Baskıcı ebeveyn tutumu	28
2.2.2.2. Demokratik ebeveyn tutumu	29
2.2.2.3. İzin verici ebeveyn tutumu.....	31
2.2.2.4. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu	32

2.2.2.5. Tutarsız ebeveyn tutumu	33
2.2.2.6. Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu.....	34
2.2.2.7. Reddedici ebeveyn tutumu	36
2.3. BENLİK SAYGISI İLE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	36
2.4. AİLE TUTUMLARI VE BENLİK SAYGISININ SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	41
3. GEREÇ VE YÖNTEM	47
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	47
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	47
3.3. ARAŞTIRMA SORULARI.....	49
3.3.1. Araştırmanın Genel Sorusu	49
3.3.2. Araştırmanın Alt Soruları.....	49
3.4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	51
3.5. ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI	52
3.6. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	52
3.7. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	53
3.8. VERİLERİN ANALİZİ	57
3.9. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI.....	59
3.10. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ	59
4. BULGULAR	60
4.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR.....	60
4.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR.....	74
5. TARTIŞMA	116
5.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR ÜZERİNE.....	116
5.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR ÜZERİNE	123
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	130
6.1. SONUÇ	130

6.2. ÖNERİLER.....	134
6.2.1. Mikro Düzeyde Getirilen Öneriler	135
6.2.2. Mezzo Düzeyde Getirilen Öneriler	136
6.2.3. Makro Düzeyde Getirilen Öneriler	137
7. KAYNAKLAR.....	140
8. EKLER.....	156
EK 1. ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI	156
EK 2. ETİK KURUL KARARI	157
EK 3. ARAŞTIRMA İZİNİ.....	158
EK 4: SOSYO-DEMOGRAFİK VERİ FORMU	159
EK 6. ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ (ENVANTERİ)	162
EK 7. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU.....	165
EK 8. ÖZGEÇMİŞ.....	167
EK 9. TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU	168

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Güvenilirlik Test İstatistiği	55
Tablo 2. Anne-Baba Tutum Envanteri Güvenilirlik Test İstatistiği.....	57
Tablo 3. Verilerin Normal Dağılım (Shapiro-Wilk) Test Sonuçları	58
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	60
Tablo 5. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı.....	61
Tablo 6. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımı	62
Tablo 7. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	62
Tablo 8. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	64
Tablo 9. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	65
Tablo 10. Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumlarına Göre Dağılımı	65
Tablo 11. Katılımcıların Hayatta Olmayan Ebeveynlerine Göre Dağılımı.....	66
Tablo 12. Ebeveynlerin Birlikte Olma Durumlarına Göre Dağılımı	66
Tablo 13. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı	67
Tablo 14. Katılımcıların Eve Giren Toplam Gelire Göre Dağılımı	68
Tablo 15. Eve Giren Toplam Gelirin Değerlendirilmesine Göre Dağılım.....	69
Tablo 16. Katılımcıların Kardeş Durumlarına Göre Dağılımı	70
Tablo 17. Katılımcıların Aile İlişki Durumlarına Göre Dağılımı	71
Tablo 18. Aile İçi Duygusal Şiddet Durumu Dağılımı	72
Tablo 19. Aile İçi Fiziksel Şiddet Durumu Dağılımı	73
Tablo 20. Anne-Baba Tutumlarının Gençlerin Benlik Saygıları Üzerine Etkisi	74
Tablo 21. Benlik Saygısının Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi	75
Tablo 22. Katılımcıların Benlik Saygı Düzeylerinin Dağılımı	77
Tablo 23. Katılımcıların Benlik Saygılarının Yaşa Göre Değerlendirilmesi	79
Tablo 24. Demokratik Anne-Baba Tutum Algısının Dağılımı	80
Tablo 25. Otoriter Anne-Baba Tutum Algısının Dağılımı.....	82
Tablo 26. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutum Algısının Dağılımı	83
Tablo 27. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi ...	85
Tablo 28. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Yaşa Göre Değerlendirilmesi	86

Tablo 29. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre Değerlendirilmesi	88
Tablo 30. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Medeni Duruma Göre Değerlendirilmesi	90
Tablo 31. Algılanan Anne Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi	91
Tablo 32. Algılanan Baba Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi	93
Tablo 33. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Değerlendirilmesi	95
Tablo 34. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Değerlendirilmesi	97
Tablo 35. Benlik Saygısının, Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Statü Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi	99
Tablo 36. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi	100
Tablo 37. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ebeveynlerin Birliktelik Durumuna Göre Değerlendirilmesi	101
Tablo 38. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi	103
Tablo 39. Benlik Saygısının, Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi	104
Tablo 40. Benlik Saygısının, Anne Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi	105
Tablo 41. Benlik Saygısının, Baba Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi	105
Tablo 42. Benlik Saygısının, Ebeveynlerin Birliktelik Durumuna Göre Değerlendirilmesi	106
Tablo 43. Benlik Saygısının Ebeveynin Hayatta Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi	106
Tablo 44. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Aile İçi İlişkiler Değişkenine Göre Değerlendirilmesi	107
Tablo 45. Benlik Saygısının, Aile İçi İlişkiler Değişkenine Göre Değerlendirilmesi	109
Tablo 46. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Aile İçi Duygusal Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi	110

Tablo 47. Benlik Saygısının, Aile İçi Duygusal Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi	111
Tablo 48. Katılımcıların Benlik Saygılarının Duygusal Şiddete Göre Değerlendirilmesi	111
Tablo 49. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Aile İçi Fiziksel Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi	112
Tablo 50. Benlik Saygısının, Aile İçi Fiziksel Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi	113
Tablo 51. Katılımcıların Benlik Saygılarının Fiziksel Şiddete Göre Değerlendirilmesi	114

ÇİZELGELER/GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Katılımcıların Eğitim Düzeylerinin Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	63
Grafik 2. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı	70

Tezin Başlığı: 21-25 Yaş Arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları

Öğrencinin Adı: Aygül KARAMAN

Danışmanı: Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

ÖZET

Amaç: Bu araştırmada anne-baba tutumlarının, 21-25 arası genç yetişkinler benlik saygıları üzerindeki etkilerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma Aydın ili Efeler ilçesi sınırları içerisinde yaşayan 21-25 yaş arası gençler ile 15-22 Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırma 21-25 yaş arası 398 genç ile yapılmış nicel ve ilişkisel tarama modeline dayalı bir araştırmadır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, ebeveynlerinin hayatta ve birlikte olma durumları, çocukluk ve ergenlik dönemi aile içi ilişkileri ve aile içi duygusal-fiziksel şiddet görüp görmediklerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan anket formundan yararlanılmıştır. Ayrıca katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarını ölçmek üzere Anne-Baba Tutum Envanteri ve benlik saygılarını ölçmek üzere Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden faydalanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi SPSS 22.0 ile yapılmıştır. Veriler; Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H ve Ki Kare (χ^2) testlerinden yararlanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları, demokratik anne-baba tutumlarının benlik saygısını pozitif yönde etkilediği, buna karşın bu etkinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Aile içi iletişim, aile içi duygusal şiddet ve aile içi fiziksel şiddet gibi faktörlerin, benlik saygısı üzerinde etkili değişkenler olduğu görülmüştür. Yapılan istatistikî analizlerden anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Sonuçlar: Ebeveyn tutumları benlik saygısı üzerinde etkilidir. Bu nedenle bireylerin benlik saygı düzeylerinin artırılması için; ebeveynlerin çocuklarına karşı daha demokratik tutum sergilemeleri, etkili ve sağlıklı bir aile içi iletişimin sağlanması, aile içi duygusal ve fiziksel şiddetin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Genç Yetişkinler, Anne-Baba Tutumları, Benlik Saygısı

Title of Dissertation: Parental Attitudes Affecting Self Esteem in Youths Between Aged 21-25

Name of Student: Aygül KARAMAN

Academic Constultant: Şeyda YILDIRIM, Assoc. Prof.

Department: Department of Social Work

SUMMARY

Objective: The aim of this study was to determine the effects of perantal attitudes on self-esteem of young adults between 21-25.

Materials and Methods: The study was conducted between the ages of 21-25 years and on 15-22 November 2019 in Efeler district of Aydın. The study is based on a quantitative and relational survey model with 398 young people who are aged 21-25 years. The questionnaire was prepared by the researcher to determine the socio-demographic characteristics of the participants, their parents' life and coexistence, their family relations during chilhood and adolescence and whether they experienced emotional or physical violence within the family. In addition, Parental Attitude Inventory and Rosenberg Self-Esteem Scale were used to measure the perceived parental attitudes of the participants. The data were evaluated with SPSS 22.0. The data were analysed as using Chi Square (χ^2) tests.

Findings: Participants had moderate self-esteem and democratic parental attitudes had a positive effect on self-esteem, whereas this effect was low. Factors such as family communication, family emotional violence and family physical violence were found to be influential variables on self-esteem Significant were obtained from statistical analyzes.

Conclusion: Parental attitudes are effective on self-esteem. Therefore, in order to increase the self-esteem levels of individuals; Parents should be more democratic towards their children, effective and healthy domestic communication should be ensured and emotional and physical violence should be eliminated.

Key Words: Young Adults, Parenting Attitudes, Self-Esteem

1. GİRİŞ

Bireyin pek çok ihtiyacını karşıladığı ve doyuma ulaştırdığı, bedensel ve duygusal bağlamda gelişimini tamamladığı en doğal ortam kuşkusuz ki aile ortamıdır. Aile; toplumun en küçük birimi olarak, bireylerin yaşamında, bedensel ve psikolojik gelişiminde olduğu kadar geleceği üzerinde de oldukça büyük öneme sahiptir. Bireyin psikolojik veya diğer bir ifade ile duygusal bağlamda pozitif gelişimi ve sağlamlığı, benlik saygısı ile doğru orantılı olup; yüksek düzeyde benlik saygısı psikolojik sağlığın önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ruhun ve dolaylı olarak bedenen sağlıklı bir birey olmanın koşulları arasında yer alan benlik saygısı; erken çocukluk döneminde anne-baba tarafından şekillendirilen ve genellikle ergenlik döneminde bireyin kendi bedensel görünümü veya diğer bir ifade ile imajı ile belirlenen bir durumdur.

İnsan sosyal bir varlık olması nedeniyle, yaşamın her alanında başka insanlara ihtiyaç duymaktadır. İnsanların birbirlerine olan bağlılığı ve bağımlılığı ise, multidisipliner bir alan olan sosyal hizmetlerin dayanağını oluşturmaktadır. Sosyal hizmetlerin temel amacı; insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmektir. Toplumun en küçük birimi aile iken, en temel yapı taşı ise bireydir. Bireyin gerek çocuklukta ve gerekse yetişkin olduğu dönemler dahil yaşamının her evresinde, başta ebeveynler olmak üzere sosyal çevresindeki her birey ile iletişime ve etkileşime girmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Toplumun en temel yapı taşını oluşturan bireyin sosyal anlamda gelişimi; sağlıklı bireyler, aileler ve dolayısı ile sağlıklı bir toplum açısından oldukça önemlidir. Dolayısı ile genç yetişkinlerin ebeveynleri ile olan ilişkileri ve ebeveyn tutumları, yaşamlarının her evresinde süreç ve ebeveyn tutumları doğrultusunda bireylerin benlik saygısı etkilenebilecektir. Sosyal hizmet bağlamında ise, bireyin benlik saygısının yetersizliği; bireyden aileye ve topluma doğru diğer bir ifade ile mikrodan makroya doğru sorunların oluşmasına neden olabilecektir.

Sosyal çevredeki diğer bireylerle kaliteli ilişki, sağlıklı etkileşim kurabilmek ve etkin bireyler olabilmek, önce bireysel sonra da toplumsal anlamda oldukça önemlidir. Gerek Türkiye’de ve gerekse dünyada bireylerin ebeveynleri ile olan ilişkileri ve ebeveyn tutumları, başta psikoloji ve sosyoloji olmak üzere, sosyal hizmet ve diğer çeşitli bilim dallarının ilgi duyduğu bir konu olmuştur. Bireylerin benlik saygıları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki veya diğer bir ifade ile benlik saygısı üzerinde ebeveyn tutumlarının etkisi, çocuklar ve ergenler üzerinde ve yaş, cinsiyet, sosyal çevre, vb. gibi farklı demografik ve sosyo-ekonomik değişkenler üzerinden incelenmiştir. Ancak literatür taraması sürecinde genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerinde ebeveyn tutumlarının etkisini, sosyal hizmet açısından araştırmaya yönelik çalışmalara rastlanılamamıştır. Her ne kadar 21-25 yaş grubu bireyler sosyo-ekonomik açıdan aileden bağımsız bireyler olarak düşünülse de, aile ve özellikle ebeveynler ile olan ilişkinin bir ömür sürdüğü bir gerçektir. Ayrıca ekonomik nedenler ile çoğu 21-25 yaş grubundaki gençlerin ebeveynleri ile yaşadıklarını söylemek mümkündür. Eurostat verilerine göre Türkiye’deki 16-29 yaş grubundaki erkeklerin %80’i, kadınların ise %60’ı ebeveynleri ile birlikte yaşamaktadır. Benzer durum dünya ölçeğinde de görülmekte ve 16-29 yaş grubundaki erkeklerin %73’ü, kadınların %63’ü ebeveynleri ile yaşamaktadır. Dolayısıyla 21-25 yaş dönemi de, genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerinde ebeveyn tutumlarının etkisinin olabileceği bir dönem olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda bireyin çalışma yaşamına geçiş yaptığı ve aileye bağlılığının azaldığı 21-25 yaş arası dönemde algıladıkları ebeveyn tutumlarının, benlik saygıları üzerindeki etkisinin araştırılması; hem alan yazında bu konudaki eksikliğin giderilmesinde hem de araştırmadan ulaşılabilecek bulgular ile alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmesi açısından önem taşımaktadır.

Kuşkusuz genç yetişkinlerin ebeveynleri ile birlikte yaşamalarının temelinde daha çok ekonomik nedenler yatmakta olup, Türkiye’de genç nüfus işsizlik oranının yüksek olmasına bağlı olarak ebeveynleri ile yaşayan gençlerin oranı daha yüksektir. Bu durum ebeveynleri ile yaşayan genç yetişkinlerin, ebeveyn tutumlarına bağlı davranış, benlik saygısı, vb. gibi çeşitli tutumlarının da etkilenmesine ve buna bağlı olarak benlik saygı düzeylerinin değişmesine yol açabilecektir. Benlik saygısı her ne kadar bireyin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde oluşan bir yapı olsa da, benlik saygısı kuramcısı Rosenberg’e göre; benlik saygısı sabit ve değişmez bir yapı

değildir. Bireyin tüm yaşamı boyunca karşılaştığı tutum ve davranışlar, başarı ve başarısızlıklar sonucu benlik saygıları da değişen ve yenilenen bir yapı sergilemektedir. Araştırmamız kapsamında, yetişkin bireylerin benlik saygıları üzerine ebeveyn tutumlarının ne şekilde yansıdığı konusu araştırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; genç yetişkin bireylerin benlik saygı düzeylerinin belirlenmesi ve algıladıkları anne baba tutumunun benlik saygıları üzerine etkisinin ortaya konmasına yarayacak bir araştırma yapmaktır. Araştırmadan ulaşılabilecek bulgular doğrultusunda; temel amacı insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmek olan sosyal hizmet uygulayıcı ve yetkililerine ışık tutacak sonuçlar ortaya konulması ise araştırmanın bir diğer amacıdır. Bu araştırmayı benzer nitelikteki araştırmalardan ayıran ve farklılaştıran en önemli nokta ise; kişiliğin oluşumunun son aşamasında, bireyin benlik algısı ve benlik saygısında anne-baba tutumunun etkisi ne derecede olduğunu bulmaya çalışmasıdır. Sağlıklı bir toplumun oluşabilmesi için, insan ilişkileri ve iletişimi-etkileşimi güçlü bireyler ve aileler oluşturabilmek gerekmektedir. Bireyin aile ile olan bağı ve ilişkilerinin yaşam boyu devam ettiği ve özellikle 21-25 yaş grubu gençlerin aileleri ile birlikte yaşadıkları dikkate alındığında; ebeveyn tutumlarına bağlı problemleri olan gençlere sosyal hizmet desteği verilerek, kendi farkındalıklarının ortaya çıkması ve benlik saygı düzeylerinin arttırılması sağlanabilir.

Çalışmada; benlik saygısı ve ebeveyn tutumları kavramsal ve kuramsal çerçevede ele alınmış, benlik saygısı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki kuramsal bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Bu araştırma kapsamında; Aydın ili Efeler ilçesi sınırları içinde yaşayan 21-25 yaş grubundaki genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerinde, ebeveyn tutumlarının etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. BENLİK SAYGISI

2.1.1. Benlik Kavramı

Benlik kavramı ilk olarak William James'in 1890 tarihinde yazdığı* *The Principles of Psychology* adlı kitabında dile getirilmiş ve kavram bilimsel anlamda ele alınmıştır. James' göre benlik; her bireyde fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel nitelendirmeler ile tanımlanan *benim (me)* ile algılama, düşünme ve hatırlama işlevlerini içeren *ben (I)* olgularının eş zamanlı gelişimidir. James, her bireyin; maddesel benlik, sosyal benlik, ruhsal benlik ve saf ego olmak üzere dört tür benliğe sahip olduğunu ileri sürmüştür. James'e göre; maddesel, sosyal ve ruhsal benlik *bilen beni*, saf ego ise *bilinen beni* ifade etmektedir. Maddesel benlik, bireyin maddesel varlıklar ve çevresindeki diğer kişilerle özdeşleşmiş olması iken, ruhsal benlik ise; bireyin kendisini algılama ve değerlendirmesi olup sübjektiftir. James sosyal benliği, bireyin ilişkide bulunduğu sosyal çevresindeki insanlara kendisini gösterme biçimi olarak tanımlamaktadır. James'e göre, her birey; ilişkide oldukları, kendilerini tanıyan ve haklarında bir imaja sahip bireyler veya gruplar kadar sosyal benliğe sahiptir. Bireyler kendilerini, ailelerine veya arkadaşlarına gösterdikleri gibi yeni tanıştıkları veya emrinde çalıştıkları kişilere göstermezler ki, bu durum bireyin sosyal benliğinden kaynaklı bir durumdur. Saf ego ise; benliğin deneysel yolla incelenemeyen, bireye süreklilik duygusu veren ve kendi kendini düşünen kısmıdır (James ve ark. 1950). James'in benlik kavramına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde; her bireyde maddesel, sosyal, ruhsal benlik ve saf ego olmak üzere dört tür benlik olduğunu söylemek mümkündür.

*William James'in 1890 yılında yazdığı *The Principles of Psychology* adlı kitabı, 1950 yılında yeniden basılmıştır.

Genel olarak psikolojinin konusu olarak nitelendirebileceğimiz benlik kavramı, çok sayıda psikolojik araştırmaya konu edilmiştir. Bu nedenle literatürde, kavrama ilişkin çok sayıda ve farklı bakış açısı ile tanım yer almaktadır. Ancak, kavram üzerinde ortak bir tanımın yapıldığını söylemek mümkün değildir. En basit ifade ile benlik; bireyin kişiliğinin bir alt yapısı olup, bireyin kişiliğine ilişkin yargıları ve kendini algılama biçimi olarak tanımlanabilir (Aslan, 1992). Benlik; bireyin yaşam sürecinde öğrendiği tüm bilgileri, yapılandırılmış bilgilerden ayırmak suretiyle kendine ilişkin çok özel tanımlar yapması olarak tanımlanmaktadır (Ashmore ve Jussim 1997). Gander ve Gardiner (2007)'e göre benlik; bireyin kendisini ve benliğini algılama, kavrayış şekli ve kişiliğini biçimlendirme olarak tanımlanabilir. Benlik, her bireyin gelişim sürecinde edindiği deneyimler, ebeveyn tutumları, yaşlıları ile olan ilişkileri, vb. gibi sosyal etkileşim etkisiyle duygu, düşünce ve algılarının birleşimiyle oluşmaktadır (Gander ve Gardiner 2007). Kavrama ilişkin tanımlar incelendiğinde, genel olarak benliğin; bireyin algıları sonucu ortaya çıkan bir durum olduğunu ve algılar değiştiği sürece benliğin de değişeceğini söylemek mümkündür. Nitekim Yapıcı ve Yapıcı (2005)'nin; bireyin yaşadığı her olay sonucunda kendine ilişkin değerlendirmeleri benliğini şekillendirmekte ve gerek yakın çevresindeki ve gerekse sosyal çevresindeki kişilerin kendisine ilişkin düşüncelerinden etkilenmektedir, ifadesi benliğin değişken bir özelliğe sahip olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Gander ve Gardiner (2007)'e göre; bireyin sosyalleşmesi ve sosyal çevresindeki kişilerle etkileşimi, toplumsal adaptasyonu sağlamada önemli bir role sahip iken aynı zamanda benlik oluşumunu da desteklemektedir. Bireyin gelişmiş bir benlik yapısına sahip olması ise; başta psikolojik gelişimi olmak üzere, insan ilişkileri, eğitim sürecindeki başarısı ve meslek seçimi üzerinde de etkili olabilmektedir. Gander ve Gardiner'in ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, benlik; bireyin gelişme döneminde ki genel olarak ergenlik döneminde gelişmekte ve şekillenmektedir. Dolayısı ile bireyin gelişim-ergenlik döneminde çevresi ile etkileşimi ve ilişkileri ne kadar sağlıklı olursa, benlik gelişimi de o denli sağlıklı ve güçlü olacaktır. Nitekim Özoğlu (1975)'nin; "bireyin benlik kavramının gelişmesinde, büyüme ve gelişmesinin genel kurallarının yanı sıra, iletişim önemli bir araçtır" ifadesi de bu görüşü destekler niteliktedir. Bireyin çevresi ile iletişim ve etkileşiminin, benlik gelişimi üzerinde

etkili olduğu görüşü, Kaya (2017)'nın; “kişinin çevresi ve iletişim içinde olduğu her şey benlik gelişimine katkı sağlar” ifadesi ile de desteklenmektedir.

Benlik kavramına ilişkin tanımlar değerlendirildiğinde benlik; bireyin çocukluk döneminde başlayan, sosyal çevresi ile olan etkileşiminden etkilenecek şekilde şekillenen ve ergenlik döneminde gelişen ve daha sonra da gelişmeye devam eden dinamik bir yapıdır. Bireyin sosyal çevresi ile olan ilişkileri, etkileşimi ve gözlemlerine ilişkin algıları benliği oluşturmaktadır, algılar değiştiği sürece benlik de değişmektedir. Dolayısıyla ile benlik, her ne kadar ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde en yoğun gelişimi gösterse de hayat boyu değişime ve gelişmeye açık bir yapı olarak nitelendirilebilir. Ancak, benliğin asıl gelişme ve şekillenme döneminin ergenlik dönemi olduğu dikkate alındığında, bireyin gelişim-ergenlik döneminde çevresi ile etkileşimi ve ilişkileri ne kadar sağlıklı olursa, benlik gelişimi de o denli sağlıklı ve güçlü olacaktır demek mümkündür. Böylece sağlıklı ve güçlü benliğe sahip bireylerin artması, aile ve dolayısıyla toplumun da sağlıklı ve güçlü olmasına katkı sağlayacaktır. Güçlü ve sağlıklı birey, aile ve toplumların varlığı ise, temel amacı insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmek olan sosyal hizmetler bilim ve uygulayıcılarının daha etkin çalışabilmelerine katkı sağlayacaktır.

2.1.2. Benlik saygısı

Benlik bireyin bilişsel yönü iken, benlik saygısı (Self-Esteem) çocukluk ve ergenlik döneminde bireyin edindiği yargılara karşı geliştirdiği tutumu, dolayısıyla ile bireyin duyuşsal yönünü ifade eder (Kuzgun 2009). Erken çocukluk çağında anne-baba tarafından şekillendirilmeye başlayan benlik saygısı, bireyin benlik algısı ile ideal benliği arasındaki farkın değerlendirilmesidir (Tözün 2010). Benliğin duygusal yanı olan benlik saygısı, genel olarak bireyin kendisine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda ulaştığı bir beğeni durumudur. Benlik saygısı en basit ifade ile bireyin benliğini onaylaması sonucu ortaya çıkan bir beğeni iken, en geniş anlamı ile bireyin kendisini gururlu, değerli, etkin, başarılı ve gayretli olarak hissetmesi durumudur (Özkan 1994).

Benlik saygısı kuramcılarında Rosenberg'e göre, benlik saygısı; bireyin kendisine karşı geliştirdiği olumlu ve olumsuz tutumlarıdır. Çocukluk ve ergenlik

döneminde gelişimini büyük ölçüde tamamlayan benliğe karşı ulaşılan değerlilik yargısı bireyin benliğine duyduğu saygıyı ifade ederken, benliğe ilişkin değerlendirmelerin sonucu da benlik saygısı düzeyinin belirleyicisidir (Rosenberg 1965). Benlik saygısı, bireyin benliğine ilişkin algılarını onaylaması şeklinde dar kapsamda tanımlanabilir. Kapsam genişletildiğinde benlik saygısı, bireyin; kendisini tüm yönleri ve özellikleriyle benimsemesi, değer vermesi, güven ve saygı duymasıdır. Dolayısı ile benlik saygısı, bireyin olumlu ve olumsuz tüm özellik, düşünce ve yargılarına ilişkin kişisel bir değerlendirme ve bu değerlendirme sonucu ortaya çıkan bir değer yargısı (Crocker ve Major 1989)olarak tanımlanabilir. Benlik saygısı kavramını özsaygı olarak ifade eden Coopersmith'e göre özsaygı; bireyin kendisini önemli, başarılı, yetenekli ve değerli olarak algılama derecesidir ve bireyin özsaygı derecesi ne kadar yüksekse birey, çevre ile olan ilişkilerinde veya iletişimde o denli etkili, hareketli ve güvenli olacaktır (Coopersmith 1967'den aktaran Güloğlu ve Aydın 2001).

Nathaniel Branden (2001) benlik saygısını, benlik kavramında yer alan bilgilerin bir değerlendirmesi ve benlik saygının bireyde olan ve olmayan yetenekler, özellikler ve niteliklerine ilişkin objektif bir görüş olarak tanımlamaktadır. Branden'e göre, bireyin algıladığı benlik ile ideal benliği arasında bir uyum olması halinde, benlik saygısı pozitif yönde artacaktır. Berk (2012)'e göre, benlik saygısı; bireyin yetenekleri, duygusal deneyimleri, psikolojik uyumu hakkındaki kararları ve değerlendirmeleri olup, bu nedenle benlik saygısı, benliğin önemli bir yönüdür. Budak (2000)'a göre benlik saygısı; bireyin kendisini benimsemesi, onaylaması, kendine değer vermesi ve saygı duyması gibi kendi değerine ilişkin değerlendirmeleridir. Adams (1995); benlik saygısını, benliğin duygusal boyutu olarak nitelendirmekte ve her bireyin kimliği hakkında belirli fikirlere sahip olmasının yanı sıra, kim olduğuyla ilgili belirli duygulara sahip olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda benlik saygısını, bireyin kendini değerli bulma ve kendi benliğini beğenme derecesi olarak tanımlamaktadır (Aktaran Hamarta ve ark. 2009).

Literatürde benlik saygısı kavramına ilişkin çok sayıda tanımlama olmasına karşın, kavrama ilişkin ortak bir tanımın veya tanımlamanın yapıldığını söylemek mümkün değildir. Ancak genel olarak benlik saygısının; bilişsel boyuttaki benliğin

duyuşsal veya duygusal boyutu olduğu, bireyin kendisine ilişkin algılarının bir değerlendirmesi ve kendisini fiziksel, bilgi, yetenek, vb. gibi çeşitli açılardan beğenmesi olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda benlik saygısını, bireyin kendine ilişkin olumlu ve olumsuz yönlerini, özelliklerini ve davranışlarını kabullenmesi, bunları duygusal boyutta değerlendirmesi ve değerlendirme sonucunda kendini beğenmesi, sonuç olarak bireyin kendisine karşı takındığı pozitif veya negatif tavır olarak tanımlamak mümkündür.

2.1.3. Benlik saygısının gelişimi

Benlik saygısı, erken çocukluk döneminde gelişmeye başlayan ve yaşamın ilerleyen yıllarında yerleşik hale gelen bir durumdur. Çocukluk çağında daha çok anne-baba tutum ve davranışları ile şekillendirilen benlik saygısı (Cevher ve Buluş 2006), bireyin gelişimi ile birlikte genişlemeye başlayan sosyal çevresinden de etkilenecek gelişimini sürdürmektedir (Booth 1990). Kohut (1971)'a göre, benlik saygısının gelişiminde; *başkalarının saygısı, yeterlilik ve kendilik*(bireyin, başkalarının saygısı ve yeterlilik kaynaklarını kendisine göre değerlendirmesi) olmak üzere üç ana kaynak, diğer bir ifade ile üç temel etken bulunmaktadır. Çocukluk, ergenlik ve olgunluk dönemlerinde başkalarının saygısı ve pozitif duygusal etkileşimler, bireyin kendisini sevmesini geliştirir. Bireyin kendisini sevmesi sayesinde duygusal kendilik ve egemenlik oluşur. Adler (2014)'e göre; fiziki noksanlık ve organ eksikliği, aile içindeki davranış ve tutumlar, kronik hastalıklar ve sosyal ilişkilerde reddedilme veya sosyal iletişimsizlik bireyin benlik saygısının gelişiminde etkilidir.

Benlik saygısının gelişim süreci; çocukluk, ergenlik ve geç ergenlik olmak üzere üç ana dönemde (Kohut 1972; Rosenberg 1979; Demo ve Williams 1983) ele alınabileceği gibi, bireyin yaşam boyu çevresi ile olan ilişkileri, etkileşimi ve iletişimi ile benlik saygısı düzeyi değişim göstermektedir (Booth 1990; Robins ve ark. 2002).Çocuk ilk doğduğunda, anne veya anne yerine geçen kişinin kendisine gösterdiği ilgi ve bu ilgiye uygun ilişkiye bağlı olarak benlik saygısının ilk temelleri atılmaya başlar (Kohut, 1983). Benlik saygısının gelişmesinde ilk çocukluk yıllarında, çocuğun yeteneklerinin ve başarılarının ortaya çıkması en temel gerçeklik

olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde çocuğun ebeveynleri tarafından onaylanması, kabullenilmesi ve çocuğa gösterilecek sevgi, çocuk açısından biri veya birilerinin varlığında olmanın gurur ve hazzını yaşatacaktır. Böylece çocuk gerçek anlamda bir başarı kazandığında, bu başarı onun başarıma gücü olduğu duygusunu besleyecektir (Rosenberg 1979; Demo ve Williams 1983). Çocukluk dönemindeki her yaşanmışlık, çocuğun kimliğinin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Çocukta kimlik oluştuğu; benlik saygısının gelişmesi, çocuğun iç ruhsal yapısına daha bağımlı hale gelmeye başlar (Kohut, 1972). Kohut'un burada ifade etmek istediği; kimlik oluşmaya başladıkça benlik saygısının gelişmesi, çocuğun çevresel iletişim ve etkileşimlerden etkilenmesine bağlı ortaya çıkan duygusal ve psikolojik yapı ile pozitif ilişkili olduğudur. Diğer bir ifade ile kimlik oluşumu sürecinde anne-baba tutumları ve çocuğun çevresindeki kişilerden göreceği olumlu veya olumsuz tutumların, benlik saygısının gelişmesi üzerinde etkilidir.

Okul döneminde çocuğun başarısı kendilik değerini arttırmakta (Rosenberg, 1979), bu dönemde ortaya çıkan ve çözüm getirilebilen kriz, çocuğun benlik saygısını kuvvetlendirmektedir (Demo ve Williams 1983). Ergenlik dönemi ile birlikte ergenin algısı ve bilgi kaynakları da değişmeye başlar. Bu dönemde ergenin, kendisine ilişkin gerçek ve doğruların dışarıdan geleceği algısı, yerini bilginin kaynağının kendisi olduğu ve doğruların kendinden geleceği algısına bırakır (Rosenberg, 1979). Ergenliğin ilk dönemlerindeki bireyin kendilik imgesi, geç ergenlik dönemindeki kendilik imgesine oranla daha zayıftır. Bu durum, erken ergenlik döneminde bireyin kendilik bilinçliği ile uğraşmasına ve kendilik eleştirisine doğru bir sonuca yol açarak, benlik saygısının azalmasına yol açmaktadır (Offer ve Howard, 1972). Bireylerde, benlik saygısının pekiştiği dönem genel olarak geç ergenlik dönemidir. Ancak, bireyin kendisi ile özdeşme duygusu, pozitif anlamlı özdeşimler, başarılar devam ettiği sürece bireyin benlik saygısı artarak devam eder (Rosenberg, 1979; Demo ve Williams, 1983). Sonuç olarak benlik saygısı; doğumla başlayan ve bireyin yetişkin olduğu döneme kadar devam eden, yetişkinlik sonrası ise yaşanan olaylardan, tutumlardan ve ilişkilerden etkilenen, psikolojik, toplumsal ve kısmen fiziksel bir olgu olarak nitelendirilebilir. Genel olarak benlik saygısı bireyin psikolojik gelişim sürecinde oldukça fazla faktörden etkilenen bir olgu olmakla birlikte, daha çok ebeveyn tutumlarından etkilenmektedir.

Özkan (1994)'ın, Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören 17-21 yaş arası 550 genç üzerinden yürüttüğü araştırmada, gençlerin benlik saygılarının aileleri ile ilgili etkenlere bağlı olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada, gençlerin benlik saygılarının; ebeveynlerin eğitim düzeyi, annenin mesleği, ailenin gelir düzeyi ve ailenin ilgisine bağlı olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, bireyin benlik saygı düzeyi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiş, ulaşılan bu bulgu doğrultusunda benlik saygısının geç ergenlik döneminde pekiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Özkan, araştırma sonuçlarına göre; benlik saygısı geç ergenlik döneminde pekişen bir olgu olmakla birlikte, genel olarak değişmeyen bir olgu olmadığını, yaşam boyunca çeşitli faktörlerden etkilenen bir olgu olduğunu da vurgulamaktadır.

Benlik gelişimi genel olarak bireyin ergenlik döneminde gerçekleşirken, Robins ve arkadaşlarına (2002) göre benlik saygısı yaşam boyu gelişim göstermektedir. Robins ve arkadaşlarının, bu görüşlerini desteklemeye yönelik 326 641 kişilik örneklem grubu üzerinde yürüttükleri çalışmada, örneklem grubunu 10 farklı yaş grubu* üzerinden belirlemiş ve bu doğrultuda veriler internet üzerinden verileri toplamışlardır. Benlik saygısının gelişim süreci ise, bireyin; çocukluk, ergenlik, yetişkinlik, orta yetişkinlik, ileri yetişkinlik ve ihtiyarlık dönemleri olmak üzere değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, bireylerde benlik saygısı; çocukluk döneminde yüksek iken, ergenlik dönemi boyunca azalmaktadır. Ancak bireyin yetişkinlik döneminde benlik saygısı düzeyi yeniden artmaya başladığı, ileri yetişkinlik (70'li yaşlar) ve ihtiyarlık dönemlerinde ise hızlı bir şekilde azaldığı belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; bireyin çocukluk döneminde benlik saygı düzeyinin yüksek olmasının temelinde gerçekçi olmayan geri bildirimler yatmaktadır. Ergenlik dönemine gelindiğinde; bireyin bilişsel gelişimi başlamakta, buna paralel olarak sosyal çevre ile olan ilişkilerinden çeşitli geribildirimler alarak kendisini diğer bireyler ile karşılaştırmaktadır. Ergenlik dönemindeki sosyal ilişkiler ve çevreden alınan olumsuz geribildirimler, bireyin benlik saygısının azalmasına yol açmaktadır. Ergenliğin tamamlanması ve yetişkinliğe geçiş ile birlikte bireyin benlik saygısı yeniden artmaya başlamakta ve bireyin psikolojik olgunluğa eriştiği ve çevresi ile daha uyumlu olduğu 60'lı yaşlarda en yüksek seviyeye ulaşmaktadır.

* Örneklem grubu; 9-12 yaş, 13-17 yaş, 18-22 yaş, 23-29 yaş, 30-39 yaş, 40-49 yaş, 50-59 yaş, 60-69 yaş, 70-79 yaş ve 80 yaş ve üstü kişilerden oluşturulmuştur.

Araştırmada; ileri yetişkinlik ve ihtiyarlık döneminde, bireyin toplumsal rollerini kaybettiği ve bu kayıpların yarattığı strese bağlı olarak benlik saygısının hızlı bir şekilde düştüğü bulgusuna ulaşılmıştır (Robins ve ark. 2002). Araştırmadan ulaşılan bulgular doğrultusunda, benlik saygısının yaşam boyu değişen bir yapıya sahip olduğunu, bireyin sosyal ilişkileri, iletişimi ve çevresi ile olan etkileşiminin, benlik saygısını etkilediğini söylemek mümkündür.

2.1.4. Benlik saygısı boyutları

Benliğin duygusal boyutu olan benlik saygısının; yeterlilik (competence) ve değer (worth) olmak üzere iki ana boyutu bulunmaktadır. Yeterlilik veya diğer bir ifade ile yeterlik temelli benlik saygısı, bireyin kendisini yeterli ve etkin görmesi iken, değer veya diğer bir ifade ile değer temelli benlik saygısı ise; bireyin kendisini değerli biri olarak görme derecesini ifade etmektedir (Cast ve Burke, 2002). Tafarodi ve Swann (1995)'a göre, benlik saygısı; kendini sevme ve öz-yeterlilik olmak üzere iki boyutlu bir yapıdır. Her iki sınıflandırma da değerlendirildiğinde, benlik saygısının iki boyutlu bir yapı olarak ele alındığını söylemek mümkündür. Bu boyutlardan birincisi bireyin kendini yeterli olarak görmesi iken, ikinci boyutu ise bireyin kendini değerli görerek sevmesidir.

Benlik saygısının birinci boyutu olan öz-yeterlilik; bireyin kendisini yetkin, diğer bir ifade ile yeterli, etkili ve kontrol sahibi olarak görmesi ve değerlendirmesi hissidir. Kişiye özgü bir his veya değerlendirme durumu olan öz-yeterlilik, aynı zamanda hedef ve amaçlara ulaşma ve arzulanılan sonuçları elde etme konusunda bireyin kendine olan negatif ve pozitif yaklaşımlarıdır. Bireyin öz-yeterlilik düzeyinin yüksek olması, doğal olarak birey üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. Kendini sevme boyutu ise; bireyin kendisini sosyal bir varlık olarak görmesi, öznel değerlendirmesi ve onaylamasını ifade etmektedir. Kendini sevme boyutunu, aynı zamanda bireyin kendisini iyi veya kötü bir insan olarak değerlendirmesi sonucu kendine biçtiği sübjektif bir tanı olarak da tanımlamak mümkündür (Tafarodi ve Swann, 1995). Kendini sevme düzeyi yükseldikçe, bireyin sosyal ilişki ve etkileşimlerde daha rahat davranması ve kendini kabullenmesi artacaktır. Aksi durumda ise, birey kendisini önemsiz ve değersiz görecektir ve sosyal ilişki ve

etkileşimlerde yetersiz kalacaktır (Blatt ve Zuroff, 1992). Bu bağlamda benlik saygısının öz-yeterlilik boyutu, bireyin, “ne yapabileceğini”, kendini sevme boyutu ise “kim olduğunu” ifade etmektedir (Tafarodi ve Swann, 1995; Tafarodi ve ark. 2010). Ancak gerek öz-yeterlilik boyutu ve gerekse kendini sevme boyutu birbirinden tamamen bağımsız olarak kabul etmek mümkün değildir. Sosyalleşme ve bireysel bağlamda sosyal yeterliliğin kaynağı öz-yeterlilik iken, bireysel başarının temeli ise kendini sevmektir. Dolayısı ile öz-yeterlilik ve kendini sevme bir arada olduğunda bireyin benlik saygısı ortaya çıkacaktır (Tafarodi, 1998; Tafarodi ve ark. 2001).

Yeterlilik veya literatürde kullanılan diğer şekli ile öz-yeterlilik; bireylerin kendilerini yeterli hissettikleri konu, eylem veya durumlarda başarılı olma veya bunları yapabilme olasılıklarının yüksek olduğu temel ilkesine dayalı bir kavramsal boyuttur. Buna karşın birey, kendini yeterli görmediği veya eksik hissettiği alanlarda başarılı olamayacağını düşündüğünden, bu alanlardaki faaliyet ve eylemleri gerçekleştirme olasılığı ise daha düşüktür. (Redmond, 2015). Lunenburg (2011), öz yeterliliği; öz saygının eyleme özgü bir versiyonu olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda yeterlilik veya öz yeterlilik, bireyin benlik saygısının eyleme yönelik boyutu olup, öz yeterliliği gelişmiş bireylerin daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olabileceğini söylemek mümkündür.

Öz yeterliliği kuramsal açıdan ele alanlar; insanların bir konu veya alanda ne kadar başarılı olabileceklerine olan inançlarının, bireysel performans ve motivasyonun bir kısmını şekillendireceğini savunmaktadır (Bandura,1989). Bandura'nın ifade ettiği gibi öz yeterlilik, bireyin performans ve motivasyonu üzerinde etkisi aynı zamanda öz yeterliliğe bağlı ortaya çıkan benlik saygısı düzeyi ile doğru orantılıdır demek mümkündür. Öz yeterlilik, bireyin benlik saygısı üzerinde pozitif etki sağlayarak arttırdığı gibi aynı zamanda, benlik saygısı yükseldikçe bireysel performans ve motivasyon da olumlu yönde etkilenecek artacaktır. Öz yeterliliği yüksek bireylerin, sosyal ilişkiler bağlamında da etkin ve sorunsuz olabileceğini, buna bağlı olarak sosyal hizmetlerin temel amacı olan sağlıklı birey, sağlıklı toplum hedefine katkı sağlayacağı da göz ardı edilmemelidir. Öz yeterlilik her ne kadar benlik saygısının bir boyutu olsa da, kavramsal açıdan aynı değildir. Benlik saygısı, bireyin kendisi hakkındaki olumlu bir izlemime duyduğu gerçekçi

saygı iken, öz yeterlilik ise; bireyin kendisi hakkında ne düşündüğüne ilişkin genel bir yaklaşımdan ziyade, belirlenmiş bir hedefe ulaşıp ulaşılamayacağı veya bir eylemin yapılıp yapılamayacağına dair sahip olunan algı veya yargılardır (Arseven, 2016).

Benlik saygısının bir diğer boyutu olan kendini sevme; başkalarının bireye karşı saygısı ve olumlu duygusal etkileşimler yoluyla gelişen bir yapıdır. Kendini sevme ile bireyde duygusal kendilik ve egemenlik oluşur. Birey, neyin değerli ve sevilebilir olduğu fikrini ortaya koyarak, bilişsel anlamda kendilik ve egemenliğini sağlayabilir. Birey açısından başkalarının fikirleri ve yaklaşımları, duyguları kendiliğin iç ruhsal yapısının bir parçası haline gelir (Özkan, 1994). İnsan yaşamının temel bir gerçekliği olarak her birey, kendisi gibi olma eğilimi içindedir. İnsan doğasının ve yaşamının temel eğilimi olarak ortaya çıkan bu eğilim; suçluluk, utanç, sıkıntı veya öfke gibi insani duyguları, uzun süreli katlanılması çok zor olan duygular haline getirmektedir. Bu temel varsayıma dayanarak Maslow ve Rogers, gerçekçi bir benlik algısının göstergesi olarak kendini sevme ve kendine saygının, bireyin en temel ihtiyaçları olduğunu öne sürmüşlerdir (Bayat, 2003). Bu bağlamda bireyin benlik saygısının ortaya çıkmasında öz yeterlilik kadar, bireyin en temel ihtiyaçlarından biri olarak kabul edilen kendini sevme boyutu da önemlidir. Benlik saygısının oluşmasında hem öz yeterlilik hem de kendini sevme boyutlarının bir arada bulunması gerektiği açıktır. Diğer bir ifade ile öz yeterlilik ve kendini sevme boyutları bir arada olduğunda benlik saygısı ortaya çıkacağından dolayı, her iki boyut da önemli ve vazgeçilmez niteliktedir demek mümkündür.

2.1.5. Benlik saygısını etkileyen faktörler

İnsanlar sosyal bir varlık olmaları nedeniyle, sosyal ortamlara ilişkin algılama örüntülerini kendi özlerine yansıtmaktadır. Bu nedenle bireyin sosyal algılamaları veya diğer bir ifade ile etkileşimde buldukları insanlardan aldıkları geri dönüş ve tutumların, benlik gelişimine katkısı bulunmaktadır. Bir başka ifade ile benlik saygısı; bireyin en yakın çevresini oluşturan anne, baba, kardeş, arkadaş, öğretmen, vb. gibi önemli kişilerin bireye ilişkin imgeleri, değerlendirmeleri ve kararlarının etkinliği doğrultusunda sürekli değişim göstermektedir (Temel ve Aksoy, 2001).

Rosenberg'e göre bireyin benlik saygısı oluşumunu etkileyen dört faktör bulunmaktadır. Bireyin benlik saygısı; yakın çevresindeki diğer bireylerle karşılaştırmalardan, başkalarının tutum ve değerlendirmelerinden, toplumsal tutum ve değerlerin içselleştirilmesinden ve önem verdiği alanlardan etkilenmektedir. Ancak, birey belirli bir alana veya özelliğe önem vermiyorsa, diğer bir ifade ile bunlar bireyin psikolojik merkezinde değilse, bu faktör bireyin benlik saygısı üzerinde bir etki yaratmayacaktır (Rosenberg, 1979).

Bireylerin benlik saygıları üzerinde etkili olan faktörlerden bir diğeri ise; bireyin kendi başarısızlıklarını algılama biçimidir. Birey, özellikle eğitim sürecinde kendisini akademik açıdan başarılı olarak kabul ediyor veya algılıyorsa, benlik saygısı da olumlu yönde etkilenmekte ve artmaktadır. Benzer şekilde akademik başarısını yetersiz gören bireyin benlik saygısı olumsuz yönde etkilenmekte ve kendisini başarılı algılayan bireylere oranla daha düşük gerçekleşmektedir (Üzbe ve Bacanlı, 2015).

Bireyin benlik saygısı üzerinde etkili olan faktörler içinde en önemlilerinden biri kuşkusuz, ailenin ilgi ve sevgisidir (Özkan, 1994; Atkinson ve ark. 1995). Ailesinde koşulsuz bir sevgiyle büyüyen çocuk-bireyin, benlik algısı güçlü ve pozitifdir. Özellikle çocukluk döneminde bireylerin duygu, tutum ve davranışları ideal veya optimal düzeyden uzak olsa bile ebeveynlerin ve yakın çevredeki diğer insanların kendisine değer verdiği algısına sahip bir çocuk, davranış ve işlevlerini daha bütünlüklü olarak sergileyecek ve yerine getirecektir. Ancak, çocuğa; koşullu bir ilgi veya destek verildiği algısı yaratıldığında, çocuğun benlik algısı bozulabileceği gibi, buna bağlı olarak benlik saygısı da olumsuz olarak etkilenecek ve düşük düzeyde gerçekleşebilecektir (Atinson ve ark. 1995). Sevgi ve saygı ortamında büyüyen çocuk-bireylerin, gelecekte kendilerine ve diğer insanlara saygı duymayı öğreneceklerini ve sevgi saygı ortamında büyüyen bireylerin benlik saygı düzeylerinin, diğer bireylere göre daha yüksek gerçekleşeceğini ifade etmek mümkündür. Erikson (1984)'a göre, benlik saygısının temelleri bireyin yaşamının ilk yıllarında atılmaktadır. Çocuğun ilk doğumundan itibaren annenin göstereceği ilgi, sevgi, şefkat ve sorunlarına getirilecek çözümler, bebeğin kendisini değer verilen ve sevilmeye layık biri olarak algılamasını sağlayacaktır. Dolayısı ile ilk bebeklik günlerinden itibaren anne-baba tarafından gösterilen bu tutum ve davranışlar, bireyin

yüksek benlik saygısının gelişiminin temelleri olarak kabul edilebilir. Yörükoğlu (2007)'na göre ise, benlik saygısı; bireyin en çok değer verdiği başta ebeveynler olmak üzere yakın çevresinin verdiği değere sıkı sıkıya bağlıdır. Özellikle anne-babanın değer vermediği, örselediği ve aşağıladığı bir bireyin kendine saygı duyması ve dolayısı ile benlik saygısı mümkün olamamaktadır.

Benliğin ve buna bağlı olarak benlik saygısının gelişmesinde, önemli faktörlerden biri de aile içi ilişkilerin ve anne-babanın birbirine karşı tutum ve davranışların şeklidir. Sağlıklı bir aile içi etkileşimin temelinde, olumlu tutum ve davranış sergileyen anne-baba yer almaktadır (Çelik ve Baran, 2005). Sağlıklı bir etkileşimin olduğu bir ailede yetişen çocuğun benliği pozitif yönde etkilenecek ve buna bağlı olarak benlik saygısı da artacaktır (Cast ve Burke, 2002). Sosyal hizmetlerin temel amacının; insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmek olduğu dikkate alındığında, sağlıklı bir etkileşimin olduğu ailelerin artmasının, sosyal hizmetlerin iş yükünü azaltacağını ve buna bağlı olarak farklı toplumsal aktivite ve politikalara yönelmesinin mümkün olabileceğini söylemek mümkündür. Ayrıca toplumsal bağlamda sağlıklı etkileşim kuran birey sayısının artması, genel anlamda toplumsal etkileşimin de artmasına yol açacaktır demek mümkündür.

Benlik saygısı ile anne-babanın mesleği, eğitim durumu, gelir düzeyi ile bireyin cinsiyeti gibi faktör arasında ilişki olduğu yönünde çeşitli araştırma sonuçları bulunmaktadır. Sosyo-demografik nitelikteki bu faktörlerin; bireyin her türlü gelişiminde etkili olduğu gibi, aynı zamanda benlik ve benlik saygısının gelişimi üzerinde de etkili olduğu kabul edilmektedir (Özkan, 1994; Rosenberg, 1965; Ersanlı, 1988; Güngör, 1989; Temel ve Aksoy, 2001; Yörükoğlu 2007; Ersanlı 2012).

Bireyin benlik saygısı ile cinsiyeti arasında ilişki olduğu yönünde çeşitli araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu araştırma bulgularına göre cinsiyet, benlik saygısı düzeyi üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Sarıkaya (2015) ile Mocknes ve Espnes (2012)'in yaptıkları araştırmanın bulgularına göre; erkeklerin benlik saygı düzeyleri kadınlara göre yüksektir. Buna karşın Salı (2013)'nın ulaştığı bulgulara göre kadınların benlik saygı düzeyleri erkeklerden daha yüksektir. Araştırma bulguları doğrultusunda, cinsiyetin benlik saygısı üzerinde etkili

bir faktör olduğunu söylemek mümkündür. Gerek kadınlar ve gerekse erkekler açısından benlik saygısı çocukluk döneminde göreceli olarak daha yüksektir. Ancak ergenlik dönemine gelindiğinde benlik saygısı düzeyi düşmeye başlar, yetişkinlik döneminde giderek artar ve yaşlılıkta tekrar düşmeye başlamaktadır. Cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde, kız ve erkek çocukların benlik saygıları çocukluk döneminde benzer seviyelerde olmasına karşın, ergenlik döneminde gelindiğinde farklılaşabilmektedir (Robins ve Trzesniewski, 2005).

Bireyin benlik saygı düzeyi ile ailenin ekonomik durumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu, ailenin ekonomik düzeyi arttıkça çocuğun da benlik saygı düzeyinin arttığı ifade edilmektedir (Özkan, 1994). Benzer şekilde ailelerin gelir düzeyinin, bireyin benlik saygısı üzerinde etkili bir faktör olduğu, düşük benlik saygısına sahip bireylerin ailelerinin ekonomik bağlamda gelir-gider dengesini sağlayamadıkları yönünde araştırma bulguları da bulunmaktadır (Yörükoğlu, 2007; Karadağ ve ark. 2008). Ulaşılan araştırma bulguları doğrultusunda, ailenin gelir düzeyinin bireyin benlik saygısını etkileyen bir faktör olduğunu, gelir düzeyi ile benlik saygısı düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Bireyin benlik saygı düzeyleri ile anne-babanın eğitim düzeyi arasında da pozitif yönlü bir ilişki olduğu yönünde araştırma bulguları bulunmaktadır (Özkan, 1994; Erbil ve ark. 2006; Aktaş, 2011; Aliyev ve Kalgı, 2014). Araştırma bulgularına göre; gerek annenin ve gerekse babanın eğitim düzeyi arttıkça, bireyin benlik saygı düzeyi de artmaktadır. Ulaşılan araştırma bulguları doğrultusunda, anne-baba eğitim düzeyinin bireyin benlik saygısını etkileyen bir faktör olduğunu söylemek mümkündür.

Anne- babanın mesleği ile bireyin benlik saygısı arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu (Özkan, 1994) yönünde araştırma bulguları bulunmaktadır. Bulgulara göre; annesi çalışan bireylerin benlik saygı düzeyleri, annesi çalışmayan bireylere göre daha yüksektir. Annenin çalışmasına bağlı olarak ailenin gelir düzeyini arttığı dikkate alındığında, bu bulguyu gelir faktörü ile bağlantılı olarak değerlendirmek mümkündür. Bu bağlamda, anne-babanın mesleği veya çalışıp çalışmadığı bireyin benlik saygısını etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

2.1.6. Kuramsal açıdan benlik ve benlik saygısı

Benlik kavramını kuramsal açıdan ele alan Higgins'e (1987) göre; her bireyde gerçek, ideal ve olması gereken benlik boyutları bulunmaktadır. Bireyin sahip olduğuna inandığı benlik gerçek benliği, kendisi için istedikleri ideal benliği ve olması gerektiğine inandığı özellikleri de olması gereken benliği ifade etmektedir. Higgins, bireyin gerçek benliği ile ideal benliği ve gerçek benlik ile olması gereken benliği arasındaki farklılıkların, bireyde çeşitli sonuçlara ve duygusal değişimlere neden olduğunu belirtmektedir. Gerçek benlik ile ideal benlik arasında farklılık olması halinde bireyde hayal kırıklığı, tatminsizlik ve üzüntü gibi duygusal sonuçlar ortaya çıkarken, gerçek benlik ile olması gereken benlik arasında farklılık olması halinde bireyde korku, huzursuzluk, tedirginlik gibi duygular ortaya çıkmaktadır. Higgins'e göre, her bireyde bulunan üç tür benlik; bireyin kendi ve yakın çevresinin (aile, arkadaş, vb.) bakış açısı ile değerlendirilmelidir. Bu nedenle benlik; gerçek-kendisi, gerçek-diğerleri, ideal-kendisi, ideal-diğerleri, olması gereken kendisi-olması diğerleri olmak üzere altı farklı yapı sergilemekte ve görülmektedir. Ancak, gerçek-kendisi ve gerçek-diğerleri benlik boyutu, benlik kavramı denildiğinde kastedilen durum iken, diğer dört boyut benliğe rehberlik eden durumlardır (Higgins 1987).

Ergenlik döneminde gelindiğinde birey benliğini keşfetme çabasına girmekte; duygularını, kim olduğunu ve olmak istediğini düşünerek kendisini değerlendirir. Bu nedenle benlik kavramının ön plana çıktığı ve geliştiği süreç, ergenlik dönemidir (Yörükoğlu 2007). Psikanalizin kurucusu Freud'un yapısal kişilik kuramına göre, insanın ruhsal gelişim sürecini üç bölüme ayırmakta ve bu süreci; alt benlik, benlik ve üst benlik olarak sınıflandırmakta ve her benlik türünün insan davranışları üzerinde etkisi olduğunu savunmaktadır. Alt benlikte (id) temel olarak haz alma duygusu baskın iken, benlikte (ego) davranışların akıl yönü etkindir. Üst benlik (Süper ego) ise bireyi toplumsal kurallar ve yaşama uyum sağlamaktadır. Ancak, alt benlik; bireyi haz alma amacıyla gereksiz isteklere yönlendirirken, üst benlik bu isteklere karşı koymak için çaba sarf etmektedir (Ekşi 1990). Freud'un yaklaşımına göre; alt ve üst benlik çatışmakta veya diğer bir ifade üst benlik, alt benliğin irrasyonel isteklerini frenlemek için çaba göstermektedir. Benlik ise, en rasyonel

davranışların sergilendiği, akılcılığın ön planda olduğu bir boyuttur demek mümkündür.

Kuramcılar benlik kavramını değerlendirirken, bireyin çevresi ile etkileşimlerinin benlik gelişimi üzerinde etkili olduğunu öne sürmektedirler. Bağlanma Kuramına göre, benlik gelişiminde; bireyin bakımını üstlenen kişi veya kişiler, diğer bir ifade ile ve genel olarak ebeveynleri ile olan ilişkileri etkilidir. Bu ilişki veya ilişkilerin niteliğine göre bireyin benliği şekillenmekte ve yapılanmaktadır (Demir 2015). Bağlanma Kuramının öncülerinden Mahler, Kohut, Horney ve Bowlby'e göre benlik; sadece alt benliğin ihtiyaçlarını karşılayan bir yapı değil, kendi ihtiyaç ve hedeflerini belirlemeye gücü olan bağımsız bir varlıktır. İnsanın sosyal bir varlık olması ve sosyal ilişkilere ihtiyaç duyması, benliğin alt benlikten bağımsız olan yönünü, diğer bir ifade ile psikososyal yönünü ifade etmekte ve bu yön kaynağını bireyin erken dönemdeki ebeveyn ilişkisinden almaktadır. Benlik gelişimi, ebeveynlerin ve özellikle de annenin davranış ve tutumlarına göre şekillenmekte, çocuğun anne tarafından korunma isteği ile bağımsız bir benlik geliştirme isteği çatışmakta ve çocukta çelişki yaratmaktadır. Annenin çocuğunu bağımsızlaştırma ve koruma yönlü davranışlarının boyutu ise, çocuğun kendi hakkında yorumlar yapmasına ve bunları içselleştirmesine yol açacaktır. Çocukluk dönemindeki korunma ve bağımsız benlik gelişimi çelişkisi, hayat boyu etkisini sürdürecektir. Bunun temelinde ise, genel olarak bireyin altı yaşına kadar ortaya çıkan öz benlik algısı yatmakta ve bu dönemdeki ebeveyn tutum ve davranışlarına bağlı gelişen öz benlik algısı hayat boyu devam etmektedir. Çocuklar gelişim döneminde çevresindeki insanları değerlendirirken, üç yaşına kadar edindikleri anne imgesi ve imajını mercek olarak kullanarak, hayat boyunca karşısına çıkan tüm ötekileri anlamaya çalışır (Carver ve Scheier 1998'den aktaran Tüzün ve Sayar 2006).

Sembolik Etkileşimcilik Kuramına göre benlik; bireyin sosyal çevresi (aile, arkadaşlar, öğretmen, vb.) ile olan etkileşimi sonucu gelişmektedir. Kurama göre birey, sosyal çevresi ile olan etkileşimleri kendisine ilişkin düşüncelerinin gelişimine, diğer bir ifade ile benliğinin gelişmesini sağlamaktadır (Demir 2015). Sembolik Etkileşimcilik Kuramının öncülerinden Mead'e (1934) göre, bireylerde benlik oluşumu roller yoluyla gerçekleşmektedir. Birey, çevresi ile olan iletişimde kendisini başkalarının yerine koyarak öğrenmekte, diğer kişi veya kişilerin rollerini

olarak benliğini geliştirmektedir. Çocukluk döneminde başlayan benlik gelişimi, başlangıçta çocuğun taklit etmeyi öğrenmesiyle, daha sonraki evrelerde oyun yolu ile büründüğü çeşitli roller sayesinde, rollerin sahiplerini anlamaya başlamaktadır (Mead 1934'den aktaran Yılmaz 2016).

Bilişsel Kuramcılara göre benlik, bireyin sosyal davranışlarını belirleyen bilişsel yapılardan biridir. Sarbin'e (1952) göre, birey başka insanları değerlendirdiği gibi kendine ait fiziki, sosyal, düşünsel (beden, inanç, statü, vb.) özelliklerini değerlendirebilir, diğer bir ifade ile kendisini bir nesne olarak algılayabilir. Birey davranışları birbiri ile bağlantılı bilişsel yapılardan oluşmakta ve benlik de bu yapılardan biridir. İnsanda var olan tüm bilişsel yapılar gibi benlik de değişime ve gelişime açık bir yapıdır. Sarbin kuramında benliği bir bütün olarak, diğer bir ifade ile genel benlik olarak değerlendirmemekte, benliği; somatik, reseptör-etkileyici, ilkel yapı, içten içe sızan ve sosyal (rol alma) benlik olmak üzere beş alt boyutlu bilişsel bir yapı olarak savunmaktadır. Her bir alt benlik, bireyin sosyal rollerle ilişkili davranışları temelinde oluşmuş ve bu nedenle her zaman tek veya bütünleşik bir benlikle ilişkili değildir (Sarbin 1952).

Kavramsal olarak bireyin kendine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda ulaştığı ben algısının onaylanması sonucu ortaya çıkan beğeni durumu olan benlik saygısı, kuramcılar tarafından da incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Klasik Psikanalitik kuramcılara göre; benlik saygısının gelişimi, süperego gelişimi ile doğrudan bağlantılı bir olgudur. Kuramcılara göre ben yani ego, süperegoya karşı suçluluk duymuyorsa bireyin benlik saygı düzeyi artmakta, aksi durumda ise benlik saygısı azalmaktadır (Fenichel, 1945). Freud ve diğerlerinin klasik psikanalitik kuramları değerlendirildiğinde, bireyin ahlaki yönü ile benlik saygısı arasında bir ilişki olduğunu ve bireyin ahlaki yönünün benlik saygısını etkilediğini söylemek mümkündür. Örneğin, toplumsal kurallar, değerler veya dayatmalar karşısında birey kendini haksız olarak değerlendiriyorsa, bu durumda benlik saygısı olumsuz yönde etkilenebilecek ve düşebilecektir.

Benlik saygısını bireysel psikolojik yaklaşım içinde alan kuramcılardan Adler'e göre benlik saygısı; bireyin aşağılık duygusundan üstünlük duygusuna geçişidir. Bu nedenle ailesi, yakın çevresindeki kişiler ve arkadaşları tarafından kabul edilen, desteklenen ve cesaretlendirilen bireyler, kişisel noksanlıkları ile daha kolay baş

edebilmeyi öğrenerek, benlik saygısı bir üst basamağa çıkarak aşağılık duygusunu yenecektir (Adler, 2003). Adler'in ifade etmek istediğini, bireyin; başta ailesi olmak üzere toplumsal destek ile olumsuz duygulardan (aşağılık, yetersizlik, vb.) kurtularak, gerek kişisel ve gerekse benlik saygısının gelişimini sağlayabileceği olarak ifade etmek mümkündür.

Kuramcılardan Erikson (1984)'a göre; bireylerin psiko-sosyal gelişim basamaklarının birinci dönemi olan temel güven duygusu, benlik saygısının temelini oluşturmaktadır. Bebeklik dönemi olarak da adlandırılan bu dönemde, temel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmış bebeğin temel güven duygusu gelişmeye başlar. Çocukluk döneminde boşaltım sistemi kasları üzerinde sağlanan kontrol ve benlik saygısının desteği ile kendini denetleyebilmesi, çocuğun özerlik duygusunu kazanmasını sağlayacaktır. Çocuğun kendini kontrol edebildiğinin farkına varması sonucu ulaşacağı başarıma hazzı, doğal olarak benlik saygısının da artmasına pozitif katkı sağlayacaktır. Çocuğun psiko-sosyal gelişiminin son basamağı olan kimlik gelişimi süreci de benlik saygısı açısından oldukça önemlidir (Erikson, 1984). Erikson'un benlik saygısı gelişimini dönemsel olarak açıkladığı süreçler dikkate alındığında, literatürde yaygın olarak vurgulanan; benlik saygısı çocukluk ile başlayan ve ergenlik dönemi ile büyük ölçüde gelişimini tamamlayan bir olgudur düşüncesini destekler niteliktedir.

2.2. EBEVEYN TUTUMLARI

Bireyin benlik gelişimi, erken çocukluk dönemi ile başlayan ve ergenlik dönemi ile birlikte büyük oranda tamamlanan bir süreçtir. Kuşkusuz bireyin benlik gelişimi sürecinde pek çok çeşitli faktörün etkisi olmakla birlikte, çocuğun en önemli ve yakın çevresi olan aile, benlik gelişimi üzerinde etkili olan faktörler arasında önemli bir yere sahiptir. Çocukluk döneminde bireyin ailesinden gördüğü tutumlar; onların kişiliklerine, benlik algılarına ve sosyal çevresindeki diğer insanlarla olan ilişkilerine etki etmektedir. Çocukluk döneminde anne ve babanın sergileyeceği davranış ve tutumlar, çocuğun gelecekteki kişilik ve davranışları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Anne ve babanın sergileyeceği davranış ve tutumlara göre çocuk; duyarlı, ilgili, sorumlu, mutlu ve kaygısız bir birey olabileceği gibi, tam tersi şekilde duyarsız, ilgisiz, sorumsuz, mutsuz ve kaygılı bir birey haline gelebilecektir. Toplumun gelecekteki yetişkin bireyleri olacak çocuklar, ailelerinden aldıkları davranış ve tutumları başkalarına yansıtacakları gerçeği dikkate alındığında, sağlıklı bireyler ve sağlıklı bir toplum açısından ailelere oldukça önemli bir sorumluluk düşmektedir (Yaprak, 2007). Sosyal hizmetler bağlamında ele alındığında, bilinçli ve sorumlu anne-babaların artması, gelecekte daha sağlıklı bireylerin ve nesillerin oluşmasını sağlayacak ve toplumsal anlamda daha az sosyal desteğe ihtiyaç duyulacaktır demek mümkündür. Nitekim Kanak ve Pekdoğan (2015)'a göre; anne ve babanın çocuğa yaklaşımı, çocuğun sosyal gelişiminin temellerinin atılmasında etkili olabilmektedir. Dolayısı ile anne-baba davranış ve tutumlarının, bireylerin sosyal anlamda da gelişmesinde etkili olabileceği söylenebilir. Kişilik, davranış, tutum ve sosyal açıdan pozitif gelişimini sağlamış bireylerin artmasının, doğal olarak daha sağlıklı ve daha az sosyal desteğe ihtiyaç duyulan bir toplumun oluşmasına da katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

2.2.1. Aile Kavramı ve Aile Tutumunun Birey Üzerindeki Etkileri

Toplumun en küçük yapı taşı olarak kabul edilen aile, başta bireyler olmak üzere toplumu etkileyen bir kurumdur. Yapısal anlamda sağlıklı ailelerin varlığı, toplum veya toplumların da sağlam temeller dayandığı anlamına gelmektedir. Her ne kadar sağlıklı ve iyi aile kavramını tam olarak tanımlamak mümkün olmasa da, genel olarak; açık ve doğrudan iletişim yöntemlerini kullanabilen, çatışma ve kriz çözme becerisi yüksek, duyguları doğru ve uygun bir dille ifade edebilen ve olumlu bakış açısına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ancak sağlıklı ve iyi aile tanımı, zamana ve sosyal ortama göre değişkenlik gösterebilmektedir (Özyürek ve Şahin 2010).

Sosyolojik anlamda toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile, doğal olarak içinde bulunduğu toplumun özelliklerini taşıyan bir yapı sergilemektedir. Dolayısı ile her aile, ait olduğu toplumun gelenek, kültür, görenek, inanç, değerleri ve önyargılarını yansıtan bir yapıdadır. Ancak her aile aynı zamanda kendine has bir içyapıya sahip olup, bu nedenle özgün bir işleyişe de sahiptir. Bu nedenle aile, içinde bulunduğu toplum ile sürekli etkileşim içinde olan bir kurum gibi çalışmaktadır (Özben ve Argun 2002).

Sosyolojinin ve doğal olarak sosyal hizmetlerin de üzerinde en çok durduğu kurum veya kavramlardan biri olan aile; bireyin doğumundan itibaren başlayan yaşam sürecinde, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gereken her türlü bakım ve desteğin sunulduğu, aynı zamanda ihtiyaçlarının (fizyolojik, sosyolojik, psikolojik, vb.) karşılandığı ortamdır. Bu nedenle gerek toplumsal değer yargılarının, gerek normatif kuralların ve gerekse birey açısından sosyalleşmenin en yoğun ve ciddi anlamda yaşandığı toplumsal yapı, toplumun en küçük yapı taşı olarak adlandırılan ailedir (Sayın, 1990).

Aile kavramının tanımlarından da anlaşılacağı üzere, ailelerin yapıları ile ait oldukları toplumların (ülke) kültür, inanç ve normları arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka ifade ile her topluma özgü bir aile yapısının varlığından söz etmek mümkündür. Ancak, aile yapısındaki bu değişkenliği sadece ülke farklılaşması ile görülen bir durum olarak nitelendirmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Nitekim aynı ülkenin farklı coğrafi bölgelerinde yaşayan aileler arasında da ciddi anlamda

değişkenlik ve farklılık söz konusudur (Çağan, 2011). Örneğin, Türkiye'nin doğusundaki aile yapısı ile batısındaki aile yapısı arasında, önemli derecede kültürel, sosyolojik, inanç ve normlar bağlamında farklılıkları görmek mümkündür. Kuşkusuz aile yapıları arasındaki bu farklılığın en önemli nedenleri arasında, buldukları bölge ve/veya coğrafyanın farklı toplumsal değerlere sahip olması ve insan ilişkilerindeki değişkenlikler yer almaktadır.

Aile olgusu veya kavramı, Türk toplumunda oldukça önem verilen bir değer yargısıdır. Bu durumun temelinde ise; çocuğun yaşamını sürdürebilmesi ve gelişimini tamamlayabilmesi için aileye olan ihtiyaç ve bağımlılık yatmaktadır. Çocukluk döneminin ilk öğreticisi konumundaki anne-babanın; psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel anlamda yeterli bilgiye sahip olması, doğal olarak sağlıklı ve iyi yetişmiş bireylerin de artmasını sağlayacaktır (Seven ve Engin, 2007). Bir başka ifade ile gelecekte sağlam bir toplumsal yapının varlığı açısından, çocukların ilk bilgilerini aldıkları, değer ve yargıların oluştuğu ailenin, yeterli düzeyde bilgiye sahip anne-babaların önemi büyüktür. Nitekim çocuğun aile ortamındaki öğrendiği ilk bilgiler ile değer ve yargıların, gelecekteki yaşam sürecini doğrudan etkilediği, aynı zamanda bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda, toplumsal yapıya ve toplumu oluşturan tüm birim ve yapılara yön veren, nicelik olarak en küçük olmasına karşın, nitelik açısından merkezi konumda olan yapının aile olduğu söylenebilir.

Çocuğun ilk eğitimini almaya başladığı yer ailesi ve dolayısı ile anne-baba başta olmak üzere ailedeki ebeveyn ve yetişkinlerdir. Psikanalitik kuramcılardan Freud'a göre; bireyin kişilik oluşum ve gelişiminde ilk çocukluk dönemi oldukça önemlidir. Freud; kişiliğin temelini, çocuklarının 0-5 yaş arası dönemde atıldığını savunmaktadır. Bu dönemde çocuğa kendisi ve çevresi hakkındaki ilk bilgiler anne-babası tarafından verilir. İlk çocukluk dönemi olarak da adlandırılan bu dönem çocuklarının en önemli özelliği, her anlamda taklit edebilecekleri birer model arayışında olmalarıdır. Genel olarak çocuğun taklit etmek için aradığı model ise, doğal olarak anne ve babasıdır. Şayet bu dönemde örnek alınan model hatalı ise, çocuğun kişilik gelişimi de olumsuz yönde etkilenebilir ve bozuk kişilik gelişimi ortaya çıkabilir. Benzer şekilde bu dönemde; anne-baba tutumları, ebeveynler arasındaki ilişki ve davranışlarda çocuğun kişilik gelişimi üzerinde etkilidir. Bu

dönemdeki tüm tutum ve davranışlar bilinçaltına yerleşir ve çocuğun kişiliğine yansır (Tatlıoğlu, 2012). Cüceloğlu (2016)'na göre, çocuğun güven duygusunun gelişimi ve kendine olan güven düzeyi, anne ve babasına olan güveninden kaynaklanmaktadır. Çocukluk döneminde anne-babanın güçsüzlüğüne tanık olan çocuğun, anne babasına olan güven duygusu ile birlikte kendisine olan güveni de sarsılmaktadır. Ailenin çocuklara karşı sergilediği tutumları; gerek çocuğun kişisel özellikleri, gerek kişiliği ve gerekse demografik özelliklerinden etkilenebilmektedir. Ebeveynler ile çocuk arasındaki iletişim biçimi ise, bireyler üzerinde olumlu veya olumsuz uzun veya kısa süreli etkiler oluşturabilmektedir. Bu iletişim biçimi aynı zamanda hem ebeveynlerin hem de çocuğun birbirlerine karşı davranışlarını da öğretmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarını eğitirken, çocuğun gelişim özelliklerini bilmeleri ve onların ihtiyaçlarına uygun yanıtlar veren birer yetişkin gibi davranmaları gerekmektedir (Şahin ve Özyürek, 2008).

Aile veya diğer bir ifade ile ebeveyn tutumlarının; bireyler üzerinde davranışsal, başarı, başarısızlık, vb. gibi pek çok alanda etkisi olduğu yönünde bulgular ortaya konulmuştur. Genel olarak ailenin çocuk yetiştirmedeki tutumlarının, çocukların davranışları ve akademik başarıları üzerinde oldukça büyük etkisi olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır (Wang, 2014; Huang ve Gove, 2015; Lopes vd., 2015; Braza ve ark. 2015). Sevecen ve demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarının; sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerinin pozitif yönde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Arnott ve Brown 2013). McLeod ve arkadaşları (2007) tarafından yürütülen araştırmanın sonuçlarına göre; çocuklardaki kaygı bozuklukları ile aile tutumları arasında bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre; otoriter ve baskıcı anne-baba tutumları, çocuklarda kaygı bozukluğuna yol açmaktadır. Durmuşoğlu ve arkadaşları (2012) tarafından yürütülen araştırmada; çocukların içe dönüklük ve sosyal açıdan yetkinlikleri üzerinde aile tutumunun önemli düzeyde etkisi olduğu belirlenmiştir. Alan yazındaki araştırmalarda ulaşılan bulgular doğrultusunda, aile veya diğer bir ifade ile anne-baba tutumlarının; çocukların kişisel, sosyal ve ahlaki gelişimleri başta olmak üzere, yaşamdaki pek çok alanda ve akademik başarıları üzerinde gerek süreli ve gerekse kalıcı etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde anne-baba tutumları ayrıntılı olarak ele alınmış ve her bir tutum incelenirken, tutumların çocuk ve/veya bireyler üzerindeki etkileri ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.2.2. Kuramsal açıdan ebeveyn tutumları

Kavramsal açıdan tutum, en basit ifade ile bireyin herhangi bir durum, nesne veya olaya karşı sergilediği tavır olarak tanımlanmaktadır (George 2003). George'nin tanımında tutum, bireyin sergilediği olumlu veya olumsuz tavırlar olarak ifade edilirken, Eşsizoglu ve Arısoy (2008)'a göre; davranışlar üzerinde etkiye sahip ruhsal ve sinirsel hazırlık durumudur. Tutum; bireylerin yaşam süreçleri ve deneyimleri sonucu oluşan, nesne, olay veya durumlara karşı bireyin davranışlarını yönlendiren veya dinamik etkileyen, ruhsal ve sinirsel hazırlık durumu olarak tanımlanmaktadır (Eşsizoglu ve Arısoy 2008). Kavrama ilişkin tanımlar doğrultusunda tutumun; herhangi bir olay, nesne veya durumun birey tarafından olumlu veya olumsuz değerlendirmesi sonucu ortaya çıkan düşünce, bireyin duyu ve davranışları düzenli şekilde oluşturan eğilimi olarak ifade etmek mümkündür.

Kavramın tanımlarından da anlaşılacağı üzere tutum, çeşitli unsurlardan oluşan bir olgudur. Hanyaloğlu (1995)'na göre, tutum; davranışsal, duygusal ve düşünsel unsurlardan meydana gelmektedir. Davranışsal unsur; bireyin herhangi bir uyarıcı grubunda yer alan tutum nesnesi veya nesnelere karşı gözlemlenebilen tüm davranış eğilimleri olup, bu eğilimleri bireyin hareketleri veya sözlerinde görmek mümkündür (İnceoğlu, 2000). Duygusal unsur; birey veya bireylerin tutum nesnelere karşı duyu ve değerlendirmelerini ifade etmektedir. Örneğin, herhangi bir nesneye veya duruma karşı olumlu tutum besleyen birey, aynı zamanda ona karşı olumlu değerlendirmede bulunacak ve olumlu duyu besleyecektir (Hanyaloğlu, 1995). Bilişsel unsur ise; bireyin tutum nesnesi hakkındaki her türlü bilgi, inanç ve görüşlerini ifade etmektedir. Her birey çevresi ile olan ilişkilerinde sahip olduğu bu bilgi sistemini kullanmakta, çevreden gelen uyarıcı veya tepkileri algılayabilmek için öncelikli olarak bunları gruplandırmakta ve sonrasında birbirleri ile ilişkilendirmektedir. Gruplandırma işlemi, birbirinden farklı olan uyarılara karşı gösterilen tepkilerdeki farklılığı ifade etmektedir. Bireyin kişisel tecrübe ve çevresel telkinler sonucu elde ettiği bilgiler, tutum nesnelere hakkında yaptığı objektif değerlendirme veya değerlendirme sonucunda ulaşılan sübjektif yargılara varmasını sağlar. Ulaşılan bu bilgi veya yargılar ise, tutumların bilişsel yönünü ifade etmektedir (İnceoğlu 2000).

Bireye özgü bir olgu olan tutumun unsurları kadar aynı zamanda; güç derecesi, karmaşıklık, farklı tutumlarla olan ilişkisi-merkezilik, unsurlar arasındaki tutarlılık ve tutumun yapısı olmak üzere çeşitli özellikleri de bulunmaktadır (Hanyaloğlu 1995). Bir tutumun gücü, tutumun unsurlarının (davranışsal, duygusal ve bilişsel) gücünün toplamıdır. *Karmaşıklık*; tutumun yalın veya karmaşık olması, diğer bir ifade ile tutum unsurları arasındaki farklılığı ifade etmektedir. Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse; aile bireyleri veya tanıdığımız kişilere karşı duyduğumuz hoşlanma-sevgi duygusu 'yalın' iken, arkadaş veya yeni tanıdığımız birine karşı duyduğumuz sevgi, saygı, şefkat, beğenme, vb. gibi duygular daha karmaşıktır (Hanyaloğlu 1995). Tutumların diğer tutumlar ile arasında belirli bir bağ olabileceği gibi ayrı ayrı bulunması da mümkündür. Bu nedenle bazı bireylerde tutumlar arasındaki bağ, ya çok sıkılaşmış veya merkezileşmiştir. Bireyin hayat görüşü ve davranışlarına çoğu zaman bu merkezileşmiş tutumlar yön vermektedir (Kağıtçıbaşı 1999). *Unsurlar arası tutarlılık*; genel olarak tutumun üç unsuru arasındaki tutarlılığı ifade etmektedir. Bir tutumun unsurlarından biri tutarlı ise, genel olarak diğer iki unsuru da tutarlı olma eğilimi sergiler. Buna karşın her tutum unsurunun tutarlılık düzeyi arasında farklılık olabilir. Tutarlılık sergileyen tutumların değiştirilmesi zor iken, tutarsızlık sergileyen tutumların değiştirilmesi ise oldukça zordur (Hanyaloğlu 1995; İnceoğlu 2000). *Tutumlar arası tutarlılık ise*; bireyin tutumları arasındaki ilişki ve bu tutuma karşı gösterdiği tutarlılık derecesini ifade etmektedir. Genel olarak her bireyin sahip olduğu tutumları birbiri ile tutarlı bir örüntü sergilemekte, tutumları arasında aşırı düzeyde farklılık göstermemektedir (Hanyaloğlu, 1995).

Tutumlar genel olarak örgütlenmiş düşünce yapısı içermekte, her davranış bir tutumsal içerik barındırmamaktadır. Bu nedenle tutumları sıradan düşünce yapılarından ayırt edici belirli özellikler bulunmaktadır. Bir davranışın tutum olarak nitelendirilmesi için aşağıdaki kriterleri taşıması gerekmektedir (Tolan ve ark. 1985; Erten 2002).

1. Sonradan kazanılan, oluşumu öğrenme süreci ile ortaya çıkan bir durumdur. Bireyin sosyalleşmesi aracılığı ile kültürel olarak elde edilir.
2. Geçici düşünsel durumlar değildir ve ortaya çıktıktan sonra belirli bir süre devam ederler.

3. Tutumlar sayesinde bireyin diğerk bireyler veya nesnelere ile olan ilişkileri, belirli bir kararlılık ve düzenlilik kazanır.
4. İnsanların nesnelere olan ilişkisinde, tutumlar aracılığı ile belirlenmiş bir etkilenme veya güdülenme süreci ortaya çıkmaktadır.
5. Bir tutumun oluşması veya biçimlenmesi için kıyaslanabilir çok sayıda faktörün bir arada bulunması zorunludur.
6. Bireysel tutumların oluşması için gereken ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasında da uygulanabilir.

Her aile sahip olduğu sosyo-kültürel değerler, eğitim düzeyi, ekonomik durumu, vb. gibi çeşitli değişkenlere göre çocuk yetiştirmede farklı tutum sergilemekte veya geliştirmektedir. Hatta bazı durumlarda anne-babanın çocuk yetiştirmedi tutumları, çocuklarına göre bile farklılaşmaktadır. Kimi anne ve babalar çocuklarından bazılarını daha çok severken, bazılarını daha fazla koruma gereği duyabilmekte, bazıları için daha baskıcı olabilmekte, bazılarını ise daha fazla hoşgörü gösterebilmektedir. Anne-babaların sergilediği bu farklı tutumlar, aynı ailedeki çocukların farklı kişilik özelliklere sahip olarak yetişmesine yol açmaktadır (Çağdaş ve Seçer 2004). Alan yazın incelemesinde, çocukların kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri üzerinde etkili olan anne-baba veya diğerk bir ifade ile ebeveyn tutumları, aşağıdaki gibi yedi grupta sınıflandırılmaktadır:

1. Otoriter-baskıcı ebeveyn tutumu.
2. Demokratik ebeveyn tutumu.
3. İzin verici ebeveyn tutumu.
4. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu.
5. Tutarsız ebeveyn tutumu.
6. Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu.
7. Reddedici ebeveyn tutumu.

2.2.2.1. Otoriter-Baskıcı ebeveyn tutumu

Ebeveyn tutumlarından birincisi olan otoriter veya diğeri bir ifade ile baskıcı tutum; anne-babanın çocuk üzerindeki kontrolünün yüksek olduğu, buna karşın ilgi ve şefkatin düşük olduğu bir tutum biçimidir (Yavuzer, 2003). Genel olarak otoriter anne ve babalar; çocuklarının davranışlarını şekillendirmeyi, onları sürekli kontrol etmeyi ve değerlendirmeyi sevmektedir. Otoriter tutum sergileyen anne ve babalar için çocuğun itaat etmesi bir erdem olarak görülmekte ve itaatsizlik durumunda çocuk güç kullandırmayı gereken yöntemler de dahil olmak üzere cezalandırılmaktadır. Otoriter-baskıcı tutum sergileyen anne-babalar, çocuklarının kendilerini savunmaları veya ifade etmelerini istemezler ve desteklemekten kaçınırlar (Kars ve ark. 2019).

Otoriter anne-babalar, çocuklarının kişisel gelişim düzeylerini, karakteristik kişilik özelliklerini ve isteklerini dikkate almayan, çocuğun kendi istekleri doğrultusunda veya kendilerinin uygun gördüğü şekilde davranmasını isteyen ebeveynlerdir (Sezer 2010). Otoriter veya baskıcı anne baba tutumunda, çocuğun ebeveynlerine itaat etmesi vazgeçilmez bir koşuldur ve bu doğrultuda ebeveynler çocuğa baskı uygularlar. Otoriter-baskıcı ebeveyn tutumunda anne-babalar, çocuklarının hareket ve davranışlarını kontrol etme, uygun görmedikleri davranışları değiştirme ve kendi düşünceleri doğrultusunda belli standartlar veya kalıplar oluşturma eğilimi sergilemektedirler (Kulaksızoğlu 2011).

Otoriter-baskıcı ebeveynler, genellikle uygun görmedikleri davranışları yüzünden çocuklarını çok sık cezalandırılırlar. Otoriter baskıcı ebeveynler tarafından yetiştirilmiş çocuklar, baskı altında yetiştirildiklerinden dolayı öfke ve kızgınlık gibi olumsuz duygu ve düşünceleri açıkça belirtmez veya sergileyemezler. Otoriter-baskıcı ebeveyn tutumu; çocukların kişilik gelişimini engelleyen, benlik saygısının düşmesine yol açan ve özellikle baskılanmış duygular yüzünden erkek çocuklarda saldırganlık düzeyini veya şiddet eğilimini arttıran bir ebeveyn tutumu olarak nitelendirilmektedir ((McCoby 1992).

Literatürden ulaşılan bilgiler doğrultusunda otoriter-baskıcı anne-baba tutumunun, çocuğun; kendi duygu, düşünce ve isteklerinin önemsenmediği, tamamen

anne ve babanın istek ve kurallarının ön planda tutulduğu, çocuğun baskı ve otorite ile pasifize edildiği bir tutum olduğunu söylemek mümkündür. Doğal olarak otoriter-baskıcı tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların özgüven ve benlik saygılarının düşük, yetiştirme tarzı nedeniyle baskıcı ve saldırgan bireyler olabilecekleri söylenebilir. Nitekim ulaşılan bu yargıyı, Oğuz ve Körükçü (2010)'nün; baskıcı veya otoriter aile ortamında yetişen çocukların, zihinsel ve sosyal açıdan yetersiz olabilecekleri, akranları ile olan ilişkilerinin zayıf olduğu ve ilerleyen süreçte anne-babadan bağımsız kendine özgü bir kişilik geliştirme noktasında zorlanacakları yönündeki araştırma bulguları da desteklemektedir. McCoby (1992)'a göre ise, baskı altında yetişen çocuklar; kolaylıkla başkalarının etkisi altında kalabilen, çekingen ve aşırı düzeyde hassas bir kişilik sergilemektedirler. Bu bağlamda otoriter-baskıcı ebeveyn tutumu ile yetişen çocukların, özgüvenleri düşük ve genel olarak başka insanlara bağımlı veya kararlarını başkalarına onaylatma gereği duyan bireyler olabilecekleri de söylenebilir.

2.2.2.2. Demokratik ebeveyn tutumu

Aile içi sağlıklı ve etkin bir iletişimin kurulduğu, çocuğun gelişimi için duygusal desteğin verildiği demokratik ebeveyn tutumu, temel olarak çocuğun kendi kimliğini geliştirmesini amaçlayan bir aile tutumudur. Ancak, demokratik aile tutumunda ebeveynler çocuklarının belirli standartlara ulaşmasını beklemektedir ve bu nedenle çocuk üzerinde belirli düzeyde disiplin uygulanmaktadır (Sümer ve ark. 2010). Sümer ve arkadaşları tarafından ifade edilen, demokratik tutuma sahip aile içi sağlıklı ve etkili iletişimin varlığı; ebeveynler ve çocuk/çocuklar arasında karşılıklı iletişim kanallarının açık olduğunu ifade etmektedir. Bu sayede hem ebeveynler çocuğun istek ve taleplerini açık bir şekilde öğrenebilme olanağı bulmakta, hem de çocuk kendi düşüncelerini ifade etme serbestisi sayesinde özgür veya özerk bir kişilik gelişimini gerçekleştirebilmektedir. Baumrind (1966)'e göre, demokratik tutum sergileyen aileler çözüm odaklı olup, mantıklı bir şekilde çocuklarının tutum, davranış ve etkinliklerine rehberlik etmektedir.

Demokratik tutum sergileyen aile ortamında yetişen çocuklar, belli sınırlar içinde özgür olup; duygu ve görüşlerine değer verilen, söz hakkına sahip çocuklar

olarak yetişirler. Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen ve ebeveynleri tarafından dinlenen çocuklar; genel olarak girişimci özellikler sergileyen, öz güvenleri yüksek, kendi kararlarını verebilen ve kararlarının sorumluluklarını üstlenecek şekilde yetişirler (Örgün 2000; Yavuzer 2003). Bu anlamda demokratik tutum sergileyen ailelerin, çocuklarının temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak dışında sevgi başta olmak üzere diğer psikolojik ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan aileler olduklarını söylemek mümkündür. Demokratik tutum sergilenen aile ortamında yetişen çocuklar, ebeveynlerinin değerlerini içselleştirmekte, psikolojik gelişimleri ve uyumları pozitif yönde etkilenmektedir (Sümer ve ark; 2010).

Demokratik ebeveyn tutumunda temel felsefe, her zaman iletişim kurmak ve sorunlara çözüm bulmak üzerine kurulmuştur (Yavuzer 2003). Özellikle çocuk hata yaptığında, yapılan hatalar karşısında anlayışlı davranmak, buna karşın hatanın nedenleri ve sonuçları üzerine açıklayıcı bir tutum sergilemek, çocuğun kişilik ve benlik saygısı üzerinde olumlu etkiler yapabilmektedir. Demokratik tutum sergileyen aileler, çocuklarının yaptıkları hataları cezasız bırakan aileler değildir. Bu tutumu sergileyen aileler; hata yapmayı normal kabul eden, cezayı bir şiddet ögesi olmak yerine öğretici olması amacıyla kullanan ve hataların telafi etme yollarının olduğunu çocuklarına aktarabilen veya aktarmaya çalışan ailelerdir (Dilek ve Aksoy 2013).

Ebeveyn tutumları üzerine araştırmaları ve görüşleri ile literatüre önemli katkılar sunan Baumrind (1966)'e göre, demokratik ebeveynler; çocuklarını sözel tepkileri ile cesaretlendiren, hatalar veya uygun olmayan davranışlar ettiğinde kendi düşüncelerini nedenleri ile çocuklarına aktaran ebeveynlerdir. Kendileri ile çocukları arasında uyumsuzluk olduğunda, genel olarak stabil bir kontrol yöntemi kullanmayı tercih ederler, ancak bunu yasaklar veya zorlama ile yapmazlar. Demokratik ebeveynler; her ne kadar yüksek kontrol ve talep edici bir yapı sergileseler de bunu yüksek düzeyde ilgi, sevgi, sıcaklık ve duyarlılık ile gerçekleştirirler. Dolayısı ile ebeveynler ile çocukları arasında karşılıklı iletişim ve anlayışa dayalı bir ilişki ve buna bağlı olarak kurallara uyan ancak özgüveni yüksek ve bağımsız kişiliğe sahip çocuklar yetiştirirler (Baumrind 1966).

2.2.2.3. İzin verici ebeveyn tutumu

İzin verici ebeveyn tutumu, genel olarak çocuklara karşı sıcak ilgi ve çocukların kabullenilmesi temeline dayalı bir tutum olsa da, çocukların davranışlarına sınırlama getirmeyen ve kontrolün eksik olduğu bir ebeveyn tutumudur (Sümer ve ark. 2010). Genel olarak ilgi, anlayış ve hoşgörü yönü ile demokratik ebeveyn tutumuna benzeyen izin verici ebeveyn tutumu, çocuk davranışlarının kontrolü ve düzeltilmesi noktasında gevşek ve tutarsız bir tutum sergilemektedir. Bu nedenle izin verici tutum sergileyen ailelerin çocukları; kendini düzenleme, duygu kontrolü, sorumluluk alma ve stresle başa çıkma gibi konularda, demokratik tutum sergileyen ailelerin çocukları kadar başarılı olamayabileceği gibi aynı zamanda sorun yaşamaktadırlar (Baumrandi 1966; Spera 2005; Raya ve ark. 2013). İzin verici tutuma sahip ailelerin çocuklarının gelişimine ilişkin bir diğer tespit ise Furnham ve Cheng (2000)'in araştırmalarında ortaya konmuştur. Furnham ve Cheng (2000)'e göre, izin verici tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilmiş çocukların; genel olarak olumlu bir ruh hali sergileme eğiliminde oldukları, buna karşın dürtü kontrollerinin, sorumluluk bilinçlerinin ve özgüven düzeylerinin düşüktür. Bu nedenle bu çocukların kısmen de olsa da az olgunlaştıklarını ifade etmektedirler.

Baumrand (1966)'a göre, izin verici tutuma sahip ebeveynler; çocuklarının istek ve davranışlarına karşı her zaman olumlu yaklaşım sergileyen ve onları kabullenen bir tutum sergilemektedirler. Ancak çocuklarının hata veya aşırı talepleri karşısında kesinlikle ceza veya uyarı yöntemini kullanmamakta, zaman zaman onların bu davranışlarını hoşgörü adı altında değerlendirip, çocuklarını ihmal etmektedirler. İzin verici tutum sergileyen aileler genel olarak çocukları için uygun veya ideal bir rol model olmadıkları gibi aynı zamanda çocuğun o günkü veya sonraki davranışlarını düzeltme, değiştirme veya şekillendirme noktasında aktif bir faktör değildirler. Bu tutuma sahip ebeveynler, genel olarak çocuklarının isteklerine ulaşmakta kullandıkları bir kaynak görevi üstlenmişlerdir. İzin verici ebeveynler, kendi amaçlarına ulaşmak için belli standartlar veya kuralları uygulamak yerine hile ve ikna yöntemlerini kullanmayı tercih etmektedirler. Benzer şekilde bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarını belli kurallara uyma konusunda cesaretlendirmemekle birlikte, onların kendi düşünce ve kararlarını uygulamalarına, istedikleri aktiviteleri

gerçekleştirmelerine izin verirler. Ancak, çocukların günlük yaşam aktivitelerinde uymaları gereken kuralları olmadığı gibi, ebeveynlerin çocuklarında ev ile ilgili sorumluluk almaları yönünde beklentileri de yok denecek kadar azdır (Baumrind 1978).

İzin verici ebeveyn tutumu, anne ve babaların sergiledikleri davranışlar nedeniyle; çocukların şımartıldığı ve ihmal edildiği bir tutum olarak da ifade edilebilir (Yavuzer 2003). Çocuklarını şımartarak yetiştiren ailelerde, kararsızlık ve tutarsız disiplin anlayışı yaygındır. Bu tutuma sahip ebeveynler genel olarak tek yönlü ve duyarsız iletişim kurar ve çocuklarının rasyonel olmayan isteklerini sınırlamazlar. Benzer şekilde çocukların ihmal edilmesi de izin verici tutuma sahip ailelerde yaygın olarak görülen bir durumdur. İhmalkâr ebeveynler genel olarak tam olarak ilgisiz, tutarsız ve disiplinin neredeyse hiç olmadığı yapıdadırlar. Bu tutuma sahip ailelerde, çatışma ve tartışma genel olarak bir problem çözme yöntemi olarak kullanılır (Sümer ve ark. 2010).

2.2.2.4. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu; çocukların gereğinden fazla korunduğu, özen gösterildiği ve kontrol edildiği ebeveyn tutumudur. Aşırı koruyucu ailelerin çocukları genel olarak aşırı düzeyde bağımlı, duygusal sorunları olan bireyler olarak yetişmektedirler. Aşırı koruyucu tutum ile yetişen çocukların ruhsal ve fiziksel becerilerinin gelişimi olumsuz yönde etkilenmekte, bağımsız düşünce ve özgüven gelişimi engellenmektedir. Ayrıca, anne-babanın aşırı koruyucu tavırları, çocukların sosyal çevrelerine uyumunu ve akademik başarılarını da olumsuz etkilemektedir. Benzer şekilde aşırı korumacı ailelerin çocukları, demokratik veya izin verici ailelerin çocuklarına göre daha çekingen veya utangaç olabilmektedir (Sak ve ark. 2014).

Aşırı korumacı ailelerin çocuklarının gelişim ve kişiliklerine ilişkin görüşler genel olarak yukarıdaki gibi ifade edilse de, bazı araştırmacılar tarafından bu durumun kültürel-coğrafi açıdan farklılık gösterebileceği ifade edilmektedir (Yavuzer 2003). Örneğin; Batılı ülkelerde aşırı korumacı ebeveynlik olumsuz bir tutum olarak algılandığı için, bu ülkelerde yaşayan aşırı korumacı ailelerin çocukları

üzerindeki etkileri olumsuz olabilmektedir. Buna karşın, Ortadoğu ve Asya ülkeleri ile Türkiye’de aşırı korumacı tutum, genel olarak olumlu bir koruma anlayışı olarak algılanmakta ve buna bağlı olarak da ebeveynlerin aşırı korumacı tutumları çocuklar üzerindeki etkileri olumsuz olmamaktadır (Sümer ve ark. 2010).

Aşırı koruyucu tutuma sahip anne-babaların genel olarak çevresel tehlikeleri aşırı derecede abartma eğilimleri bulunmakta ve bu nedenle çocuklarının her koşulda korunup kollanması gerektiğine inanmaktadırlar. Bu tutuma sahip ebeveynler; çocuklarının her türlü ihtiyaçlarını kendileri karşılamayı tercih eder, çocuklarının kendi başına bir şey yapamayacaklarına inanırlar. Bu nedenle çocukla ilgili her konuda en ince ayrıntısına kadar düşünür ve onlara yönelik istek ve ihtiyaçları yerine getirirler. Ebeveynleri bu tutumu sergilemeye iten nedenlerin başında, böyle davranarak daha iyi anne-baba olacakları duygusu gelmektedir (Raya ve ark. 2013). Aşırı korumacı anne-babalar genel olarak çocukları ile daha fazla birlikte olma-zaman geçirmek isterken, aynı zamanda onlara bebek gibi davranmayı tercih ederler (Furnham ve Cheng 2000).

2.2.2.5. Tutarsız ebeveyn tutumu

Tutarsız anne-baba tutumu, ebeveyn tutumları arasındaki en olumsuz tutum olarak kabul edilmektedir. Tutarsız ebeveyn tutumu, genel olarak tüm ebeveyn tutumlarının zaman zaman uygulandığı, belirli bir tavır ve tutarlılığın olmadığı tutum türüdür. Anne-babanın davranışları arasında tutarlılık olmaması, doğal olarak çocuğun olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Bu tutum ile yetişmiş çocuklar, durum veya olaylar karşısında ne yapacağını bilemeyen, davranışları sonucunda karşılaşacağı tepkileri bilemediği için sürekli kaygılı bir hal sergilerler. Ebeveynlerin tutarsızlığı sonucunda çocukta oluşan bu güvensizlik ve kaygı hali, çocuğun kendini güvende hissetmesini engellediği gibi aynı zamanda kendi görüş ve düşüncelerini aktarmasını da engeller. Tutarsız ebeveyn tutumuna sahip ailelerin çocuklarının kişilik yapıları, yetiştirilme biçimlerine bağlı olarak her şeye şüpheyile yaklaşan, kararsız ve çevresindeki diğer insanlara güvensiz olarak gelişebilir (Yavuzer 2003).

Ebeveyn tutumlarının tutarsızlığı, çocuğun gelişimi sürecinde anne ve babanın aldığı kararları uygulamaması veya kararlara uyulmamasını ifade etmektedir. Anne ve babanın tutarsızlığı bazı durumlarda alınan kararların veya davranışların değişmesi şeklinde olabileceği gibi bazı durumlarda çocuğun eğitimi veya cezalandırılması yönündeki ebeveyn davranışlarının çatışması şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Tutarsız tutum sergileyen ebeveynler, zaman zaman çocukların istek ve davranışları karşısında sert tepkiler veya cezalar verseler bile, kararsız davrandıkları veya tutarsız davranış sergiledikleri için verilen tepkiler veya cezalar ile çocuklarını çok fazla etkileyemezler (Özyürek ve Şahin 2010). Genel olarak tutarsız anne-babaların veya ebeveynlerin, tutum ve davranışlarının aşırı düzeyde sertlik ile aşırı düzeyde hoşgörü arasında değişkenlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Ebeveynlerin tutarsız tutum sergilemeleri, çocukların kişilik gelişimini ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir (Yavuzer 2003). Tutarsız tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları, ebeveynlerinin tutarsızlığı neticesinde anne-babalarını ciddiye almama eğilimi geliştirebilmektedir. Bu durum ise, çocuklarda; ebeveynlerinin kural, istek ve söylemlerini dikkate almayarak kendi istedikleri şekilde davranış sergilemelerine yol açabilmektedir (Raya ve ark. 2013).

2.2.2.6. Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu

Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu, çoğu zaman kendilerinin yapamadıkları ve içlerinde ukde kalan şeyleri çocuklarından bekleyen anne ve babaların sergiledikleri tutum türüdür (Yavuzer 2009). Mükemmeliyetçi tutum sergileyen ebeveynler, genel olarak çocuklarının kişilik, ilgi ve bilgi düzeylerini dikkate almadan, onlardan kapasitelerinin üzerindeki şeyleri yapmasını veya hedeflere ulaşmalarını bekler ve bu konuda katı bir tutum sergilerler. Bir başka ifade ile mükemmeliyetçi ebeveynler, çocuklarından her şeyi mükemmel yapmasını beklerler. Ancak, çoğu zaman ebeveynlerin beklentileri, gerçekleşmesi imkansız istek ve hayalden başka bir şey değildir. Ebeveynlerin aşırı baskısı altındaki çocuklar, kendilerinden istenileni yapamadıkları veya istenilen düzeyde başarılı olamadıklarında, güvensizlik ve doğal olarak başarısızlık duygusuna kapılırlar (Aydoğdu ve Dilekmen 2016).

Mükemmeliyetçi tutuma sahip anne-babalar, çocuklarının diğer çocuklardan daha fazla başarılı olması, hatta sosyal çevrelerinde başarıları ile kendilerinden söz ettirmeleri yönünde beklentileri olan ebeveynlerdir. Genel olarak mükemmeliyetçi anne-babalar; zor koşullarda büyümüş ancak kendi çabaları ile belirli bir sosyo-ekonomik statüye kavuşmuş veya sosyal çevresi rekabetçi-kıyaslayıcı olan ebeveynlerdir. Genel olarak mükemmeliyetçi anne-babalar; kendi istedikleri ve ulaşamadıkları pek çok şeye çocuklarının ulaşmasını isterler, bu nedenle çocuklarını kendi istek ve beklentileri doğrultusunda yetiştirirler. Mükemmeliyetçi anne-babalar; mutlu veya tatmin edilmesi zor oldukları gibi aynı zamanda kendi çocuklarını diğer çocuklarla kıyaslarlar. Mükemmeliyetçi ebeveynler, çocuklarının önerdikleri şeyi yapmamaları veya ilgi göstermemeleri durumunda demoralize oldukları gibi, çocuklarının yaşamlarının her şeyine müdahale eder veya eleştirel yaklaşırlar (Yavuzer 2009).

Mükemmeliyetçi tutumdaki anne-babalar, kendilerinin veya çocuklarının mükemmel olamaması gibi endişe ve korkulara sahiptirler. Bu tutum grubundaki ebeveynlerin tek hedefi en yüksek standartlara ulaşmaktır ve bu doğrultuda hem kendilerini hem de çocuklarını zorlarlar. Mükemmeliyetçi ebeveynlerin bu düşünce ve hedefleri, aynı zamanda onları aşırı korumacı ve endişeli tavırlar sergilemeye de zorlar. Mükemmeliyetçi tutum sergileyen ebeveynler, hatalardan korkar ve yapılan hataların başkaları tarafından nasıl değerlendirileceğine önem verirler (Flett ve Hewitt 2002). Mükemmeliyetçi tutuma sahip yetiştirilmiş çocuklar, koşullu sevgiye odaklanır. Başarılı olduklarında veya hedeflere ulaştıklarında ebeveynleri tarafından sevineceklerine, aksi durumda ise sevilmeyeceklerine inanırlar. Yetiştirilme koşulları nedeniyle bu çocuklar, ebeveyn olduklarında kendi çocuklarına karşı da mükemmeliyetçi bir tutum sergileme eğilimindedirler. Başarıya ulaşmış olsalar bile normal yaşamlarında sosyal ilişkilerde zorlanır, her şeyin mükemmel olmasını beklerler ve olumsuzluklar veya zorluklar karşısında mutsuz olurlar (Öz 2005). Mükemmeliyetçi anne-babalar kendileri doyumsuz oldukları için, çocukları da doyumsuz olur. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları, başarıya yönelik aşırı baskı ve yönlendirmeler yüzünden çocukluklarını tam yaşayamazlar ve çocukluk dönemleri sevgi-nefret karışımı duygular içinde geçer. Buna bağlı olarak sağlıklı bir kişilik gelişimine sahip olamamaktadırlar (Kaya ve ark. 2012).

2.2.2.7. Reddedici ebeveyn tutumu

Reddedici ebeveyn tutumu veya reddedici tutuma sahip ebeveynlik, genel olarak yaşanılmış olaylar, duygular ve deneyimler sonucu bireyin kişiliğine yansımış bir tutum t¼ru olarak nitelendirilebilir. Örneğin; istenilmeyen evlilik, evlilik dışı doğmuş veya ktu giden evliliği kurtarma amacıyla, vb. gibi çeşitli istenmeyen veya olumsuz nedenlerle doğmuş çocuklara karşı reddedici bir tutum sergilenebilir. Benzer Şekilde kendi veya kendileri reddedici tutum ile yetişmiş çocuklar da, b¼y¼d¼klerinde kendi çocuklarına karşı reddedici tutum sergileyebilir (ağdaş ve Seçer 2002).

ocuğu kabullenmeme diğer bir ifade ile reddetme durumunda birey; sinirli, kendinden zayıf ve k¼¼klere karşı d¼řmanca duygulara sahip olabilir ve başkalarına yardım etme duygusu giderek azalır. Reddedici tutuma sahip anne veya baba; genellikle çocuğunu ihmal eder, çoğu zaman psikolojik olarak çocuğunu reddeder. Bu t¼r ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarından, ilgi alanlarından ve becerilerinden habersiz, çocuğun nerede, kiminle ve ne yaptığı ile pek ilgilenmeyen, onu kendi sosyal çevresinden uzak tutan, asgari d¼zeyde sevgi gösteren ve çocuğun davranışlarını kısmen kontrol eden anne veya babalar olarak gr¼lmektedir (zy¼rek ve zkan 2015).

2.3. BENLİK SAYGISI İLE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŐKI

Alan yazında; ocuk, genç ve ergenlerin ebeveyn tutumları ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik çeşitli araştırma bulguları ve sonuçlarına ulaşılmıştır. Alan yazında yer alan araştırmalardan incelenenlere ilişkin bulgu ve sonuçları aşağıdaki gibi değerlendirmek, benlik saygısı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak m¼mk¼nd¼r.

Cheng ve Furnham (2004) tarafından, geç ergenler ve 20'li yaşların başında olan 365 katılımcı üzerinden yürütülen araştırmanın bulgularına göre; anne tutumunun, benlik saygısı üzerinde pozitif anlamlı etkisi bulunmaktadır. Araştırmada, ebeveyn tutumları değerlendirilmemiş olup, sadece annenin tutumları değerlendirilmiş ve bulgulara göre; anne tutumu ile hem benlik saygısı hem de öz eleştiri arasında anlamlı bir korelasyon olduğu belirlenmiştir. Sevgi ve anlayışla yaklaşan annelerin çocuklarının, daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sarı (2007)'nin, Giresun Üniversitesinde 2005-2006 öğretim yılında öğrenim gören 819 üniversite öğrencisi üzerinden yürüttüğü araştırmanın bulgularına göre; demokratik ve koruyucu anne-baba tutumunun öğrencilerin benlik saygılarını pozitif yönde ancak düşük düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Buna karşın algılanan otoriter anne-baba tutumu, öğrencilerin benlik saygılarını negatif yönde düşük düzeyde yordamaktadır. Araştırmada, kız öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumunun demokratik ebeveyn tutumu olduğu, erkek öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumunun ise koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumu olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda, demokratik anne-baba tutumunun öğrencilerin benlik saygılarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Sarı'nın araştırmada ulaştığı bu sonuç, alan yazındaki benzer nitelikteki çeşitli araştırmaların sonuçları (Buri 1989; Baumrind 1968-1982; McCrave ve Costa, 1993; Haktanır ve Baran, 1998) ile örtüşmekte ve desteklenmektedir.

Zakeri ve Karimpour (2011) tarafından, Şiraz Üniversitesinde öğrenim gören 546 üniversite öğrencisi üzerinden yürütülen araştırmanın bulgularına göre; anne-baba tutumları ile öğrencilerin benlik saygıları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır. Araştırmada; kararlara katılım ve psikolojik özerklik faktörlerinin, öğrencilerin benlik saygılarını pozitif yönde etkileyen belirleyiciler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada, demokratik ve izin verici ebeveyn tutumu ile yetişen öğrencilerin, yüksek özgüvene sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Nazir (2012) ve arkadaşları tarafından, Pencap Üniversitesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören 200 öğrenci üzerinden yürütülen araştırmanın bulgularına göre; tutarsız otoriter-baskıcı anne-baba tutumu ile öğrencilerin benlik saygısı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmaya katılanların %56'sı; ebeveynler arasındaki çatışma veya tutarsızlığın, benlik saygılarını olumsuz

yönde etkilediğini ifade etmektedir. Tutarsız veya otoriter anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin, ebeveynlerin tutumlarından ötürü olumsuz yönde etkilendikleri ve tutumların davranış ve kişilikleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Buna göre, öğrencilerin; %45,8'i yalnızlık hissederken, %67'si başkalarının kendileri hakkındaki söylemlerinden endişe duymakta ve %52'sinin ebeveynleri çocuklarının başarılarından ziyade başarısızlıklarına odaklanmaktadır.

Yücel (2013) tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmasında; İstanbul ilinde yer alan ortaokul düzeyindeki 6 devlet ve özel okulunda 2012-2013 öğretim yılında öğrenim gören 603 öğrenci üzerinden bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile benlik saygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Algılanan demokratik anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre; katılımcı öğrencilerin demokratik anne-baba tutum algısı yükseldikçe benlik saygı düzeylerinin arttığı, koruyucu ve otoriter anne-baba tutum algısı arttıkça öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alami (2014) ve arkadaşları tarafından 356 lise öğrencisi* üzerinden yürütülen araştırmanın bulgularına göre; tek ebeveynli öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin, anne-babası bir arada olan öğrencilere göre daha düşüktür. Araştırmada, sadece annesi ile yaşayan öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin, sadece babası ile yaşayan öğrencilerin göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar bu durumu, İran'ın ataerkil bir toplum olması ve baba figürünün olmayışının toplumsal ve bireysel olarak bir damga olarak kabul edilmesi ile açıklamaktadırlar. Bu nedenle babanın olmadığı (boşanmış veya ölmüş) ailelerin çocuklarının benlik saygı düzeyleri daha düşük olarak gerçekleşmektedir. Araştırmaya katılanların tamamının algıladıkları anne-baba tutumu baskıcı ve otoriter ebeveyn tutumu olarak belirlenmiştir. İzin verici ve demokratik anne-baba tutumu (her iki gruptaki öğrenciler için) ile öğrencinin benlik saygısı arasında pozitif yönlü, otoriter anne-baba tutumu ile öğrencinin benlik saygısı arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki

* Araştırmada örneklem grubu oluşturulurken, öğrencilerin tek veya çift ebeveynli olmasına göre bir sınıflandırma esas alınmıştır. Buna göre katılımcı öğrencilerin 106'sının tek ebeveynli (boşanmış), 250'sinin ise anne ve babaları evli veya birlikte yaşamaktadır.

olduğu belirlenmiştir. Buna göre izin verici ve demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerin benlik saygıları artarken, otoriter anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin benlik saygılarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hole (2014) tarafından, 11-14 yaş arasında 93 katılımcı üzerinden yrtlen araştırmanın bulgularına göre; anne-baba tutumları ile ergenlerin benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmada, hem erkek hem de kız ergenlerde algılanan ebeveyn tutumu ne kadar katıysa (otoriter-baskıcı ebeveyn tutumu), benlik saygısının da o denli düşük olduğu belirlenmiştir. Algılanan ebeveyn tutumuna bağlı olarak, kız ergenlerin benlik saygı ve zgven düzeyleri, erkek ergenlere göre daha düşük düzeyde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifade ile otoriter-baskıcı ebeveyn tutumu ile yetişen kız ergenlerin benlik saygısı ve buna bağlı olarak özgüvenlerinin, erkek ergenlere göre daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Dokuyan (2016)'ın, İstanbul ili Başakşehir ilçesinde yer alan üç farklı okulun 12. sınıfında öğrenim gören 297 ğrenci üzerinden yürüttüğü araştırmanın bulgularına göre; araştırmaya katılan erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin algıladıkları demokratik anne-baba tutumu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bulgulara göre; erkek öğrenciler anne-baba tutumlarını daha fazla demokratik olarak algılarken, kız öğrenciler anne-baba tutumlarını daha otoriter olarak algılamaktadırlar. Benzer şekilde erkek öğrencilerin algıladıkları koruyucu anne-baba tutumu, kız öğrencilere göre daha düşük düzeydedir. Araştırmada ulaşılan bu bulgular, alan yazında yer alan benzer çalışmalarının bulguları ile örtüşmektedir (Sertel 2003; Doğan 2006; Yılmaz 2009). Araştırmada, ğrencilerin benlik saygısı genel puanları ile benlik saygısı alt boyutlarına ilişkin ortalama puanlarının, cinsiyet faktör açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın öğrencilerin yaşları ile algıladıkları ebeveyn tutumları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre, öğrencilerin yaşları arttıkça algıladıkları otoriter ve koruyucu anne-baba tutum puanları da artmaktadır. Ancak demokratik anne-baba tutum ile öğrencinin yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Gürler (2017) tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmasında; İstanbul ili Başakşehir ilçesinde yer alan iki lisede, 2016-2017 ğretim yılında öğrenim gören

287 lise öğrencisi üzerinden bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; anne-baba tutumları ile öğrencilerin benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; algılanan demokratik anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı, algılanan koruyucu-istekçi ve otoriter anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda; algılanan demokratik anne-baba tutum düzeyi arttıkça katılımcıların benlik saygılarının arttığı, algılanan koruyucu-istekçi ve otoriter anne-baba tutumu arttıkça ise benlik saygı düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bir başka bulgu ise; erkek öğrencilerin koruyucu ve otoriter anne-baba tutum algıları, kız öğrencilere göre anlamlı biçimde daha fazla iken, demokratik anne-baba tutum algısı her iki cinsiyet için aynı düzeydedir.

Dervişoğlu (2018)'nin, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde yer alan özel okulların ortaöğretim bölümlerinde, 2014-2015 öğretim yılında öğrenim gören 105 öğrenci üzerinden yürüttüğü araştırmanın bulgularına göre; öğrencilerin anne-baba tutumları ile benlik saygıları arasında, negatif yönlü anlamlı olmayan ama sifıra yakın ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; otoriter veya ilgisiz tutuma sahip ebeveynler ile öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarından hayalperestlik düzeyleri arasında pozitif yönlü ancak düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre; öğrencilerin algıladıkları otoriter veya ilgisiz anne-baba tutumu arttıkça, öğrencilerin hayalperestlik düzeyi artmaktadır. Diğer bir ifade ile otoriter veya ilgisiz ebeveyn tutuma sahip ailelerin çocukları, çevreye yönelmek yerine içine kapanmakta ve hayal dünyalarına yönelmektedir. Araştırmada demokratik, otoriter ve ilgisiz ebeveyn tutumları ile öğrencilerin benlik saygıları arasındaki ilişki incelenmiş, ebeveyn tutumları ile öğrencilerin benlik saygısı alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilmemiştir.

2.4. AİLE TUTUMLARI VE BENLİK SAYGISININ SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Sosyal hizmetlerin temel amacı; insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmektir. Toplumun en küçük birimi aile iken, en temel yapı taşı ise bireydir. Bireyin gerek çocuklukta ve gerekse yetişkin olduğu dönemler dahil yaşamının her evresinde, başta ebeveynler olmak üzere sosyal çevresindeki her birey ile iletişime ve etkileşime girmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Toplumun en temel yapı taşını oluşturan bireyin sosyal anlamda gelişimi; sağlıklı bireyler, aileler ve dolayısı ile sağlıklı bir toplum açısından oldukça önemlidir. Dolayısı ile genç yetişkinlerin ebeveynleri ile olan ilişkileri ve ebeveyn tutumları, yaşamlarının her evresinde sürece ve ebeveyn tutumları doğrultusunda bireylerin benlik saygısı etkilenebilecektir. Sosyal hizmet bağlamında ise, bireyin benlik saygısının yetersizliği; bireyden aileye ve topluma doğru diğer bir ifade ile mikrodan makroya doğru sorunların oluşmasına neden olabilecektir. Sosyal hizmet; mesleki açıdan yüz yıldan uzun bir süredir gelişim sergileyen, sadece bir meslek olmaktan öte bilimsel ve sanatsal yönü ile toplumsal bir işlev üstelenmektedir (Altındağ 2011).

Kavramsal açıdan sosyal hizmete ilişkin üzerinde uzlaşılan tanım ise; Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSVV) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Derneği (IFSW)'nin yaptığı tanımdır. Buna göre sosyal hizmet; “toplumsal anlamda sosyal değişimi, insan ilişkilerinde problem çözmeyi, bireysel ve toplumsal açıdan insanların refah düzeylerini yükseltmeyi ve güçlendirmeyi teşvik etmek” olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmetler, gerek amaçları ve gerekse mesleki işlevlerini gerçekleştirmede, insan davranışlarını ve sosyal sistem teorilerini kullanmaktadır. İnsan hakları, sosyal adalet ilkelerini kolektif sorumluluk ve farklılıklarsa saygı gibi temel ilkeleri hizmet temeli olarak benimseyen sosyal hizmetler; insanların çevreleri ile olan etkileşim noktalarına müdahale ederek, insanlar arasındaki çoklu ve karmaşık ilişkilerde ortaya çıkan sorunları çözmeye çalışır. Sosyal hizmetlerin misyonu; toplumu oluşturan her bireyin kişisel potansiyellerini geliştirmek, yaşamlarını zenginleştirmek ve fonksiyon

bozukluklarını önlemek olarak ifade edilmiştir. Sosyal hizmet çalışanları, problem çözme ve değişim üzerine odaklanarak, bireyler, aileler ve toplumun hayatlarında bir değişim unsuru olarak görev yapmaktadırlar. Dolayısı ile sosyal hizmet; değer, teori ve uygulamanın birbirleri ile bir bütün olduğu sistemdir (IFSW 2019).

Temel amacı birey, aile ve toplumların insan ilişkileri ve etkileşimlerine müdahale ederek; başta bireylerin olmak üzere toplumsal potansiyeli geliştirmek, zenginleştirmek ve fonksiyonel sorunları çözmek olan sosyal hizmetler, üstlendiği misyon gereği aile tutumları ve benlik saygısı ile doğrudan ilişkilidir demek mümkündür. Diğer bir ifade ile aile tutumlarının benlik saygısı üzerindeki olumsuz etkileri, doğrudan sosyal hizmetlerin misyonu ve ilkeleri ile ilgilidir. Aile tutumları ve benlik saygısının sosyal hizmetlerle ilişkisini açıklamada, Bowen'in aile terapisi yaklaşımı esas alınmıştır.

Bowen'e göre, bireysel sorunlar kuşak geçişli bir özellik sergilemektedir. Bireyin kuşak geçişli veya diğer bir ifade ile ailesinden geçen alışkanlıklarına bağlı ortaya çıkan sorunların çözümü, ancak bireyin benliğini farklılaştırması ile mümkündür. Benlik farklılaşması, bireyin; başkalarından gelen tepkilere ve onların pozisyonlarına minimum tepki duyarak, benliğini tanımlayabilmesi ve yaşam boyu süren yoğun ilişkiler içinde varlığını koruyabilmesi sürecidir (Bowen 1978'den aktaran Yavuz Güler 2017). Bowen'in benlik farklılaşması kavramı; bireyin benliğinin psişik yönü ile kişiler arası ilişkiler veya onlardan etkilenme yönleri arasında bir denge kurabilmesi ile ailesinden duygusal ve bilişsel boyutlarda ayrışabilmesini ifade etmektedir. Benlik farklılaştırmasını yapabilmiş bireyler, duyguları ve düşünceleri arasında denge kurabilirken, farklılaşmamış bireyler kişisel enerjilerinin önemli bir kısmını duygularına ayırmak zorunda kalırlar. Benliğin farklılaşması durumunda birey, çevresel veya içsel baskılar karşısında tepkisel davranmaz, kaygı yaşadıkları anlarda dahi esnek ve akıllı davranabilme yeteneğine sahiptir. Buna karşın benliği farklılaşmamış birey, başkalarından gelen tepki, söz veya isteklere karşı ya hep boyun eğer veya sert tepkiler vererek tartışma çıkarma eğilimi taşır. Benlik farklılaştırması yapamayan bireyler kaygılı oldukları durumlarda özerkliklerini korumakta sorun yaşayarak, başkalarına olan bağımlılıkları artar (Bowen 1978'den aktaran Kalkan ve Aydoğan 2019). Benlik farklılaşması, bireyin; daha az psikolojik problemler yaşamasını, duygularını yatıştırmasını, sağlıklı kararlar

alabilmesini, başkalarından gelen baskılara karşı direnç göstermesini ve daha bağımsız olmasını sağlarken aynı zamanda sosyal, fiziksel ve duygusal problemlerinin de daha az olmasını, çevresindeki diğer insanlarla daha sağlıklı ve etkin iletişim kurmasını sağlamaktadır. Buna karşın benliği farklılaşmamış bireyler; düşünce ve duyguları arasında bir denge kurmadan hareket eder, diğer insanlarla doğrudan iletişim kurmakta veya onlardan gelen isteklere hayır demekte zorlanırlar. Benliği farklılaşmamış bireyler eleştirel ve yargılayıcı bir kişilik özelliği sergilerken, diğer insanlarla olan ilişkilerinde sık sık problemler yaşar ve kararlarını uygulamada daha fazla onay alma ihtiyacı duyarlar (Yavuz ve Güler 2017).

Bireyin benlik gelişiminin; çocukluktan başlayan ve genel olarak ergenlik dönemi ile tamamlanan bir süreç ancak hayat boyu değişime ve gelişmeye açık bir yapı olduğu dikkate alındığında, benlik farklılaştırması ile ebeveyn tutumları arasında bir ilişki olduğu açıktır. Demokratik tutum sergileyen ailelerin çocukları genel olarak öz güvenleri yüksek, kendi kararlarını alabilen ve sağlıklı iletişim kurabilen (Örgün 2000; Yavuzer 2003), dolayısı ile benliklerini farklılaştırabilmiş bireyler olarak nitelendirilebilir. Bireyin benlik ve benlik saygısı gelişim sürecinin önemli bir kısmı ailede tamamlanmakta ve bu süreçte ebeveynlerin tutumlarının önemli bir etkisi bulunmaktadır. Benliğini farklılaştırabilmiş, yüksek benlik saygı düzeyindeki bireyler; sağlıklı ve etkili iletişim kurabilme, sorunlara yaklaşım tarzları ve davranışları ile toplumsal açıdan sorunsuz bireyler olarak nitelendirilebilir. Temel misyonu, toplumu oluşturan her bireyin kişisel potansiyellerini geliştirmek, yaşamlarını zenginleştirmek ve fonksiyon bozukluklarını önleme olan sosyal hizmetler açısından ele alındığında, benliğini farklılaştırmış ve yüksek benlik saygısına sahip bireyler ve toplum, daha az fonksiyon bozukluğu ve problem çözümü anlamına gelmektedir. Böylece sosyal hizmetlerin, bireylerin; yaşamlarını zenginleştirme ve bireysel potansiyeli geliştirme yönünde daha etkin odaklanabilmesi sağlanarak, refah seviyesi yüksek ve daha güçlü bir topluma ulaşılabilmesi mümkündür.

Sosyal hizmetlerin temel misyonu dikkate alındığında, hedef kitlenin bireyler olduğu açıktır. Bireye yönelik hedef ve hizmetler hayata geçirilirken, bireyin içinde bulunduğu aile sistemi göz ardı edilemez. Bireylerin sosyal çevreleri ile olan ilişkileri, aileleri ile olan iletişim tarzları ve ailenin tutumları gibi unsurlar bireyin

duygu, düşünce, davranış ve algılarını doğal ve kaçınılmaz bir şekilde etkilemektedir. Bireyin yaşadığı sosyo-psikolojik ve davranışsal sorunların kaynağı araştırıldığında, çoğu zaman sorunun temelinde aile faktörünün olduğu görülmektedir (Özabacı ve Erkan 2014). Bu bağlamda sağlıklı, etkili iletişim kurabilen, yüksek benlik saygısına ve özgüvene sahip bireylerin yetiştirilebilmesi ve daha az fonksiyonel bozukluk sergileyen toplumlar için ailenin, doğal olarak anne-baba veya ebeveynlerin bilinçlendirilmesi ve eğitimi, günümüzdeki karşılığı ile aile danışmanlığına önem verilmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz her ailenin kendine özgü sorunları bulunmakta ve bu sorunlara bağlı yapısal ve işlevsel olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu ailesel sorunları ve bunlara bağlı olumsuz sonuçları çeşitli kategorilerde sınıflandırmak mümkündür. Türkiye’de karşılaşılan aile içi sorunları genel olarak; ekonomik, sosyal çevre, aile içi iletişim, uyum, cinsel, aile üyelerinin sahip olduğu kötü alışkanlıklar, aile büyükleri ve akraba ilişkileri, aile içi şiddet, çocuk ve engelli aile bireylerinin bakımı gibi kategorize etmek mümkündür (Göç 2006). Türkiye’de; başta Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere, MEB, Üniversiteler, Sağlık Kurumları, Belediyeler ve Sivil Toplum Kuruluşları gibi, aile içi sorunların çözümüne yönelik ailelere danışmanlık ve tedavi hizmetleri verilmektedir. Aile içi sorunların çözümünde ön plana çıkan hizmetlerin başında Aile Danışmanlığı Uygulaması gelmektedir.

Aile danışmanlığı; kavramsal olarak aileye yönelik verilen terapi hizmetlerinin genel adıdır (Özabacı ve Erkan 2014).Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (ASAGEM) tarafından düzenlenen V. Aile Şurası’nda; aile rehberliği, aile terapisi ve aile danışmanlığı kavramları ele alınmış ve işlevsel bağlamda tanımlanmıştır. Aile rehberliği; anne ve babalara veya diğer bir ifade ile ebeveynlere çocuk eğitimi, anne-baba tutumları ve aile içi sağlıklı iletişim kurma konularında bilgi verme hizmeti olarak tanımlanmıştır. Aile danışmanlığı; aile içinde sağlıklı bir iletişim ortamının yaratılması amacıyla bütün aile bireylerine yapılan psikolojik yardım hizmetleri olarak adlandırılmıştır. Aile danışmanlığı; ailenin yapısal, işlevsel ve gelişimsel özellikleri açısından, gerek aile içindeki ve gerekse sosyal çevre ilişkilerinde karşılaşılan psikososyal işlevsellikle ilgili karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik uzmanlık gerektiren hizmetler bütününe kapsamaktadır. Aile terapisi ise; sağlıklı bir

aile ortamının yaratılabilmesi amacıyla, gerektiğinde psikolojik-ruhsal hastalık tanısı koyma ve bu hastalıkların tedavisini de içeren biyopsikososyal tedavi hizmetlerini kapsamaktadır(ASAGEM, 2008).

Türkiye’de aile terapisi ve danışmanlığı hizmetleri alanında çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile özel kurumlar tarafından birey ve ailelere psikososyal destek verilmektedir. MEB’in görev, rol ve sorumluluk alanında olmak üzere çocuklar, gençler, aileler ve eğitimcilere yönelik önleyici, koruyucu ve destekleyici hizmetler sunulmakta ve bu hizmetlerin tümü psikososyal desteklemeler olarak adlandırılmaktadır. Psikososyal desteklemelerin temel amacı, potansiyel veya mevcut riskler için gereken önlemlerin alınması ve bu yolla psikososyal gelişimin desteklenmesidir. MEB tarafından sunulan bu hizmetler il ve ilçe düzeyinde psikososyal müdahale ekipleri, okul düzeyinde ise psikolojik danışma ve rehberlik servisleri tarafından verilmektedir* (Karataş ve Baltacı, 2013: 430). Kuşkusuz MEB tarafından verilen bu hizmetlerin temel amacının; ebeveyn davranış ve tutumlarının düzeltilmesi, sağlıklı ve etkili iletişim kurabilen ailelerin artırılması ve bu yolla etkili iletişim kurabilen, yüksek benlik saygısına ve özgüvene sahip bireylerin yetiştirilebilmesi ve daha az fonksiyonel bozukluk sergileyen toplumlara ulaşılması olduğunu söylemek mümkündür.

Sağlıklı bireyler ve sağlıklı bir toplum için ailenin desteklenmesi ve eğitilmesi konusunda Türkiye’de en önemli kamu kurumu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Bakanlık bünyesinde faaliyet gösteren Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi birimler gelmektedir. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ailelere ve topluma yönelik uygulamaları arasında; aile sosyal destek programı (ASDEP), aile eğitimi ve aile danışma hizmetleri verilmektedir. Aile sosyal destek programı; temel amacı güçlü ve mutlu aileler için aileye, aile içinde destek vermektir. Bu amaç doğrultusunda, kişiye ve aileye özel hizmet sunabilmek için her ailenin ihtiyaç durumuna göre farklı sosyal destek programları uygulanmaktadır. Aile eğitimi; Türkiye’de sağlıklı, mutlu ve refaha sahip ailelerin oluşması için ailelerin sağlık, eğitim, hukuk, iktisat ve medya

* MEB tarafından sunulan bu hizmetler; MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı MEM İl Psikososyal Müdahale Ekibi/RAM, RAM PDR Bölüm Başkanlığında Görevli Psikolojik Danışmanlar ve PDR servislerinde görevli psikolojik danışmanlar ve sosyal hizmetler uzmanları tarafından verilmektedir.

alanlarındaki hizmetlerden daha etkili biçimde yararlanmalarına, aile içi süreçlerini işlevselleştirerek aile yaşam kalitesini artmasına, sahip olduğu her türlü kaynağı etkili bir şekilde yönetmelerine ve karşılaşılabilecekleri çeşitli risklere yönelik önlemler almalarına katkıda bulunmaya yöneliktir. Aile danışma hizmetleri, danışma merkezleri aracılığıyla yürütülmektedir. Aile danışma merkezleri; toplumun ve ailenin gelişmesi için bireylerin katılımcı, üretken, kendine yeterli hale gelmesi, ailelerin ekonomik, toplumsal, kültürel ve psikolojik sorunlarla baş edebilmesi için korunması, desteklenmesi ve güçlenmesi amacıyla oluşturulan merkezlerdir (Topçuoğlu ve ark. 2013).

Sosyal hizmetler kapsamında ailenin desteklenmesi, eğitilmesi ve aile içi sorunların çözümüne katkı sunulmasında, yerel yönetimler bazında da çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Bu bağlamda başta büyükşehir belediyelerinde olmak üzere Türkiye'deki belediyelerin önemli bir bölümünde; aile danışma merkezleri, toplum merkezleri, kadın konukları, rehabilitasyon merkezleri, gençlik merkezleri, sosyal danışmanlık merkezi, vb. gibi merkezler aracılığı ile hizmet verilmektedir. Belediyeler bünyesinde yer alan aile danışma merkezlerinde, anne-babalara yönelik pedagojik, psikolojik, sağlık ve çocuk eğitimi gibi konularda çalışmalar yürütülmektedir. Aile danışma merkezlerinin sosyal hizmet kapsamında sürdürdüğü çalışmalardan bir diğeri ise, aile içi şiddet, geçimsizlik ve iletişimsizlik sorunlarının çözümüne yöneliktir. Aile danışma merkezlerinde anne-baba ve çocuklar arasındaki her türlü problemlerin çözümü için, aile içi iletişim ve yönlendirmelere yönelik eğitici ve rehabilite edici eğitim programları düzenlenmektedir. Belediyeler bünyesinde yer alan bir diğeri sosyal hizmet birimi olan toplum merkezleri; gerek bireyler ve gerekse ailelerin karşılaştıkları sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelebilmelerine yönelik koruyucu-önleyici-eğitici ve geliştirici rehberlik ve rehabilite edici işlevleri yürütmektedir (Genç, 2009:65-66). Her ne kadar belediyeler, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından sosyal hizmetler konusuna önem verilse de; sosyal içerikli konuların iyileştirilmesi, aile içi şiddetin önlenmesi, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda eğitilmesi gibi pek çok alanda istenilen ivmenin tam anlamıyla kazanıldığını söylemek mümkün değildir. Özellikle aile içi ilişkiler, iletişim ve şiddet konularında daha fazla aşama kaydedilmesi ve toplumsal bir bilinç oluşturulması yönünde daha fazla çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Temel amacı insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmek olan sosyal hizmetler açısından, toplumu oluşturan bireylerin benlik saygılarının arttırılması, önemli sosyal sorunlardan biri olarak söylenebilir.

Bu çalışmada anne-baba tutumlarının, genç yetişkinler benlik saygıları üzerindeki etkilerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu araştırmada; “Benlik Saygısı Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” kullanılmış, sosyo-demografik bilgi toplama formu ile elde edilen veriler karşılaştırılmış ve anne-baba tutumlarının genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerindeki etkileri, Anne-Baba Tutum Ölçeğinin 3 boyut bakımından irdelenmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İnsan sosyal bir varlık olması nedeniyle, yaşamın her alanında başka insanlara ihtiyaç duymaktadır. İnsanların birbirlerine olan bağlılığı ve bağımlılığı ise, multidisipliner bir alan olan sosyal hizmetlerin dayanağını oluşturmaktadır. Sosyal hizmetlerin temel amacı; insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmektir (Selcik ve Güzel 2016). Toplumun en küçük birimi aile iken, en temel yapı taşı ise bireydir. Bireyin gerek çocuklukta ve gerekse yetişkin olduğu dönemler dahil yaşamının her evresinde, başta ebeveynler olmak üzere sosyal çevresindeki her birey ile iletişime ve etkileşime girmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Toplumun en temel yapı taşını

oluşturan bireyin sosyal anlamda gelişimi; sağlıklı bireyler, aileler ve dolayısı ile sağlıklı bir toplum açısından oldukça önemlidir (Erdoğan 2011). Dolayısı ile genç yetişkinlerin ebeveynleri ile olan ilişkileri ve ebeveyn tutumları, yaşamlarının her evresinde sürecek ve ebeveyn tutumları doğrultusunda bireylerin benlik saygısı etkilenebilecektir. Sosyal hizmet bağlamında ise, bireyin benlik saygısının yetersizliği; bireyden aileye ve topluma doğru diğer bir ifade ile mikrodan makroya doğru sorunların oluşmasına neden olabilecektir. Bu nedenle hem mikro hem de makro açıdan ebeveyn tutumlarına bağlı benlik saygısı, sosyal hizmetlerin de amaçları arasında yer almaktadır.

Gerek psikoloji ve gerekse psikiyatride çocukların her gelişim dönemindeki anne-baba tutumlarının, çocuğun gelişimi, benlik ve benlik saygısı üzerine etkileri farklı değişkenler üzerinden ele alınarak incelenmiştir. Ancak, psikolojik ve bedensel gelişimini tamamlamış ve yetişkin olarak adlandırılan genç bireylerin, benlik saygıları üzerinde etkili olan anne-baba (ebeveyn) tutumları ve yine anne-baba tutumlarına bağlı benlik saygı düzeylerini ortaya koymaya yönelik çalışmalar oldukça sınırlı düzeydedir ve sosyal hizmet açısından ele alınmamıştır. Sosyal hizmet bakış açısıyla konunun incelenmesi, farklı bir disiplin üzerinden konunun gelişiminde destek olacaktır.

Alan yazın incelendiğinde, genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerinde ebeveyn tutumlarının etkilerini belirlemeye yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Oğuz ve Körükçü (2010) çalışmalarında, çocuk gelişimi öğrencilerinin benlik saygıları üzerindeki ebeveyn tutumlarını analiz etmişler, ebeveyn tutumları ile benlik saygısı arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, genç yetişkinlerin benlik saygı düzeylerinin cinsiyet, kişilik ve sosyal çevre gibi farklı değişkenler üzerinden incelendiği 2 çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalardan; Teoh ve Nur (2010) tarafından yürütülen araştırmada genç yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri cinsiyet, kişilik ve sosyal çevre değişkenleri üzerinden ele alınırken, Srivastava ve Agarwal (2013) tarafından yürütülen araştırmada ise, cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Eğitim hayatının bitimi ve ardından çalışma hayatına geçişin başladığı dönem olarak adlandırabileceğimiz 21-25 yaş dönemi, özellikle yükseköğrenim yapan gençlerin aileye olan bağımlılığı ve ilişkisinin devam ettiği bir dönemdir. Özellikle

genç işsiz nüfusunun %20 düzeyinde olduğu Türkiye’de, araştırmanın yürütüleceği 21-25 yaş grubundaki gençlerin aileye olan bağımlılıklarının halen devam ettiğini söylemek mümkündür. Dolayısı ile 21-25 yaş dönemi de, genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerinde ebeveyn tutumlarının etkisinin olabileceği bir dönem olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda bireyin çalışma yaşamına geçiş yaptığı ve aileye bağlılığının azaldığı 21-25 yaş arası dönemde algıladıkları ebeveyn tutumlarının, benlik saygıları üzerindeki etkisinin araştırılması; hem alan yazında bu konudaki eksikliğin giderilmesi, hem de sosyal hizmetlerden sorumlu birim, kurum ve yetkililere, etkili iletişim kurabilen bireylerin olduğu bir toplum modeli oluşturulması yönünde fikir vermesi açısından önem taşımaktadır.

3.3. ARAŞTIRMA SORULARI

3.3.1. Araştırmanın Genel Sorusu

Genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerinde anne-baba tutumlarının etkisi vardır.

3.3.2. Araştırmanın alt soruları

1. 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutum ve benlik saygı düzeyleri nedir?
2. 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin benlik saygısı cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygısı yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

6. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne tutumları, anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları baba tutumları, baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
10. 21-25 arası algıladıkları anne-baba tutumları, ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
11. 21-25 arası algıladıkları anne-baba tutumları, algılanan sosyo-ekonomik statü düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
12. 21-25 arası algıladıkları anne-baba tutumları, katılımcıların ebeveynlerinin hayatta olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
13. 21-25 arası algıladıkları anne-baba tutumları, kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
14. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının, anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
15. 21-25 arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının, baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
16. 21-25 yaş arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının, ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
17. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri, ebeveynlerin hayatta olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
18. 21-25 yaş arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, aile ilişkileri durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

19. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri, algılanan aile ilişkileri durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

20. 21-25 yaş arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, aile içi duygusal şiddet durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

21. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri aile içi duygusal şiddet durumuna göre, anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

22. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri, duygusal şiddet durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

23. 21-25 yaş arası yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumları, aile içi fiziksel şiddet durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

24. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri, aile içi fiziksel şiddet durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

25. 21-25 yaş arası yetişkinlerin benlik saygı düzeyleri, duygusal şiddet durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu çalışmada anne-baba tutumlarının, genç yetişkinler benlik saygıları üzerindeki etkilerinin ortaya koyulması amaçlandığından, araştırmanın modeli olarak ‘ilişkisel tarama’ modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; bir konu, olay veya nesneye dışarıdan herhangi bir müdahale olmaksızın kendi koşulları içinde olduğu gibi betimlemeyi amaçlar (Karasar 2003; Yazıcıoğlu ve Erdoğan 2004; Büyüköztürk ve ark. 2008; İslamoğlu 2009). Anne-baba tutumlarının, genç yetişkinler benlik saygıları üzerindeki etkilerini ortaya koyan bu çalışma, nicel ve ilişkisel tarama modeline dayalı bir araştırmadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, Aydın ili Efeler ilçesi sınırları içinde yaşayan 21-25 yaş arasındaki kadın ve erkek bireylere yapılmıştır. Araştırma verileri 13 Kasım-20 Kasım 2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.6. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni Aydın ili merkez ilçesi olan Efeler ilçesinde yaşayan 21-25 yaş grubundaki gençler iken, araştırma örnekleme ise; 21-25 yaş grubundaki gençlerden tesadüfi olarak seçilecek ve gönüllü olarak araştırmaya katılacak bireyler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, Efeler ilçesinde yaşayan ve ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine göre 23.450 kişi 20-24 yaş grubu 23.450 kişi ile 25-29 yaş grubundaki 21.287 (toplam 44.737) kişi esas alınmıştır. Araştırmada %95 güvenilirlikte ve %5 hata payında ($p<0.05$) bulgulara ulaşabilmek için, azami örnekleme büyüklüğünün seçilmesine karar verilmiştir (Karasar 2003; Yazıcıoğlu ve Erdoğan 2004; Büyüköztürk ve ark. 2008; İslamoğlu 2009).

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından hazırlanmış, katsayılara göre asgari örneklem büyüklüğü tablosundan yararlanılmıştır. Tabloda %95 güvenilirlik ve %5 hata payında (doğruluk değeri sapma payı) bulgulara ulaşabilmek için; 50.000 kişilik ana kütle büyüklüğü değeri dikkate alındığında, asgari örneklem büyüklüğünün (n) 381 kişi olması gerektiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın örneklem büyüklüğünün asgari n=381 olması gerektiğine karar verilmiş, ancak araştırma sürecinde hatalı ve eksik veri formu olabileceği dikkate alınarak asgari örneklem büyüklüğünden %10-15 daha fazla örnekleme ulaşılması gerektiğine karar verilmiştir. Araştırmaya katılacak nitelikteki kişilerin seçiminde gönüllülük esasına dikkat edilmiş olup, veri toplam işlemine başlamadan önce katılımcılara; araştırma hakkında ayrıntılı olarak bilgi verilecek ve veri toplama formuna verdikleri cevapların ve bilgilerin gizliliğinin

korunacağı, bilgilerin akademik çalışmaya veri toplama amacı dışında herhangi bir üçüncü şahıs veya kurumla paylaşılmayacağı açıklanmıştır.

13-20 Kasım 2019 tarihleri arasında araştırmacı ve 4 yardımcı anketör tarafından yürütülen veri toplama sürecinde, günlük ortalama 60 kişi ile yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Veriler, 21-25 yaş grubundaki gençlerin yoğun olarak bulunduğu veya bulunabileceği merkezlere gidilmek suretiyle toplanmıştır. Her bir katılımcıya araştırmanın amacı ve verilerin gizliliği hakkında bilgi verilmiş, olur onayı alınan katılımcılara anket uygulanmıştır. Araştırmacı ve anketörler, başta sosyo-demografik bilgilere ilişkin açıklamalar yapmış, sorular katılımcılara yöneltilmiş ve alınan cevaplar formlara işlenmiştir. Katılımcının cevap vermek istemediği veya çekimser kaldığı sorular cevapsız olarak işaretlenmiştir. Bir anket formunun uygulanması ve soruların cevaplanması ortalama 20 dakika sürmüştür. Sekiz günlük veri toplama sürecinde toplam 436 veri toplanmış olup, verilerin tasnifi sürecinde 38 veri formunda soruların %20 ve daha fazlasının cevapsız bırakıldığı formlar tespit edilmiştir. Geriye kalan 398 veri formunun eksiksiz olduğu ve veri analizi için uygun olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan 398 veri form sayısı %95 güvenilirlikte bulgulara ulaşmak için gereken örneklem sayısını karşılamaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın örneklem büyüklüğü $n=398$ olarak belirlenmiştir.

3.7. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu; sosyo-demografik bilgi formu, Rosenberg'in Benlik Saygısı Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Envanteri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sosyo-demografik bilgi formu ile araştırmaya katılan 21-25 yaş arası gençlerin demografik özelliklerinin ve aile içinde çocuğa yönelik duygusal veya fiziksel şiddetin varlığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Sosyo-demografik nitelikli verilerin toplanabilmesi amacıyla katılımcılara, araştırmacı ve yardımcı anketörler tarafından 15 soru yöneltilmiş ve alınan cevaplar forma işaretlenmiştir.

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), toplam 63 madde ve 12 alt boyuta sahiptir. Ölçek, 1986 yılında Çuhadaroğlu tarafından

Türkçe'ye uyarlanmış, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir. RBSÖ'nin ilk 10 maddesi, bireylerin benlik saygı düzeylerini ölçmede kullanılan Benlik Saygısı Boyutu olarak adlandırılmaktadır. Bu araştırmada katılımcıların benlik saygı düzeylerini belirlemek amacıyla RBSÖ'nin ilk 10 maddesinden oluşan Benlik Saygı Boyutu Alt Ölçeği kullanılmıştır. Rosenberg'in Benlik Saygı ölçeğinin maddeleri; (A) hiç katılmıyorum ile (D) tamamen katılıyorum arasında değişen 4'lü Likert tipi yanıtlanmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerden 1., 2., 4., 6., ve 7. maddeler pozitif yönlü düz maddeler iken, 3., 5., 8., 9., ve 10. maddeler negatif yönlü ters maddelerdir. Ölçek maddelerinin puanlaması şu şekilde yapılmakta ve katılımcıların benlik saygısı puanları hesaplanmaktadır:

1. Soru: Cevap C ise = 0.17 puan	Cevap D ise = 0.34 puan
2. Soru : (C) = 0.16 puan	(D)= 0.33 puan
3. Soru: (A) = 0.17 puan	(B) = 0.33 puan
4. Soru: (C) = 0.25 puan	(D) = 0.50 puan
5. Soru: (C) = 0.25 puan	(D) = 0.50 puan
6. Soru: (C) = 0.50 puan	(D) = 1 puan
7. Soru: (C) = 0.50 puan	(D) = 1 puan
8. Soru: (A) = 1 puan	(B) = 0.50 puan
9. Soru: (A) = 0.50 puan	(B) = 0.25 puan
10. Soru: (A) = 0.50 puan	(B) = 0.25 puan

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken, alınabilecek en yüksek puan 6'dır. Benlik Saygısı alt ölçek maddelerine verilen cevaplar sonucunda ulaşılan puan; 0-1 aralığında ise yüksek benlik saygısına, 2-4 puan aralığında ise orta düzeyde benlik saygısına ve 5-6 puan aralığında ise katılımcıların, düşük benlik saygısına sahip oldukları kabul edilir. Ölçek, Çuhadaroğlu (1985) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve Türkiye örnekleme uygulaması sonucunda ölçeğin korelasyon katsayısı .71, test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı .89 olarak belirlenmiştir. Ulaşılan bu katsayılar, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmada RBSÖ'nin iç tutarlılığını (güvenilirlik) belirlemek amacıyla yürütülen Cronbach's Alpha Test sonucu aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Güvenilirlik Test İstatistiği

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı (α)
Rosenberg Benlik Saygısı	10	0,56

Tablo 1'de yer alan RBSÖ güvenilirlik test istatistik sonuçları değerlendirildiğinde; $\alpha = ,56$ Cronbach's Alpha Katsayısı ile ölçeğin, sosyal bilimlerde genel kabul gören güvenilirlik düzeyinde olduğu söylenebilir.*

Veri toplama formunun üçüncü bölümünde ise; Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1999) tarafından yeniden revize edilen, 40 maddeli ve 3 alt boyutlu Anne-Baba Tutum Envanteri yer almaktadır. Anne-Baba Tutum Envanterinin; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumu olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen envanter her biri 40'ar maddeden oluşan 3 alt boyutlu bir ölçek iken, Eldeleklioğlu envanteri toplam 40 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşacak şekilde revize ederek kısaltılmış, Anne-Baba Tutum Envanterini geliştirmiştir. Bu araştırmada anne-baba tutumlarının benlik saygısı üzerindeki etkisinin belirlenmesinde 40 maddeden oluşturulmuş kısaltılmış Anne-Baba Tutum Envanteri kullanılmıştır. Envanterin 1. alt boyutu 15 madde ile Demokratik Anne-Baba Tutumunu, 2. alt boyut 15 madde ile Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumunu, 3. boyut ise 10 madde ile Otoriter Anne Baba Tutumunu ölçmektedir. Koruyucu-istekçi anne baba tutum ölçeğinin 3 maddesi koruyucu, diğer 12 maddesi ise, istekçi anne-baba tutumunu ölçmektedir. 40 maddeden oluşan Anne-Baba Tutum Envanterinde yer alan 1., 2., 6., 7., 13., 14., 15., 20., 21., 22., 29., 30., 36., 37. ve 39. maddeler, demokratik anne-baba tutumunu ölçmede kullanılan sorulardır. Otoriter anne-baba tutumunu ölçmek için, envanterin 3., 5., 8., 12., 16., 23., 31., 35., 38. ve 40. soruları kullanılmaktadır. Koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ise; 4., 9., 10., 11., 17., 18., 19., 24., 25., 26., 27., 28., 32., 33. ve 34. sorular ile ölçülmektedir. Ölçek 5'li Likert tipi olup, maddeler A (Hiç Uygun Değil) ile E (Tamamen Uygun) arasında değerlendirilecek şekilde sınıflandırılmıştır. Ölçeğin sınıflandırılması ve ölçek maddelerine verilen cevapların puanlaması şu şekildedir:

* $\alpha < 0,50$ ise ölçeğin güvenilir olmadığı, $\alpha = 0,50-0,60$ arasında ise güvenilir, $\alpha = 0,61-0,80$ arasında ise yüksek, $\alpha > 0,81$ ise ölçeğin oldukça yüksek güvenilirlikte olduğu anlamı taşımaktadır (İslamoğlu, 2009).

- A: Hiç Uygun Değil (1 puan)
- B: Biraz Uygun Değil (2 puan)
- C: Kısmen Uygun (3 puan)
- D: Oldukça Uygun (4 puan)
- E: Tamamen Uygun (5 puan)

Yukarıdaki sınıflandırma doğrultusunda, 15'er maddeden oluşan Demokratik ve Koruyucu-İstekçi anne baba tutum alt ölçeklerinden alınabilecek en yüksek puan 75 iken, en düşük puan 15'dir. Otoriter anne-baba tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 50 iken, en düşük puan 10'dur. Her bir alt ölçekten alınan puanın yüksekliği ile katılımcının algıladığı anne baba tutumunun arttığı, alınan puan düşüğe azaldığı şekilde doğru orantılı olarak yorumlanmaktadır. Buna göre katılımcının demokratik anne-baba tutum ölçeğinden aldığı yüksek puan, ebeveynlerini demokratik tutuma sahip olarak değerlendirdiği şekilde yorumlanmakta, puan düşük ise, katılımcının ebeveynlerinin demokratik tutuma sahip olmadığı yönünde algıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Demokratik anne-baba tutum ölçeğinde alınan puanın 44'ün altında olması halinde, demokratik anne-baba tutum algısının düşük, 45-66 puan arasında olması orta düzeyde ve 67 puan ve üzerinde olması yüksek düzeyde demokratik anne-baba tutum algısını ortaya koymaktadır. Otoriter anne-baba tutum ölçeğinden 14 puan altında alınması, otoriter anne-baba tutum algısının düşük düzeyde, 15-27 puan arasında olması orta düzeyde ve 28 puan ve üzerinde olması ise yüksek düzeyde otoriter anne-baba tutum algısını göstermektedir. Koruyucu-istekçi anne-baba tutum ölçeğinden 24 ve daha aşağıda puan alınması düşük düzeyde, 25-42 puan arasında alınması orta düzeyde ve 43 puan ve üzerinde alınması ise yüksek düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısını göstermektedir (Sezer ve Oğuz, 2010: 753).

Ölçeğin demokratik anne-baba tutum alt boyutunun korelasyon katsayısı .92, test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı .89 olarak belirlenmiştir. Otoriter anne-baba tutum alt boyutunun korelasyon katsayısı .75, güvenilirlik katsayısı .82 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin üçüncü alt boyutu olan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu boyutunun korelasyon katsayısı .79, güvenilirlik katsayısı ise .78 olarak belirlenmiştir. Ulaşılan bu katsayılar, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya

koymaktadır. Bu araştırmada Anne-Baba Tutum Envanterinin iç tutarlılığını (güvenilirlik) belirlemek amacıyla yürütölen Cronbach's Alpha Test sonucu aşağıdaki Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Anne-Baba Tutum Envanteri Güvenilirlik Test İstatistiği

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı (α)
Anne-Baba Tutum Envanteri	40	,90
-Demokratik anne-baba tutumu	15	,79
- Otoriter anne-baba tutumu	15	,84
- Koruyucu-istekçi anne-baba tutumu	10	,71

Tablo 2'de yer alan Anne-Baba Tutum Envanteri güvenilirlik test istatistik sonuçları değerlendirildiğinde; $\alpha= ,90$ Cronbach's Alpha Katsayısı ile ölçeğin tamamının oldukça yüksek güvenilirlikte olduğu görölmektedir. Benzer şekilde $\alpha= ,79$ ile demokratik anne-baba tutumu, $\alpha= ,84$ ile otoriter anne-baba tutumu ve $\alpha= ,71$ ile koruyucu-istekçi anne-baba tutumu alt ölçeklerinin de yüksek güvenilirlikte olduğu belirlenmiştir.

3.8. VERİLERİN ANALİZİ

Veri toplama formu aracılığı ile elde edilen veriler, SPSS 22.0 (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) istatistik programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin veriler; sayı (n), frekans (%), ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde verilmiştir. Verilerin analizinde kullanılacak testlerin belirlenmesi amacıyla normallik testi (Shapiro-Wilk) uygulanmıştır. Toplanan veri sayısının 50'nin üzerinde olması nedeniyle normallik testlerinden Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğinin belirlenmesine yönelik yürütölen Shapiro-Wilk test sonuçları aşağıdaki Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Verilerin Normal Dağılım (Shapiro-Wilk) Test Sonuçları

	Test İstatistiği	df	Sig. (p)	Çarpıklık *	Basıklık
Benlik saygısı	,675	398	0,000		
- Kadın	,946	237	0,000	4,787	43,673
- Erkek	,532	160	0,000		
Demokratik Tutum	,936	398	0,000		
- Kadın	,925	237	0,000	-,821	,169
- Erkek	,949	160	0,000		
Otoriter Tutum	,959	398	0,000		
- Kadın	,946	237	0,000	,659	-,107
- Erkek	,972	160	0,002		
Koruyucu-İstekçi Tutum	,980	398	0,000		
- Kadın	,974	237	0,000	,432	-,244
- Erkek	,984	160	0,054*		

* Veriler sadece koruyucu –istekçi anne-baba tutumunda erkek katılımcılar açısından normal dağılım sergilemektedir ($p>0,05$).

Tablo 3’de yer alan normallik test dağılım sonuçlarına göre, veriler %95 güvenilirlikte normal dağılım sergilememektedir ($p<0,05$). Aynı zamanda Benlik Saygısı değişkeni verileri hem normal dağılım sergilememekte, hem de aşırı çarpık ve basık bir görünüm sergilemektedir. Verilerin normal dağılım sergilemediği durumda, veri analizinde non-parametrik testlerin kullanılması gerekmektedir. Anne-baba tutumlarının, gençlerin benlik saygıları üzerindeki etkisinin belirlenmesinde korelasyon testi uygulanmıştır. Anne-baba tutumlarının, gençlerin benlik saygıları

* Sosyal bilimler araştırmalarında toplanan veriler için yürütülen normallik testlerinde, verilerin normal dağılım sergilemesi oldukça az rastlanan bir durumdur. Bu nedenle araştırmacılar, sosyal bilimlerde sadece normallik test değerlerine değil, çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılması gerektiğini önermektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olması halinde, değişkenler için normal dağılım sağlandığı varsayılmaktadır. Ancak, değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ve +1 değerlerinin üzerindeyse, verilerin normal dağılım sergilemediği, dolayısı ile verilerin non-parametrik testler ile analiz edilmesinin gerektiğini söylemektedirler (İslamoğlu, 2009).

üzerindeki etkilerinin bağımsız değişkenlere göre karşılaştırmasında, non-parametrik testlerden Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H ve Ki Kare (χ^2) uygulanmıştır. Kruskal-Wallis H testi ile yapılan karşılaştırmalarda, ortaya çıkan istatistiksel anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U testi ayrıca kullanılmıştır.

Non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis H test sonuçları; sayı, sıra ortalamaları, çeyrek değerler, χ^2 , anlamlılık (p) değeri ve Post-Hoc değerleri şeklinde verilmiştir. Mann-Whitney U test sonuçları; sayı, sıra ortalamaları, Z değeri, çeyrek değerler ve anlamlılık (p) değeri şeklinde verilmiştir. Ki-Kare test sonuçları ise; grupların sayı, yüzdeler değeri, anlamlılık (p) değeri ve χ^2 değerleri şeklinde verilmiştir.

3.9. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırma; Aydın ili Efeler ilçesi sınırları içinde yaşayan 21-25 yaş arasındaki kadın ve erkeklerden, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden gençleri kapsamaktadır.

Araştırma sonuçları; araştırmanın yürütüldüğü Aydın ili Efeler ilçesinde yaşayan, araştırmaya katılan örneklemelerin verileri ve araştırmanın yürütüldüğü dönem ile sınırlıdır.

Alan yazında benzer nitelikteki çalışma sayısının yetersizliği ve araştırmaya dahil edilen örneklem gruplarının farklılığı, bu araştırmada ulaşılan bulguların diğer araştırma bulguları ile karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Bu açıdan bulguların diğer karşılaştırılmasındaki bu zorluk, araştırmanın kısıtlılıkları arasında sayılabilir.

3.10. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Etik Komisyonu'nun tarih ve sayılı toplantısında araştırmanın etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir .

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde bulgular; katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular ve karşılaştırmalı bulgular (katılımcıların benlik saygı düzeylerine ilişkin bulgular ve anne-baba tutumlarına ilişkin bulgular) olmak üzere iki alt başlık halinde değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı bulgular ise; katılımcıların benlik saygısı ve algıladıkları anne-baba tutumlarına ilişkin bulgular ve bulguların sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırılması şeklinde değerlendirilmiştir.

4.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya katılanlara ilişkin ulaşılan sosyo-demografik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	238	59,8
Erkek	160	40,2
Toplam	398	100,0

Tablo 4’de yer alan bulgulara göre; araştırmaya katılan 21-25 yaş grubu genç yetişkinlerin %59,8’i kadınlardan, %40,2’si erkeklerden oluşmaktadır. 2018 yılı nüfus verilerine göre Türkiye’de; 21-25 yaş arası genç erkek nüfusu 3,3 milyon iken, kadın nüfusu 3,2 milyondur. Türkiye’de 21-25 yaş arası gençlerde, cinsiyet demografik kriterine göre dengeli bir dağılım mevcut iken, araştırmada kadınlar lehine bir üstünlük ortaya çıkmıştır. Ancak, Aydın ili açısından nüfusun cinsiyete göre dağılımı ele alındığında, %50,25 oran ile kadınların daha fazla olduğu

görülmektedir (TÜİK, 2019a). Alan yazında incelenen benzer nitelikteki çalışmalarda ise, araştırmaya eşit sayıda kadın ve erkek katılımcının dahil edilmiştir (Teoh ve Nur, 2010; Srivastava ve Agarwal, 2013).

Tablo 5. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
21 yaş	73	18,3
22 yaş	82	20,6
23 yaş	86	21,7
24 yaş	68	17,0
25 yaş	89	22,4
Toplam	398	100,0

Tablo 5’de yer alan bulgulara göre; örneklem grubunu oluşturan katılımcılar içinde %22,4 oran ile 25 yaşındakilerin en yoğun yaş grubunu oluşturduğu görülmektedir. %17’lik oran ile en düşük yoğunluk 24 yaşındaki katılımcılarda iken, diğer yaş gruplarında dengeli bir dağılımın olduğu söylenebilir. Katılımcıların ortalama yaşı ise 23,05 (\pm 1,41 yıl) olarak bulunmuştur.

Teoh ve Nur (2010) tarafından 18-24 yaş grubu 200 katılımcı üzerinden yürüttükleri çalışmalarında, örneklem grubunun yaş ortalamasını 21,31 yaş olarak belirlemişlerdir. Alan yazında yer alan ve bu çalışma ile benzeşen çalışmalarda; incelenen örneklem gruplarının demografik özelliklerinin farklı olması, ulaşılan sosyo-demografik bulguların karşılaştırılmasına tam anlamıyla olanak vermemektedir.

TÜİK (2018a) verilerine göre 21-25 yaş grubunu oluşturan yaklaşık 6,5 milyon kişinin* yaş ortalaması 22,79’dur. Bu verilerin, örneklem grubumuzu oluşturan katılımcıların ortalama yaşlarına yakın olduğu görülmüştür.

* TÜİK’in 2018 yılı ADNKS verilerine göre; 21 yaş grubunda 1.310.928, 22 yaş grubunda 1.346.965, 23 yaş grubunda 1.315.660, 24 yaş grubunda 1.280.919 ve 25 yaş grubunda 1.276.882 kişi bulunmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evli	66	16,6
Bekar	329	82,6
Boşanmış	1	0,3
Birlikte yaşıyor	2	0,5
Toplam	398	100,0

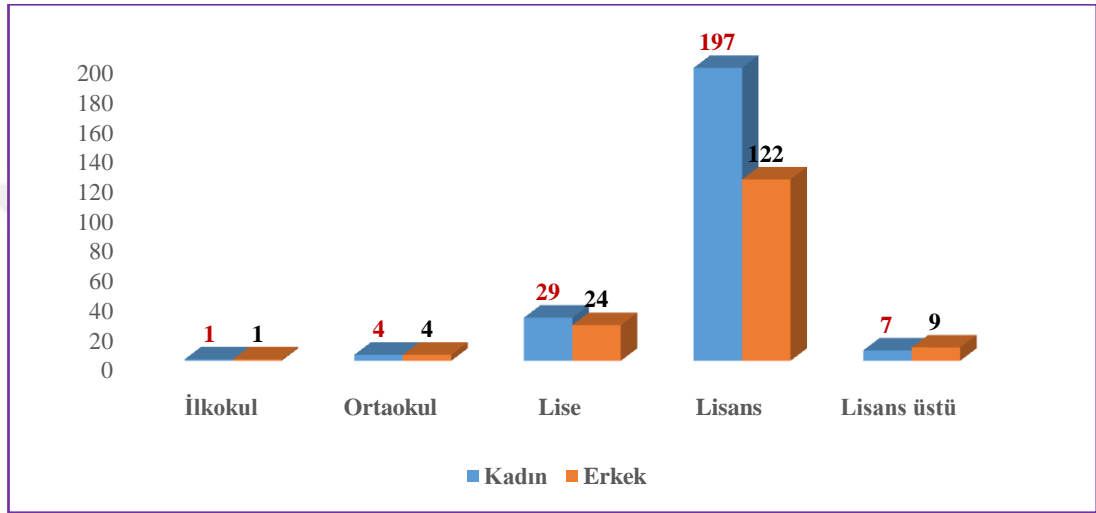
Tablo 6’da yer alan bulgulara göre; katılımcıların oldukça önemli bir bölümünün (%82,6) bekarlardan olduğu görülmüştür. Katılımcıların %16,6’sı evli iken, boşanmış ve birlikte yaşayan katılımcı oranı %0,08 gibi oldukça düşük bir düzeydedir. 2018 yılı TÜİK (2018b) verilerine göre; Türkiye’de ortalama ilk evlenme yaşı erkeklerde 27,8, kadınlarda ise 24,8 olarak gerçekleşmiştir. Çalışmada ulaşılan bulgu ile TÜİK istatistik verilerinin uyduğu görülmektedir. Srivastava ve Agarwal (2013)’in çalışmasında, 20-35 yaş grubu örneklem grubunda evlilerin oranı %62,5 iken, bekarların oranı %37,5’dir. Bu çalışmanın bulguları ile Srivastava ve Agarwal’na çalışmalarındaki bulgu benzeşmemekle birlikte, her iki çalışmanın örneklem grubu yaş dağılımı dikkate alındığında, ortaya çıkan farklılık anlaşılabilir niteliktedir.

Tablo 7. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
İlkokul	2	0,5
Ortaokul	8	2,0
Lise	53	13,3
Lisans	319	80,2
Lisansüstü	16	4,0
Toplam	398	100,0

Tablo 7’de görüldüğü üzere, katılımcıların oldukça önemli bölümü (%80,2) lisans düzeyinde eğitilmiş kişilerden oluşmaktadır. İlkokul düzeyinde eğitilmiş katılımcı oranı %0,5 gibi düşük bir seviyede iken, ortaokul ve lise düzeyinde eğitilmiş katılımcı oranları %15,3’tür. Yüksek lisans düzeyinde eğitilmiş katılımcı oranı %4 düzeyindedir. Katılımcıların eğitim düzeylerinin cinsiyetlere göre dağılımı aşağıdaki Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1. Katılımcıların Eğitim Düzeylerinin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Grafik 1’deki bulgular incelendiğinde, lise ve lisans düzeyinde eğitilmiş kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Her ne kadar 21-25 yaş arası gençlere özgü bir istatistikî veri olmasa da, 15 yaş üstü kişilerin cinsiyetlerine göre eğitim durumlarına ilişkin TÜİK (2018c) verileri incelendiğinde; okur-yazar olmayan kişilerin %14,79’u erkeklerden, %85,21’i ise kadınlardan oluşmaktadır. Okur-yazar olan ancak okul bitirmeyen erkeklerin oranı %25,75, kadınların oranı ise %74,25’dir. İlkokul düzeyinde eğitilmiş erkek oranı %41 iken, kadınların oranı %59’dur. Ortaokul ve dengi meslek okulu düzeyinde eğitilmiş erkeklerin oranı %55,28 iken, kadınların oranı %44,72’dir. Lise ve dengi meslek okulu düzeyinde eğitilmiş erkeklerin oranı %56,68 iken, kadınların oranı %43,32’dir. Ön lisans ve lisans düzeyinde eğitime sahip erkeklerin oranı %53,67 iken, kadınların oranı %46,33’tür. Yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip erkeklerin oranı %56,53 iken, kadınların oranı 43,47’dir. Dikkat edileceği üzere; Türkiye genelinde cinsiyetlere göre eğitim oranlarına ilişkin TÜİK verileri ile bu çalışmanın bulguları benzeşmemektedir. Ancak çalışmanın yürütüldüğü Aydın ilinin cinsiyete göre eğitim durumu istatistikleri, Türkiye geneli istatistikî verilerinden farklılaşmaktadır. Türkiye

genelinde okur-yazar olmayan kadınların oranı %85,21 iken, bu oran Aydın ili için kadınlarda %84,26'dır. Türkiye genelinde lise ve dengi düzeyinde eğitimli kadınların oranı %43,32 iken bu oran Aydın ili için kadınlarda %46,16 düzeyindedir. Benzer şekilde Türkiye genelinde ön lisans ve lisans düzeyinde eğitime sahip kadınların oranı %46,33 iken, Aydın ili için bu oran %47,17'dir. Genel olarak Aydın ili eğitim düzeyi istatistiklerinin, Türkiye geneli eğitim düzeyi istatistiklerinden yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmanın Aydın ili merkez ilçesi Efeler'de yürütülmüş olması ve ilçede Adnan Menderes Üniversitesinin bulunması, doğal olarak verilerin topladığı katılımcıların önemli bir bölümünün üniversite öğrencilerinden oluşmasına yol açmıştır. Bu nedenle araştırmaya katılan kadın katılımcıların eğitim düzeylerinin, Türkiye genelindeki tüm kadınların eğitim düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Annenin eğitim durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
İlkokul	176	44,2
Ortaokul	82	20,6
Lise	89	22,4
Lisans	47	11,8
Lisansüstü	4	1,0
Toplam	398	100,0

Tablo 8'deki bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların annelerinin; %44,2'sinin ilkokul, %20,6'sının ortaokul, %22,4'ünün lise, %11,8'inin lisans ve %1'inin lisansüstü düzeyde eğitimli oldukları görülmektedir. Bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim düzeyinin genel olarak ilkokul ve ortaokul (%64,8) düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye geneli kadınların eğitim düzeyleri ile karşılaştırıldığında, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların anne eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür. TÜİK (2018c) verilerine göre Türkiye'de nüfusun %30,6'sı ilkokul, %12,1'i ilköğretim ve %7,2'si ortaöğretim, %16,4'ü lise, %15,3'ü ön lisans ve lisans, %1,7'si lisansüstü ve %0,3'ü doktora düzeyinde eğitime sahiptir. Genel olarak Türkiye nüfusunun %49,9'unun ilkokul ve ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olduğu dikkate

alındığında, araştırma örneklem grubundaki katılımcıların anne eğitim düzeylerinin Türkiye geneli üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Babanın eğitim durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
İlkokul	124	31,2
Ortaokul	88	22,1
Lise	99	24,8
Lisans	82	20,6
Lisansüstü	5	1,3
Toplam	398	100,0

Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların babalarının; %31,2'sinin ilkokul, %22,1'inin ortaokul, %24,8'inin lise, %20,6'sının lisans ve %1,3'ünün lisansüstü eğitim düzeyinde oldukları görülmektedir. Bulgulara göre; katılımcıların baba eğitim düzeylerinin, anne eğitim düzeyinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde babaların lise (%24,8) ve lisans (%20,6) düzeyinde eğitim oranlarının da Türkiye geneli lise (%16,4) ve lisans (%15,3) eğitim oranlarından yüksek olduğu görülmüştür. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların babalarının, Türkiye geneline göre eğitim düzeylerinin daha yüksek kişiler oldukları söylenebilir.

Tablo 10. Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Ebeveynin hayatta olma durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Her ikisi de sağ	364	91,5
Sadece biri sağ	32	8,0
Her ikisi de ölmüş	2	0,5
Toplam	398	100,0

Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde; katılımcıların %91,5'inin anne ve babalarının hayatta oldukları görülmektedir. Katılımcıların %8'inin ebeveynlerinden sadece biri hayatta iken, %0,5'inin her iki ebeveyni de hayatta değildir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların oldukça önemli bir bölümünün

anne-babaları ile olan ilişkilerinin devam ettiği ve buna bağlı olarak anne-baba tutumlarına maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 11. Katılımcıların Hayatta Olmayan Ebeveynlerine Göre Dağılımı

Hayatta olmayan ebeveyn**	Sayı (n)	Yüzde (%)
Annesi ölmüş	4	11,8
Babası ölmüş	28	82,3
Hem annesi hem de babası ölmüş	2	5,9
Toplam	34	100,0

Tablo 11'deki bulgular incelendiğinde; ebeveynlerini kaybeden katılımcıların %11,8'inin annesinin, %82,3'ünün babasının, %5,9'unun ise hem anne hem de babasının hayatta olmadığı görülmektedir. TÜİK (2018d) verilerine göre, Türkiye'de doğuştan beklenen ortalama yaşam süresi 78,3 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu süre erkeklerde 75,6 yıl, kadınlarda ise 81 yıl olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılanların babalarının oransal olarak daha fazla ölmüş olması, istatistikî veriler ile uyumlu olarak görülmüştür.

Tablo 12. Ebeveynlerin Birlikte Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Ebeveynin birliktelik durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evli	351	88,2
Boşanmış	11	2,8
Evli ama ayrı yaşıyor	2	0,5
Dul	32	8,0
Ebeveynler hayatta değil	2	0,5
Toplam	398	100,0

Tablo 12 incelendiğinde; katılımcıların %88,2'sinin ebeveynlerinin evliliklerini sürdürdükleri görülmektedir. Katılımcıların %2,8'inin ebeveynleri boşanmış iken, %8'inin anne veya babasını kaybetmiş olması nedeniyle ebeveynlerinin dul oldukları belirlenmiştir. TÜİK (2018e) verilerine göre, 2018 yılında Türkiye'de kaba evlenme

*Katılımcıların 6'sının (%17,6) ebeveyn/ebeveynlerinin 2000 yılı öncesinde, 5'inin (%14,7) 2003-2005 yılları arasında, 7'sinin(%20,6) 2007-2010 yılları arasında, 9'unun(%26,5) 2011-2015 yılları arasında ve 7'sinin (%20,6) ise 2016 yılı ve sonrasında hayatını kaybettikleri belirlenmiştir.

hızı binde 6,8 olarak gerçekleşirken, kaba boşanma hızı binde 1,75 olarak gerçekleşmiştir. Boşanmaların %37,6'sı evliliğin ilk 5 yılında gerçekleşirken, evliliğin ilk 6-10 yılları arasındaki boşanma oranı %20,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler doğrultusunda, evlilik süresi arttıkça boşanma oranlarının azaldığını söylemek mümkündür. TÜİK verileri ile araştırmaya katılanların ebeveynlerinin birlikte olma durumlarının uyumlu olduğu görülmüştür.

Tablo 13. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

Çalışma durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Tam zamanlı ücretli	187	47,0
Yarı zamanlı ücretli	38	9,5
Düzensiz	32	8,0
Çalışmıyor-iş arıyor	85	21,4
Çalışmıyor-iş aramıyor	56	14,1
Toplam	398	100,0

Tablo 13 incelendiğinde; katılımcıların %47'sinin tam zamanlı ücretli olarak çalıştıkları görülmektedir. Katılımcıların %9,5'i yarı zamanlı ücretli çalışırken, %8'i düzensiz olarak çalışmaktadır. Katılımcıların %21,4'ü herhangi bir işte çalışmamakla birlikte çalışabilecekleri bir iş ararken, %14,1'inin iş arayışında olmadıkları belirlenmiştir. Srivastava ve Agarwal (2013)'ün çalışmalarında, araştırmaya katılan örneklemelerin %62,5'i çalışırken, çalışmayanların oranı %5 ve öğrencilerin oranı ise %32,5 olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada, tam zamanlı, yarı zamanlı ve düzensiz çalışanların oranları %64,5 olarak gerçekleşmiş ve ulaşılan bu bulgu Srivasta ve Agarwal'ın bulguları ile benzeşmektedir. TÜİK'in işsizlik verileri incelendiğinde, 2019 yılı Temmuz ayında %7,2 artarak %27,1'e ulaşmıştır (TÜİK, 2019b). Türkiye'de her dört geçten birinin işsiz olduğu verisi ile bu çalışmada ulaşılan bulgular benzeşmektedir. Gençlerin işsiz olmaları, aileye bağımlılıklarının devam etmesi ve dolayısı ile ebeveynlerin tutum ve davranışlarından etkilenmeleri sonucunu doğurmaktadır denilebilir. Diğer bir ifade ile çalışmayan gençler, aile ile yaşamaya devam etmeleri nedeniyle ebeveynlerine

karşı bağımlı ve sorumlu olmakta ve ebeveynlerin olumlu/olumsuz davranış ve tutumlarından etkilenmektedir demek mümkündür.

Tablo 14. Katılımcıların Eve Giren Toplam Gelire Göre Dağılımı

Eve giren toplam gelir	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-500 TL arası	5	1,3
501-1.500 TL arası	46	11,5
1.501-3000 TL arası	109	27,4
3001-5000 TL arası	146	36,7
5001 TL ve üstü	92	23,1
Toplam	398	100,0

Tablo 14 incelendiğinde; katılımcıların %59,8'inin aylık hane gelirleri toplamı 3001 TL ve üzerinde, %40,2'sinin ise 3000 TL ve altında olduğu görülmektedir. Araştırma örneklem grubunun aylık hane halkı gelir ortalaması 3001-5000 TL arasında iken, ulaşılan gelire ilişkin bulgu ortalama iki asgari ücret düzeyine gelmektedir.

TÜİK'in 2018 yılına ilişkin Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre; eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri 24.199 TL'dir. Çekirdek ailelerin ortalama 4 kişi olduğu dikkate alındığında, yıllık ortalama hane halkı gelirin 100.000 TL civarında olması gerekmektedir. Araştırma örneklem grubunun yıllık hane halkı geliri ortalama 36.000-60.000 TL civarında olup, TÜİK tarafından açıklanan yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirin altında olduğu görülmüştür.

Tablo 15. Eve Giren Toplam Gelirin Değerlendirilmesine Göre Dağılım

Eve giren gelir yeterli mi?	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çok yetersiz	29	7,3
Yetersiz	121	30,4
Orta	148	37,2
İyi	83	20,8
Çok iyi	17	4,3
Toplam	398	100,0

Tablo 15 incelendiğinde; araştırmaya katılanların %37,7'si eve giren toplam geliri yetersiz olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Katılımcıların %37,2'si hane halkı gelirini orta düzeyde yeterli olarak değerlendirirken, %20,8'i iyi düzeyde yeterli olarak değerlendirmektedir. Hane halkı toplam gelirini çok iyi düzeyde yeterli olarak değerlendiren katılımcıların oranı ise, sadece %4,3 gibi düşük bir oranda gerçekleşmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların önemli bir bölümünün (%74,9), eve giren toplam geliri yetersiz veya kısmen yeterli olarak değerlendirildikleri söylenebilir.

TÜİK tarafından yayınlanan Ekim-2019 Tüketici Güven Endeksi verilerine göre, gelecek 12 aylık döneme ilişkin hanenin maddi durum beklentisi %74,8* olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2019c). Tüketici güven endeksi verilerine göre, Türkiye'de hane halkı gelirinin artacağına yönelik güven düzeyi kötümser bir görünüm sergilemektedir. Diğer bir ifade ile hane halkı gelirinin artacağı yönünde pozitif bir beklenti bulunmamaktadır. Araştırmada ulaşılan, hane halkı gelirinin yetersiz ve orta düzeyde olduğu yönündeki bulgu ile TÜİK'in güven endeksi araştırmasındaki bulgular örtüşmektedir denilebilir.

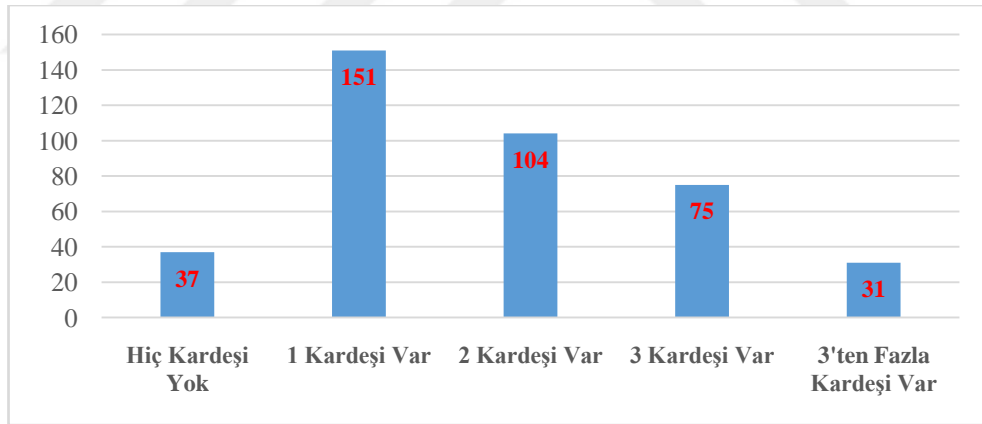
*Anket sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi 0-200 aralığında değer alabilmektedir. Tüketici güven endeksinin 100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durumu, 100'den küçük olması tüketici güveninde kötümser durumu göstermektedir

Tablo 16. Katılımcıların Kardeş Durumlarına Göre Dağılımı

Kardeş durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kardeşi yok	37	9,3
Kendisinden büyük kardeşi var	141	35,4
Kendisinden küçük kardeşi var	140	35,2
Hem küçük hem de büyük kardeşi var	80	20,1
Toplam	398	100,0

Tablo 16 incelendiğinde; araştırmaya katılanların %9,3'ünün kardeşi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %35,4'ünün kendisinden büyük kardeşi varken, %35,2'sinin kendisinden küçük, %20,1'inin ise; hem kendisinden küçük hem de büyük kardeşi bulunmaktadır. Araştırmaya katılanların kardeş sayılarına ilişkin bulgular aşağıdaki Grafik 2'de sunulmuştur.

Grafik 2. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde; katılımcıların 37'sinin (%9,3) hiç kardeşi olmadığı, 151'inin (%37,9) bir kardeşi olduğu görülmektedir. 104 katılımcının (%26,1) iki kardeşi var iken, 75 katılımcının (%18,9) üç kardeşi vardır. Araştırmaya katılanlardan sadece 31 kişinin (%7,8) üçten fazla kardeşi bulunmaktadır. 2018 yılı TÜİK (2019c) verilerine göre Türkiye'de 23.221.218 hane bulunmaktadır ve bunların %60,4'ü en az bir çocuklu ailelerden oluşmaktadır. Çalışmada ulaşılan bulgular ile istatistikî verilerin uyumlu olduğu görülmüştür.

Tablo 17. Katılımcıların Aile İlişki Durumlarına Göre Dağılımı

Aile ilişkilerinin durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sağlıklı ve mutlu bir ailede büyüdüm	214	53,8
Ailemizde küçük iletişim sorunları yaşanırđı	131	32,9
Ailemde önemli iletişim problemleri yaşanırđı	35	8,8
Mutsuz bir aile ortamımız vardı	14	3,5
İlişkiler dayanılmayacak kadar kötüydü	4	1,0
Toplam	398	100,0

Tablo 17 incelendiğinde; katılımcıların %53,8'inin sağlıklı ve mutlu bir ailede büyüdükleri görülmüştür. Ailesinde küçük iletişim sorunları olan katılımcıların oranı %32,9 iken, önemli iletişim problemi olan ailelerin oranı %8,8'dir. Mutsuz bir aile ortamında büyüdüğünü ifade eden katılımcıların oranı %3,5 iken, aile ilişkilerini dayanılmayacak kadar kötü olarak değerlendiren katılımcıların oranı %1'dir. Sağlıklı iletişimin kurulabildiği ve mutlu olunan bir aile ortamında büyüyen çocukların, özgüven ve benlik saygılarının yüksek olacağı bilinmektedir.

Taylan (2016) tarafından üniversiteli gençlere arasında yürütölen aile içi sorunların belirlenmesine yönelik araştırmaya göre; üniversite gençliği açısından en temel aile içi problem olarak, aile içi iletişimsizlik (%42,3) olarak belirlenmiştir. Araştırmada; sırasıyla aldatma-sadakatsizlik (%30,5), boşanma (%10,4) ve aile içi şiddet (%9,1) gibi problemler belirlenmiştir. Taylan'ın araştırma bulguları ile kıyaslandığında, bu çalışmanın örneklem grubundaki katılımcıların daha sağlıklı iletişim kurabildiği ve mutlu bir aile ortamına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 18. Aile İçi Duygusal Şiddet Durumu Dağılımı

Duygusal şiddet durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bana karşı vardı	77	49,7
Kardeşime karşı vardı	15	9,7
Anneme karşı vardı	46	29,6
Babama karşı vardı	2	1,3
Bana ve kardeşime karşı vardı	4	2,6
Bana, kardeşime ve anneme karşı vardı	6	3,9
Bana ve anneme karşı vardı	2	1,3
Kardeşime ve anneme karşı vardı	1	0,6
Bana, kardeşime ve babama karşı vardı	2	1,3
Toplam	155	100

Tablo 18 incelendiğinde; araştırmaya katılan 155 katılımcının (%38,9), kendisinin veya aile fertlerinden bir veya birkaçının aile içi duygusal şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Aile içi duygusal şiddete maruz kalanlar içinde %49,7 ile katılımcının kendisi gelmektedir. Aile içi duygusal şiddette anneler %29,6 ile ikinci sırada iken, üçüncü sırada %9,7 ile ailenin diğer çocuk veya çocukları gelmektedir. Aile içinde birden fazla duygusal şiddet uygulanan kişilerin oranı ise %11'dir.

Psikolojik şiddet; "bireyin duygularının, baskı uygulayabilmek adına tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, sindirme, yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Bireye yönelik tutarlı bir biçimde psikolojik baskı uygulamak, duygusal olarak sindirmek ve aşağılamak, ona yaptırım uygulamak veya cezalandırmak amacıyla toplumdaki soyutlandırmak için uygulanan her türlü baskı psikolojik şiddet olarak" (Tatlılıoğlu ve Küçükköse, 2015) adlandırılmaktadır. Dolayısı ile aile içi duygusal veya psikolojik şiddet, oldukça önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta, bireylerin özgüven ve benlik saygılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo 19. Aile İçi Fiziksel Şiddet Durumu Dağılımı

Fiziksel şiddet durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bana karşı vardı	25	32,5
Kardeşime karşı vardı	12	15,6
Anneme karşı vardı	19	24,8
Babama karşı vardı	4	5,2
Bana ve kardeşime karşı vardı	1	1,2
Bana, kardeşime ve anneme karşı vardı	8	10,4
Bana ve anneme karşı vardı	1	1,2
Kardeşime ve anneme karşı vardı	1	1,2
Bana, kardeşime ve babama karşı vardı	6	7,9
Toplam	77	100

Tablo 19 incelendiğinde; araştırmaya katılan 77 kişinin (%19,3) aile içi fiziksel şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Aile için fiziksel şiddete uğrayanların sırasıyla; %32,5 ile katılımcının kendisinin, %24,8 ile annesinin ve %15,6 ile kardeşlerinin olduğu görülmüştür. Katılımcıların %10,4'ü, hem kendisinin hem de anne ve kardeşlerinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Bulgulara göre, araştırma örneklem grubunun yaklaşık %20'sinin kendisinin veya aile bireylerinden bir veya birkaçının aile içinde fiziksel şiddete maruz kaldıklarını söylemek mümkündür. Türkiye'de aile içi fiziksel şiddeti ortaya koyan istatistiki veriler olmamasına karşın, aile içi kadına yönelik fiziksel şiddeti ortaya koyan veriler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye'de kadınların %42'si aile içi şiddete maruz kalmaktadır (Çalışkan ve Çevik, 2018: 228). Kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet giderek artan önemli bir sorun olduğu gibi, sık sık kadına yönelik şiddet eylemleri yüzünden 2019 yılının ilk on ayında 345 kadın eş veya yakınları tarafından hayatını kaybetmiştir (<http://kadincinayetleri.org>, 28.10.2019). Veriler değerlendirildiğinde, araştırma örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ve diğer aile fertlerinin uğradıkları aile içi şiddet oranının, Türkiye geneli oranlarından daha düşük olduğunu söylemek mümkündür. Gerek aile içi psikolojik ve gerekse fiziksel

şiddet, bireylerin yaşamlarını, özgüven ve benlik saygılarını olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak, en az anne-baba tutumları kadar önemlidir. Aile içi şiddet, sosyal hizmetler açısından da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı başta olmak üzere, çeşitli kamu ve özel kurumlar aile içi şiddetin önlenmesine yönelik politika ve uygulamalar gerçekleştirmektedir.

4.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya katılanlara ilişkin ulaşılan karşılaştırmalı bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 20. Anne-Baba Tutumlarının Gençlerin Benlik Saygıları Üzerine Etkisi

	İstatistik	1	2	3	4	5
Anne-Baba Tutumları	r	1				
	p	-				
Demokratik Anne-Baba Tutumu	r	,403**	1			
	p	0,000	-			
Otoriter Anne-Baba Tutumu	r	,623**	-,370**	1		
	p	0,000	0,000	-		
Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu	r	,814**	-,143**	,752**	1	
	p	0,000	0,004	0,000	-	
Benlik Saygısı	r	,191**	,219**	,062	,041	1
	p	0,000	0,000	0,216	0,413	-

** p<0,01 (%99 güvenilirlikte istatistiksel anlamlılık)

Tablo 20 incelendiğinde, algılanan anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü ancak düşük (%19,1), buna karşın istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Katılımcıların algıladıkları demokratik anne-baba tutumları ile benlik saygıları arasında pozitif yönlü ancak düşük (%21,9), buna karşın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ile katılımcıların benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (p>0,05). Benzer şekilde algılanan

anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Zakeri ve Karimpour (2011) tarafından, Şiraz Üniversitesinde öğrenim gören 240 kız, 306 erkek öğrenci üzerinden yürütülen çalışmada, anne-baba tutumlarının öğrencilerin benlik saygıları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,001$) bir ilişki olduğu ve algılanan anne-baba tutumlarının, katılımcıların benlik saygılarını %53 gibi orta düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Zakeri ve Karimpour'un ulaştıkları bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulguyu desteklemektedir.

Akça (2012) tarafından yürütülen çalışmada, anne tutumları ile genç yetişkinlerin benlik saygıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş, davranışları anneleri tarafından yönlendirilen bireylerin benlik saygısı düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın çalışmada, baba tutumları ile genç yetişkinlerin benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişkiye rastlanmamış, yetişkinlerde baba davranışının benlik saygısı üzerine bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygıları üzerindeki etkisinin daha belirgin olarak ortaya konulabilmesi amacıyla çoklu regresyon analizi yürütülmüştür. Çoklu regresyon analizine ilişkin bulgular aşağıdaki Tablo 21'de sunulmuştur.

Tablo 21. Benlik Saygısının Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata B	β	T	p	Kısmi r	İkili r
Benlik Saygısı	1,451	0,260	-	5,572	0,000	-	-
Demokratik Tutum	0,025	0,003	0,367	7,156	0,000	0,376	0,333
Otoriter Tutum	0,001	0,008	0,011	0,148	0,882	0,007	-0,194
Koruyucu Tutum	- 0,007	0,005	-0,092	-1,275	0,203	0,064	-0,136
R= 0,385	R ² =0,148	$\Delta R^2=0,142$	F=22,889	p=0,000			

Tablo 21'de; bağımsız (yordayıcı) değişkenler ile bağımlı (yordanan) değişken (benlik saygısı) arasındaki korelasyon sonuçları verilmiştir. Birinci bağımsız

değişken olan demokratik tutum ile benlik saygısı arasındaki kısmi korelasyonun ,376 olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler kontrol edildiğinde, algılanan demokratik anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasındaki ikili korelasyon ,333 olarak hesaplanmaktadır. Ulaşılan bu sonuçlara göre; algılanan demokratik anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında ikili ve kısmi korelasyonlar pozitif yönde ancak ortanın altında bir ilişki göstermektedir. Algılanan otoriter anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında pozitif yönde ve çok düşük (,007) bir korelasyon var iken, diğer değişkenler (demokratik ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumu) kontrol edildiğinde, korelasyonun negatif yönde ve düşük (- ,194) düzeyde hesaplandığı görülmektedir. Algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında pozitif ve düşük (,064) bir korelasyon var iken, diğer değişkenler kontrol edildiğinde, korelasyonun negatif yönde ve düşük (- ,136) düzeyde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan 21-25 yaş arasındaki gençlerin algıladıkları demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum değişkenleri ile benlik saygı düzey/puanları arasında düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($R= 0,385$; $R^2=0,148$; $\Delta R^2=0,142$; $p=0,000<0,05$). Regresyon analizi sonuçlarına göre; algılanan demokratik, otoriter, koruyucu anne-baba tutum değişkenleri birlikte, katılımcıların benlik saygısındaki varyansın %14,8'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin benlik saygısı üzerindeki göreceli önem sırası demokratik, otoriter ve koruyucu anne-baba tutumu şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre; katılımcıların benlik saygılarını sadece demokratik anne-baba tutum değişkeni anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($p<0,05$). Algılanan otoriter ve koruyucu,-istekçi anne-baba tutumlarının, katılımcıların benlik saygıları üzerinde önemli bir etkisi bulunmamaktadır.

Sarı (2010) tarafından yürütülen araştırmada; demokratik anne-baba tutumunun, öğrencilerin benlik saygılarını pozitif yönde ve anlamlı ancak düşük düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Algılanan koruyucu anne-baba tutumu ile öğrencilerin benlik saygıları arasında pozitif yönde ve düşük bir ilişki tespit edilmiş, ancak bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Algılanan otoriter anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasında negatif ve çok düşük düzeyde bir ilişki

olduğu, ancak bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Sarı, araştırmasında; algılanan anne-baba tutumları ile gençlerin benlik saygı puanları arasında düşük ancak istatistiksel anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiş ($R= 0,840$; $R^2 = 0,05$; $p < ,01$), algılanan demokratik, koruyucu ve otoriter ana-baba tutumları değişkenleri birlikte, benlik saygısındaki toplam varyansın yaklaşık % 6'sını açıkladığı sonucuna ulaşmıştır. Sarı tarafından yürütülen araştırmanın bulguları ile bu çalışmanın bulguları benzeşmekte ve birbirini desteklemektedir. Ancak bu çalışmada ulaşılan bulgular, oransal bağlamda Sarı'nın çalışmasındaki bulgulardan farklılaşmaktadır. Sarı'nın araştırmasında, algılanan anne-baba tutumları (demokratik, koruyucu ve otoriter) benlik saygısındaki varyansın %6'ısını açıklarken, bu çalışmada açıklanan varyans %14,8 olarak daha yüksek gerçekleşmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Benlik Saygı Düzeylerinin Dağılımı

	Sayı (n)	Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma	Minimum	Maksimum	p
Kadın	238	2,64	0,88	0,0	4,67	
Erkek	160	2,67	0,74	0,5	4,25	0,671
Toplam	398	2,65*	0,83	0,0	4,67	

Tablo 22'deki bulgular incelendiğinde; katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Tablodaki veriler değerlendirildiğinde; katılımcıların benlik saygılarının $\bar{x}= 2,65$ puan ile orta düzeyde olduğu görülmüştür. Kadın katılımcıların benlik saygı düzeyleri ($\bar{x}= 2,64$) göreceli olarak erkeklerden yüksek ($\bar{x}=2,6778$) olmakla birlikte, bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Bulgulara göre, araştırmaya katılan örneklem grubundaki 21-25 yaş arasındaki gençlerin, orta düzeyde benlik saygılarının olduğu belirlenmiştir.

Baybek ve Yavuz (2005) çalışmada, Muğla Üniversitesinde öğrenim gören 288'si kız, 532'si erkek toplam 820 öğrencinin benlik saygıları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin %61,5'inin yüksek düzeyde, %34,3'ünün orta

*Guttman ölçme yöntemine göre, benlik saygısı puanının 0-1 arasında olması halinde yüksek düzeyde benlik saygısından, 2-4 puan arasında olması halinde orta düzeyde benlik saygısından, 5-6 puan aralığında olması halinde ise düşük düzeyde benlik saygısından bahsedilir.

düzyde ve %4,2'sinin ise düşük düzeyde benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada, katılımcıların benlik saygı düzeylerinin kız ve erkek öğrencilerde benzer oranlarda olduğu görülmüş, katılımcıların benlik saygılarının cinsiyet demografik değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Baybek ve Yavuz'un araştırmalarında ulaştıkları katılımcıların benlik saygı düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu bulgusu, bu çalışmanın bulgusu ile farklılaşırken, katılımcıların cinsiyetlerine göre benlik saygılarının istatistiksel anlamda farklılaşmadığı yönündeki bulgu, bu çalışmanın bulgusu ile benzeşmekte ve ulaşılan bulguyu desteklemektedir.

Teoh ve Nur (2010) tarafından 18-31 yaş grubundaki 100 erkek ve 100 kadın katılımcıdan oluşan örneklem grubuna yönelik yürütölen çalışmada; örneklem grubunun benlik saygı puanları $\bar{x}= 19,30^*$ olarak bulunmuş ve katılımcıların orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, katılımcıların cinsiyetleri ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Teoh ve Nur'un araştırmalarında ulaştıkları bulgular ile bu çalışmanın bulgular benzeşmekte ve birbirini destekler niteliktedir.

Oğuz ve Körükçü (2010) tarafından, İnönü Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 127 öğrenci üzerinden yürütölen çalışmada; katılımcıların benlik saygı puan ortalamaları $\bar{x}= 68,83-76,36$ puan aralığında[†] bulunmuş ve katılımcıların genel olarak orta benlik saygı düzeyinde oldukları belirlenmiştir. Oğuz ve Körükçü tarafından ulaşılan bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulguyu destekler niteliktedir.

Akça (2012) tarafından yürütölen yüksek lisans tez çalışmasında; İstanbul ilinde yaşayan 20-40 yaş grubundaki 95'i kadın, 105'i erkek olmak üzere 200 kişi üzerinden bir araştırma yürütölmüştür. Araştırmada; katılımcıların benlik saygı düzeyleri istatistiksel olarak erkekler lehine anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmuş, genç yetişkin erkeklerin benlik saygı düzeylerinin genç yetişkin kadınlara göre daha

* Benlik saygısı ölçeğinin puanlaması aynı zamanda pozitif ve negatif sorular için azami ± 3 puan olmak üzere hesaplanabilmektedir. Bu hesaplama yöntemine göre ölçekten alınabilecek puan 0-30 puan arasında değişebilmektedir. Ölçekten alınan puan 20'nin üzerinde ise yüksek benlik saygısından, 15'in altında ise düşük benlik saygısından bahsedilir.

† Çalışmada Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinin 25 maddelik kısa formu kullanılmış olup, ölçekten alınabilecek puanlar 0-100 arasındadır. Alınan puan arttıkça, benlik saygı düzeyi de artmaktadır. 0-50 puan arası düşük, 50-75 puan arası orta, 76 puan ve üzeri yüksek benlik saygı düzeyi olarak değerlendirilir.

yüksek olduğu belirlenmiştir. Akça tarafından ulaşılan bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulgudan farklılaşmaktadır.

Srivastava ve Agarwal (2013) tarafından Lucknow şehrinin kentsel alanlarında yaşayan, 20-30 yaş grubundaki 60 erkek ve 60 kadından oluşan örneklem grubuna yönelik yürütülen çalışmada; kadınların %83,3'ününü, erkeklerin ise %78,3'ünün normal veya diğer bir ifade ile orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, katılımcıların cinsiyetleri ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Srivastava ve Agarwal'ın araştırmalarında ulaştıkları bulgular ile bu çalışmanın bulgular benzeşmekte ve birbirini destekler niteliktedir.

Tablo 23. Katılımcıların Benlik Saygılarının Yaşa Göre Değerlendirilmesi

Yaş Değişkeni	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
21 yaş	73	2,66	0,76			
22 yaş	82	2,77	0,89			
23 yaş	86	2,63	0,80	4	2,702	0,609
24 yaş	68	2,69	0,65			
25 yaş	89	2,53	0,96			
Toplam	398	2,65	0,83			

Tablo 23'deki bulgular incelendiğinde; katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Tablodaki veriler değerlendirildiğinde, katılımcıların yaşlarına göre benlik saygı puan ortalamaları sırasıyla; 21 yaş için $\bar{x}= 2,66$, 22 yaş için $\bar{x}= 2,77$, 23 yaş için $\bar{x}= 2,63$, 24 yaş için $\bar{x}= 2,69$ ve 25 yaş için $\bar{x}= 2,53$ puan olarak görülmektedir. Ulaşılan bulgulara göre, her yaş grubundaki katılımcıların orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları görülmüştür. 25 yaş grubundaki katılımcıların benlik saygı düzeyleri, diğer yaş grubundaki katılımcılara göre göreceli olarak yüksek olmakla birlikte, bu durum istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Baybek ve Yavuz (2005)'un çalışmalarında; katılımcıların yaşları ilerledikçe benlik saygı düzeylerinin arttığı, buna karşın katılımcıların yaşları ile benlik saygıları arasından istatistiksel anlamda bir farklılığın bulunmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Baybek ve Yavuz, katılımcıların yaşları ile benlik saygıları arasındaki bu ilişkiyi, bireyin yaş alması ile birlikte kimlik duygusunun gelişmesinin ve orta adölesans döneminde yaşanan kargaşaların son bulmasının neden olabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Baybek ve Yavuz tarafından ulaşılan katılımcının yaşı ile benlik saygısı arasında pozitif ilişki olduğu yönündeki bulgusu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile kısmen benzeşmektedir. Bu çalışmada, en yüksek benlik saygısına sahip olan katılımcılar 25 yaş grubundaki ($\bar{x}= 2,53$) kişiler iken, 24 yaş grubundaki katılımcıların benlik saygı düzeyleri $\bar{x}= 2,69$ ortalama ile 23 ve 21 yaş grubundaki katılımcılara göre düşüktür.

Oğuz ve Körükçü (2010) tarafından yürütülen çalışmada, katılımcıların benlik saygıları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>0,05$), her yaş grubunun benlik saygısının genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Oğuz ve Körükçü' nün ulaştıkları bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulguyu destekler niteliktedir. Çalışmada referans olarak alınan Teoh ve Nur (2010) ile Srivastava ve Agarwal (2013)'in çalışmalarında, katılımcıların benlik saygıları ile yaşları arasındaki ilişki incelenmemiştir.

Tablo 24. Demokratik Anne-Baba Tutum Algısının Dağılımı

Tutum	Kadın N=238				Erkek N=160				p
	Ort.	S.S.	Min.	Max.	Ort.	S.S.	Min.	Max.	
Demokratik Anne tutum	61,87	12,02	23	75	58,98	12,17	15	75	0,020*
Demokratik Baba tutum	57,68	14,18	3	75	54,65	15,26	5	75	0,043*
Demokratik Tutum Genel	59,74	12,05	3	75	56,70	13,05	5	75	0,018*

Tablo 24 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre; anne demokratik tutum, baba demokratik tutum ve anne-baba demokratik tutum algısı olmak üzere üç boyutta da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p<0,05$). Tablodaki bulgular değerlendirildiğinde, kadın ve erkeklerin demokratik tutum algılarının genel, anne ve baba demokratik tutum boyutlarında istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür ($p=0,020$; $p= 0,043$; $p= 0,018<0,05$).

Farklılaşmanın hangi cinsiyet lehine olduğu, demokratik tutum algı ortalamalarında görülmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan kadınların demokratik anne tutum algı ortalamaları ($\bar{x}= 61,87$), demokratik baba tutum algı ortalamaları ($\bar{x}= 57,68$) ve demokratik anne-baba tutum algı ortalamaları ($\bar{x}= 59,74$), erkeklerin her boyuttaki demokratik algı ortalamalarından yüksektir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan kadınların, anne-baba tutumlarını erkek katılımcılara göre daha fazla demokratik algıladıkları söylenebilir. Ayrıca tutum ortalamaları değerlendirildiğinde, gerek kadınlarda ve gerekse erkeklerde anne tutumlarının daha demokratik algılandığını söylemek mümkündür.

Sarı (2007)'nin Giresun Üniversitesinde öğrenim gören 464'ü kız, 355'i erkek toplam 819 öğrenci üzerinden yürüttüğü araştırmada; kız ve erkek öğrencilerin demokratik anne-baba tutum algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($t_{(187)} = 3.28, p < 0,05$), kız üniversite öğrencilerinin anne-babalarını ($\bar{x}= 55.50$), erkek üniversite öğrencilerinden ($\bar{x}= 52.44$) daha demokratik algıladıkları belirlenmiştir. Ulaşılan bu bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile benzeşmekte ve çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

Sezer ve Oğuz (2010), tarafından yürütülen çalışmada; 2006-2007 öğrenim döneminde İnönü Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 726 öğrencinin kendilerinin değerlendirmeleri algılanan anne-baba tutumları ve bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada, katılımcıların demokratik anne-baba tutum algı ortalamaları $\bar{x}= 54,70$ olarak belirlenmiştir. Sezer ve Oğuz'un ulaştıkları bulgu, bu çalışmanın bulgusu ile benzeşmekle birlikte, bu çalışmada araştırmaya katılanların demokratik anne-baba tutum algıları görece olarak yüksek bulunmuştur. Anne-babalarını hoşgörülü olarak değerlendiren bireyler ile demokratik tutum sergilenen ailelerde yetişen bireyler, pek çok yönden gelişimlerini olumlu olarak sürdürürler.

Araştırmalarda, ebeveynlerini demokratik olarak algılayan bireylerin daha az psikolojik sorun belirtisi gösterdikleri ve benlik saygılarının daha yüksek olduğu yönünde sonuçlara ulaşılmıştır (Haktanır ve Baran, 1998; Ceral ve Dağ, 2005; Sarı, 2007).

Gerek ulusal ve gerekse uluslararası alan yazında, gençlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının benlik saygıları üzerine etkilerini belirlemeye yönelik, Cheng ve

Furham (2003) ile Zakeri ve Karimpour (2011)'un çalışmaları dışında, gençler üzerine yürütülmüş başkaca çalışmaya rastlanılamamıştır. Chen ve Furnham ile Zakeri ve Kaimpour, çalışmalarında algılanan anne-baba tutumlarının benlik saygısı üzerine etkisini alt boyutlar üzerinden değerlendirmeyip, sadece algılanan genel anne-baba tutumu üzerinden incelemişlerdir.

Tablo 25. Otoriter Anne-Baba Tutum Algısının Dağılımı

Tutum	Kadın N=238				Erkek N=160				p
	Ort.	S.S.	Min.	Max.	Ort.	S.S.	Min.	Max.	
Otoriter Anne tutum	19,90	7,98	10	50	22,66	8,91	10	50	0,001*
Otoriter Baba tutum	21,43	8,58	6	50	22,70	8,66	8	42	0,094
Otoriter Tutum Genel	20,67	7,75	6	50	22,68	8,36	8	50	0,016*

Tablo 25 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre; anne otoriter tutum ve anne-baba otoriter tutum algısı olmak üzere iki boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$), algılanan otoriter baba tutum boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Araştırmaya katılan erkeklerin algıladıkları otoriter anne ve otoriter anne-baba tutum algı ortalamaları ($\bar{x} = 22,66$ ve $\bar{x} = 22,68$), kadın katılımcılardan daha yüksektir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan erkeklerin, anne ve anne-baba tutumlarını kadınlara göre daha fazla otoriter olarak algıladıkları söylenebilir. Ayrıca tutum ortalamaları değerlendirildiğinde, katılımcıların babalarını annelerine göre daha otoriter olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.

Sarı (2007) tarafından yürütülen araştırmada, öğrencilerinin ana-babalarını otoriter algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{(187)} = 2,22$; $p < 0,05$). Erkek üniversite öğrencileri ana-babalarını ($\bar{x} = 32,83$), kız üniversite öğrencilerinden ($\bar{x} = 30,99$) daha otoriter algılamaktadır. Ulaşılan bu bulgu, bu çalışmanın bulgusu ile benzeşmekte ve desteklemektedir.

Sezer ve Oğuz (2010) tarafından yürütülen çalışmada, katılımcıların otoriter anne-baba tutum algı ortalamaları 20,56 olarak bulunmuştur. Sezer ve Oğuz'un ulaştıkları bulgu, bu çalışmanın bulgusu ile benzeşmekte ve her iki araştırmada da, katılımcıların otoriter anne-baba tutum algıları orta düzeydedir. Her ne kadar bu çalışmada katılımcıların otoriter anne-baba tutum algı ortalamaları 20,67 gibi kısmen daha fazla olsa da, aradaki fark oldukça düşük sayılacak bir düzeydedir.

Otoriter anne-baba tutumu, çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyen ebeveyn tutumlarının başında gelmektedir. Otoriter anne-baba tutumunun sergilendiği aile ortamında büyüyen bireylerin, gerek psikolojik ve gerekse sosyolojik olumsuz etkilere maruz kaldığı, davranış bozuklukları sergiledikleri ve benlik saygılarının düşük düzeyde olduğu belirtilmektedir (Haktanır ve Baran 1998; Ceral ve Dağ 2005; Sarı 2007; Çeçen 2008; Keskin ve Çam 2008).

Tablo 26. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutum Algısının Dağılımı

Tutum	Kadın N=238				Erkek N=160				p
	Ort.	S.S.	Min.	Max.	Ort.	S.S.	Min.	Max.	
Koruyucu-İstekçi Anne tutum	36,68	11,88	15	75	40,05	12,34	15	75	0,005*
Koruyucu-İstekçi Baba tutum	35,43	12,04	14,5	75	38,03	12,66	15	70	0,020*
Koruyucu-İstekçi Tutum Genel	36,06	11,46	14,5	75	39,04	11,80	15	75	0,010*

Tablo 26 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre; anne koruyucu-istekçi tutum, baba koruyucu-istekçi tutum ve anne-baba koruyucu-istekçi tutum algısı olmak üzere üç boyutta da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p<0,05$). Tablodaki bulgular değerlendirildiğinde, kadın ve erkeklerin koruyucu-istekçi tutum algılarının genel, anne ve baba koruyucu-istekçi tutum boyutlarında istatistiksel olarak farklılaştığı görülmüştür ($p=0,020<0,05$). Farklılaşmanın hangi cinsiyet lehine olduğu, koruyucu-istekçi anne-baba tutum algı ortalamalarında görülmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan erkeklerin koruyucu-istekçi anne tutum algı ortalamaları ($\bar{x}= 40,05$), koruyucu-istekçi baba tutum algı

ortalamları ($\bar{x}= 38,03$) ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algı ortalamaları ($\bar{x}= 39,04$), kadınların her boyuttaki algı ortalamalarından yüksektir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan erkeklerin, anne-baba tutumlarını kadın katılımcılara göre daha fazla koruyucu-istekçi algıladıkları söylenebilir. Ayrıca ortalamalar değerlendirildiğinde; gerek kadınların ve gerekse erkeklerin annelerini daha koruyucu-istekçi olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.

Sarı (2007) tarafından yürütülen araştırmada, erkek üniversite öğrencilerinin koruyucu-istekçi anne-baba algıları ($\bar{x}= 48,14$), kız öğrencilerin algılarından ($\bar{x}= 45,69$) göreceli olarak yüksek olmakla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($t_{(187)} = 2,3; p >0,05$). Sarı'nın araştırma bulgusu ile bu çalışmanın bulgusu farklılaşmaktadır.

Sezer ve Oğuz (2010), tarafından yürütülen araştırmada katılımcıların koruyucu-istekçi anne-baba tutum algı ortalamaları 32,83 olarak bulunmuştur. Sezer ve Oğuz'un ulaştıkları bulgu, bu çalışmanın bulgusu ile benzeşmekte ve her iki araştırmada da, katılımcıların otoriter anne-baba tutum algıları orta düzeydedir. Ancak bu çalışmada katılımcıların otoriter anne-baba tutum algı ortalamaları 36,06 olarak daha yüksek koruyucu-istekçi çıkmıştır. Her ne kadar bu çalışmanın katılımcılarının koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları daha yüksek olsa da, ulaşılan bu değer orta düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısını göstermektedir.

Koruyucu-istekçi tutum sergileyen anne-babalar, çocuklarına gereğinden fazla müdahale ederek onların olaylar karşısında deneyim kazanmalarını, bireysel sınırlarını görmeyi ve kendilerine güven duymalarını engellemekte ve benlik saygılarını düşürmektedir (Ceral ve Dağ, 2005; Sarı, 2007; Çeçen, 2008).

Tablo 27. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	\bar{x}	S.S.	U	Z	p
Demokratik Tutum	Kız	238	59,74	12,05	16403,5	-2,344	0,019*
	Erkek	160	56,70	7,75			
Otoriter Tutum	Kız	238	20,67	13,05	16320,5	-2,418	0,016*
	Erkek	160	22,68	8,36			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Kız	238	36,06	12,54	16128,5	-2,588	0,010*
	Erkek	160	39,04	8,05			

Tablo 27 incelendiğinde; algılanan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumlarının, katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile algılanan anne-baba tutumu, katılımcıların cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların demokratik anne-baba tutum algıları, erkeklere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta ve kadın katılımcılar anne-babalarını daha demokratik algılamaktadırlar. Araştırmaya katılan erkekler ise, ebeveynlerini kadın katılımcılara göre daha fazla otoriter ve koruyucu-istekçi olarak algılamaktadır.

Sarı (2007) tarafından yürütülen araştırmada, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin; demokratik anne-baba tutum algısı ile otoriter anne-baba tutum algılarının, istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bulgulara göre, araştırmaya katılan kız öğrenciler anne ve babalarını, erkek öğrencilere göre daha demokratik olarak algılamakta, erkek öğrenciler anne-babalarını kız öğrencilere göre daha otoriter olarak algılamaktadırlar. Sarı'nın ulaştığı bulgulara göre, hem kız hem de erkek öğrenciler anne ve babalarını eşit ve orta düzeyde koruyucu olarak algılamaktadırlar. Sarı tarafından yürütülen araştırmada ulaşılan, kız öğrencilerin anne-babalarını daha demokratik, erkek öğrencilerin ise daha otoriter algıladıkları yönündeki bulgular ile bu çalışmada aynı konulara yönelik ulaşılan bulgular benzeşmekte ve desteklemektedir. Ancak, Sarı'nın çalışmasında ulaşılan kız ve erkek öğrencilerin anne-babalarını eşit düzeyde koruyucu olarak algıladıkları yönündeki bulgusu, bu çalışmanın bulgusu ile farklılaşmaktadır. Bu çalışmada, erkeklerin koruyucu-otoriter anne-baba algıları, kadınlara göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmuştur.

Tablo 28. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Yaşa Göre Değerlendirilmesi

	Yaş Değişkeni	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	21 yaş	73	57,55	11,25			
	22 yaş	82	59,48	11,33			
	23 yaş	86	58,48	13,75	4	1,950	0,745
	24 yaş	68	59,21	12,69			
	25 yaş	89	57,93	13,41			
Otoriter Tutum	21 yaş	73	22,01	7,94			
	22 yaş	82	22,55	8,32			
	23 yaş	86	20,27	7,90	4	7,161	0,128
	24 yaş	68	20,03	7,51			
	25 yaş	89	22,32	8,30			
Koruyucu-İstekçi Tutum	21 yaş	73	37,64	11,38			
	22 yaş	82	39,47	11,83			
	23 yaş	86	35,69	11,51	4	6,082	0,193
	24 yaş	68	35,45	11,14			
	25 yaş	89	37,79	12,14			

Tablo 28 incelendiğinde; algılanan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumlarının, katılımcıların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Bulgulara göre, araştırmaya katılan her yaş grubundaki katılımcıların; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algılarının aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

Demokratik anne-baba tutum algı ortalaması 59,48 ile en yüksek 22 yaşındaki katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla 59,21 ortalama ile 24 yaşındakiler, 58,48 ortalama ile 23 yaşındakiler ve 57,93 ortalama ile 25 yaşındaki katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı ise, 57,55 ortalama ile 21 yaşındaki katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ancak katılımcıların yaşlarına göre, demokratik anne-baba tutum algıları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p= 0,745>0,05$). Ulaşılan bulgu doğrultusunda, her yaş grubundaki katılımcıların demokratik anne-baba tutum algısının değişmediği ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Otoriter anne-baba tutum algı ortalaması 22,55 ile en yüksek 22 yaşındaki katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla 22,32ortalama ile 25 yaşındakiler, 22,01 ortalama ile 20 yaşındakiler ve 20,27 ortalama ile 23 yaşındaki katılımcılar izlemektedir. En düşük otoriter anne-baba tutum algısı ise, 20,03 ortalama ile 24 yaşındaki katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ancak katılımcıların yaşlarına göre, otoriter anne-baba tutum algıları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p=0,128>0,05$). Ulaşılan bulgu doğrultusunda, her yaş grubundaki katılımcıların otoriter anne-baba tutum algısının değişmediği ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Koruyucu-istekçi anne-baba tutum algı ortalaması 39,47 ile en yüksek 22 yaşındaki katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla 37,79 ortalama ile 25 yaşındakiler, 37,64 ortalama ile 21 yaşındakiler ve 35,69 ortalama ile 23 yaşındaki katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı ise, 35,45 ortalama ile 24 yaşındaki katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ancak katılımcıların yaşlarına göre, koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p=0,193>0,05$). Ulaşılan bulgu doğrultusunda, her yaş grubundaki katılımcıların koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısının değişmediği ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada, algılanan anne-baba tutumlarının katılımcıların yaşlarına göre değerlendirilmesine ilişkin ulaşılan bulguları, alan yazındaki benzer nitelikteki çalışmaların yetersizliği veya referans olarak alınan çalışmalarda benzer değişkenlerin incelenmemesi nedeniyle karşılatırmak mümkün olamamıştır.

Tablo 29. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	$\bar{\chi}$	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	İlkokul	2	50,25	0,35			
	Ortaokul	8	54,06	15,75			
	Lise	53	55,52	12,91	4	8,180	0,085
	Lisans	319	59,39	12,15			
	Lisansüstü	16	54,37	15,80			
Otoriter Tutum	İlkokul	2	29,25	3,88			
	Ortaokul	8	21,31	6,25			
	Lise	53	23,81	9,34	4	7,705	0,103
	Lisans	319	20,87	7,60			
	Lisansüstü	16	24,90	11,06			
Koruyucu-İstekçi Tutum	İlkokul	2	46,50	3,53			
	Ortaokul	8	37,43	11,49			
	Lise	53	39,38	13,09	4	3,798	0,434
	Lisans	319	36,68	11,23			
	Lisansüstü	16	40,50	15,14			

Tablo 29 incelendiğinde, katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarının eğitim düzeylerine göre; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$) görülmektedir.

Demokratik anne-baba tutum algı ortalaması 59,39 ile en yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda iken, bunu sırasıyla 55,52 ortalama ile lise düzeyinde, 54,37 ortalama ile lisansüstü düzeyinde ve 54,06 ortalama ile ortaokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı 50,25 ortalama ile ilkokul düzeyinde eğitilmiş katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ancak katılımcıların eğitim düzeylerine göre, demokratik anne-baba tutum algıları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p=0,085>0,05$). Ulaşılan bulgu doğrultusunda, her eğitim düzeyindeki katılımcıların

demokratik anne-baba tutum algısının değişmediği ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Otoriter anne-baba tutum algı ortalaması 29,25 ile en yüksek ilkokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda iken, bunu sırasıyla 24,90 ortalama ile lisansüstü düzeyinde, 23,81 ortalama ile lise düzeyinde ve 21,31 ortalama ile ortaokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılar izlemektedir. En düşük otoriter anne-baba tutum algısı 20,87 ortalama ile lisans düzeyinde eğitimli katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ancak katılımcıların eğitim düzeylerine göre, otoriter anne-baba tutum algıları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p= 0,103>0,05$). Ulaşılan bulgu doğrultusunda, her eğitim düzeyindeki katılımcıların otoriter anne-baba tutum algısının değişmediği ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Koruyucu-istekçi anne-baba tutum algı ortalaması 46,50 ile en yüksek ilkokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda iken, bunu sırasıyla 40,50 ortalama ile lisansüstü düzeyinde, 39,38 ortalama ile lise düzeyinde ve 37,43 ortalama ile ortaokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı 36,68 ortalama ile lisans düzeyinde eğitimli katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ancak katılımcıların eğitim düzeylerine göre, koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p=0,434>0,05$). Ulaşılan bulgu doğrultusunda, her eğitim düzeyindeki katılımcıların koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısının değişmediği ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada, algılanan anne-baba tutumlarının katılımcıların eğitim düzeylerine göre değerlendirilmesine ilişkin ulaşılan bulguları, alan yazındaki benzer nitelikteki çalışmaların yetersizliği ve referans olarak alınan çalışmalarda benzer değişkenlerin incelenmemesi nedeniyle karşılaştırmak mümkün olamamıştır.

Tablo 30. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Medeni Duruma Göre Değerlendirilmesi

	Medeni Durum	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Evli	66	56,09	12,81	3	4,816	0,186
	Bekar	329	59,04	12,49			
	Boşanmış	1	53,00	-			
	Birlikte Yaşiyor	2	55,00	6,36			
Otoriter Tutum	Evli	66	22,54	7,87	3	5,047	0,168
	Bekar	329	21,20	8,04			
	Boşanmış	1	19,00	-			
	Birlikte Yaşiyor	2	33,25	9,54			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Evli	66	36,74	12,47	3	3,862	0,277
	Bekar	329	37,24	11,48			
	Boşanmış	1	45,50	-			
	Birlikte Yaşiyor	2	52,75	12,37			

Tablo 30 incelendiğinde; araştırmaya katılanların anne-baba tutum algılarının, tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Demokratik anne-baba tutum algısı 59,04 ortalama ile en yüksek bekar katılımcılarda gerçekleşirken, bunu sırasıyla 56,09 ortalama ile evli ve 55,00 ortalama ile birlikte yaşayan katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı 53,00 ortalama ile boşanmış katılımcılarda gerçekleşmiştir. Göreceli olarak bekar katılımcıların demokratik anne-baba tutum algıları, diğer medeni durumlardaki katılımcılara göre yüksek olmasına karşın, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,186>0,05$).

En yüksek otoriter anne-baba tutum algısı 33,25 ortalama ile birlikte yaşayan katılımcılarda gerçekleşirken, bunu sırasıyla 22,54 ortalama ile evli ve 21,20 ortalama ile bekar katılımcılar izlemektedir. En düşük otoriter anne-baba tutum algısı ise 19,00 ortalama ile boşanmış katılımcılarda gerçekleşmiştir. Göreceli olarak birlikte yaşayan katılımcıların otoriter anne-baba tutum algıları, diğer medeni

durumlardaki katılımcılara göre yüksek olmasına karşın, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,168>0,05$).

En yüksek koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı 52,75 ortalama ile birlikte yaşayan katılımcılarda gerçekleşirken, bunu sırasıyla 45,50 ortalama ile boşanmış ve 37,24 ortalama ile bekar katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı ise, 36,74 ortalama ile evli katılımcılarda gerçekleşmiştir. Göreceli olarak birlikte yaşayan katılımcıların koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları, diğer medeni durumlardaki katılımcılara göre yüksek olmasına karşın, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,277>0,05$). Alan yazında, genç yetişkinlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle çalışmada ulaşılan bu bulguyu kıyaslamak mümkün olamamıştır.

Tablo 31. Algılanan Anne Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	İlkokul	176	57,96	13,62			
	Ortaokul	82	59,14	11,77			
	Lise	89	58,43	11,94	4	0,486	0,975
	Lisans	47	59,30	11,34			
	Lisansüstü	4	63,25	2,90			
Otoriter Tutum	İlkokul	176	20,31	7,22			
	Ortaokul	82	21,89	7,86			
	Lise	89	22,85	9,10	4	5,225	0,265
	Lisans	47	22,76	9,00			
	Lisansüstü	4	18,62	4,75			
Koruyucu-İstekçi Tutum	İlkokul	176	35,96	11,80			
	Ortaokul	82	37,49	10,07			
	Lise	89	39,18	12,55	4	4,678	0,322
	Lisans	47	38,27	12,12			
	Lisansüstü	4	34,75	7,22			

Tablo 31 incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne tutumlarının, annenin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bulgulara göre, araştırmaya katılan 21-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne tutum algılarının aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

En yüksek demokratik anne tutum algısı, 62,25 ortalama ile annesi lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 59,30 ortalama ile lisans, 59,14 ortalama ile ortaokul ve 58,43 ortalama ile lise düzeyinde eğitilmiş annesi olan katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne tutum algısı ise, 57,96 ortalama ile annesi ilkököl düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; annenin eğitim düzeyi ile demokratik tutumu arasında pozitif bir ilişki olduğu, eğitilmiş annelerin daha demokratik tutum sergiledikleri söylenebilir. Ancak, ulaşılan bu bulgu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

En yüksek otoriter anne tutum algısı, 22,85 ortalama ile annesi lise düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 22,76 ortalama ile lisans, 21,89 ortalama ile ortaokul ve 20,31 ortalama ile ilkököl düzeyinde eğitilmiş annesi olan katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne tutum algısı ise, 18,62 ortalama ile annesi lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; otoriter anne tutum algısı ile anne eğitim düzeyi arasında bir ilişki olmadığı, eğitim düzeyi yüksek annelerin yetiştirdikleri katılımcılarda da, otoriter anne tutum algısının yüksek gerçekleştiği söylenebilir.

En yüksek koruyucu-istekçi anne tutum algısı, 39,18 ortalama ile annesi lise düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 38,27 ortalama ile lisans, 37,49 ortalama ile ortaokul ve 35,96 ortalama ile ilkököl düzeyinde eğitilmiş annesi olan katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi anne tutum algısı ise, 34,75 ortalama ile annesi lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; koruyucu-istekçi anne tutum algısı ile anne eğitim düzeyi arasında bir ilişki olmadığı, eğitim düzeyi yüksek annelerin yetiştirdikleri katılımcılarda da, koruyucu-istekçi anne tutum algısının yüksek gerçekleştiği söylenebilir.

Akça (2012)'nin çalışmasında, algılanan anne tutumları ile annenin eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2_{(3)}=5,687$; 1,315; 2,947; 3,401; 2,095; $p>.05$). Çalışmada ulaşılan bulgulara göre, genç yetişkinlerin anne tutum ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar, katılımcının anne eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Akça, bulgular doğrultusunda katılımcıların anne tutum algıları üzerinde, anne eğitim durumunun etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 32. Algılanan Baba Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	İlkokul	124	57,23	13,63	4	5,305	0,257
	Ortaokul	88	57,59	11,95			
	Lise	99	59,06	11,68			
	Lisans	82	60,48	12,46			
	Lisansüstü	5	63,90	9,97			
Otoriter Tutum	İlkokul	124	20,53	7,65	4	5,495	0,240
	Ortaokul	88	21,96	7,18			
	Lise	99	22,26	8,29			
	Lisans	82	21,70	9,06			
	Lisansüstü	5	17,20	9,63			
Koruyucu-İstekçi Tutum	İlkokul	124	36,02	11,55	4	5,334	0,255
	Ortaokul	88	38,39	11,55			
	Lise	99	38,38	11,62			
	Lisans	82	36,93	12,01			
	Lisansüstü	5	31,00	11,36			

Tablo 32 incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları baba tutumlarının, babanın eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bulgulara göre, araştırmaya katılan 21-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi baba tutum algılarının aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

En yüksek demokratik baba tutum algısı, 63,90 ortalama ile babası lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 60,48 ortalama ile lisans, 59,06 ortalama ile lise ve 57,59 ortalama ile ortaokul düzeyinde eğitimli babası olan katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik baba tutum algısı ise, 57,23 ortalama ile babası ilkokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; babanın eğitim düzeyi ile demokratik tutumu arasında pozitif bir ilişki olduğu, eğitimli babaların daha demokratik tutum sergiledikleri söylenebilir. Ancak, ulaşılan bu bulgu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

En yüksek otoriter baba tutum algısı, 22,26 ortalama ile babası lise düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 21,96 ortalama ile ortaokul, 21,70 ortalama ile lisans ve 20,53 ortalama ile ilkokul düzeyinde eğitimli babası olan katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik baba tutum algısı ise, 17,20 ortalama ile babası lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; otoriter baba tutum algısı ile babanın eğitim düzeyi arasında bir ilişki olmadığı, eğitim düzeyi yüksek babaların yetiştirdikleri katılımcılarda da, otoriter baba tutum algısının yüksek gerçekleştiği söylenebilir.

En yüksek koruyucu-istekçi baba tutum algısı, 38,39 ortalama ile babası ortaokul düzeyinde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 38,38 ortalama ile lise, 36,93 ortalama ile lisans ve 36,02 ortalama ile ilkokul düzeyinde eğitimli babası olan katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi baba tutum algısı ise, 31,00 ortalama ile babası lisansüstü düzeyde eğitime sahip katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; koruyucu-istekçi baba tutum algısı ile babanın eğitim düzeyi arasında bir ilişki olmadığı, eğitim düzeyi yüksek babaların yetiştirdikleri katılımcılarda da, koruyucu-istekçi baba tutum algısının yüksek gerçekleştiği söylenebilir.

Akça (2012)'nin çalışmasında, algılanan baba tutumları ile baba eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2_{(3)} = ,310; 1,093; 3,258; 1,511; 1,362; p > .05$). Çalışmada ulaşılan bulgulara göre, genç yetişkinlerin baba tutum ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar, katılımcının baba eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Akça, bulgular doğrultusunda katılımcıların

baba tutum algıları üzerinde, baba eğitim durumunun etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 33. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

	Ailenin Gelir Düzeyi	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	0-500 TL arası	5	58,40	12,74	4	8,739	0,068
	501-1500 TL arası	46	53,52	13,72			
	1501-3000 TL arası	109	59,54	11,75			
	3001-5000 TL arası	146	59,67	12,11			
	5001 TL ve üstü	92	57,98	13,10			
Otoriter Tutum	0-500 TL arası	5	19,80	5,22	4	0,688	0,953
	501-1500 TL arası	46	21,41	7,21			
	1501-3000 TL arası	109	21,36	8,81			
	3001-5000 TL arası	146	21,78	8,10			
	5001 TL ve üstü	92	21,25	7,66			
Koruyucu-İstekçi Tutum	0-500 TL arası	5	45,20	11,87	4	2,822	0,588
	501-1500 TL arası	46	37,21	10,05			
	1501-3000 TL arası	109	37,31	13,13			
	3001-5000 TL arası	146	37,47	11,02			
	5001 TL ve üstü	92	36,44	11,65			

Tablo 33 incelendiğinde; katılımcıların anne-baba tutum algılarının, ailenin ekonomik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bulgular değerlendirildiğinde, aile gelir düzeyi değişkenine göre; araştırmaya katılan 21-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algılarının aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

En yüksek demokratik anne-baba tutum algısı, 59,67 ortalama ile aylık toplam aile geliri 3001-5000 TL arasında olan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 59,54 ortalama ile 1501-3000 TL, 58,40 ortalama ile 0-500 TL ve 57,98 ortalama ile 5.001 TL ve üstü aylık toplam aile geliri katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı ise, 53,52 ortalama ile aylık toplam aile geliri 501-1500 TL arasında olan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; ailenin gelir durumu ile katılımcıların demokratik tutum algıları arasında bir ilişki olmadığı, her gelir grubundaki katılımcının aynı düzeyde demokratik anne-baba tutum algısına sahip oldukları söylenebilir.

En yüksek otoriter anne-baba tutum algısı, 21,78 ortalama ile aylık toplam aile geliri 3001-5000 TL arasında olan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 21,41 ortalama ile 501-1500 TL, 21,36 ortalama ile 1501-3000 TL ve 21,25 ortalama ile 5.001 TL ve üstü aylık toplam aile geliri katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı ise, 19,80 ortalama ile aylık toplam aile geliri 0-500 TL arasında olan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; ailenin gelir durumu ile katılımcıların otoriter tutum algıları arasında bir ilişki olmadığı, her gelir grubundaki katılımcının aynı düzeyde otoriter anne-baba tutum algısına sahip oldukları söylenebilir.

En yüksek koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı, 45,20 ortalama ile aylık toplam aile geliri 0-500 TL arasında olan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 37,47 ortalama ile 3001-5000 TL, 37,31 ortalama ile 1501-3000 TL ve 37,21 ortalama ile 501-1500 TL ve üstü aylık toplam aile geliri katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı ise, 36,44 ortalama ile aylık toplam aile geliri 5001 TL ve üstünde olan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; ailenin gelir durumu ile katılımcıların koruyucu-istekçi tutum algıları arasında bir ilişki olmadığı, her gelir grubundaki katılımcının aynı düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısına sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 34. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

	Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Çok Yetersiz	29	52,01	13,14			
	Yetersiz	121	55,47	13,09			
	Orta	148	60,82	11,51	4	23,333	0,000
	İyi	83	60,56	12,18			
	Çok İyi	17	61,26	10,49			
Otoriter Tutum	Çok Yetersiz	29	21,08	5,90			
	Yetersiz	121	23,25	9,37			
	Orta	148	21,18	7,57	4	7,457	0,114
	İyi	83	19,96	7,41			
	Çok İyi	17	19,47	6,19			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Çok Yetersiz	29	38,55	10,10			
	Yetersiz	121	38,62	12,22			
	Orta	148	37,18	11,70	4	4,945	0,293
	İyi	83	35,19	11,71			
	Çok İyi	17	36,08	8,97			

Tablo 34 incelendiğinde; katılımcıların anne-baba tutum algılarının, algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre; sadece demokratik anne-baba tutum algısı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı boyutlarında ise farklılaşmadığı görülmektedir.

En yüksek demokratik anne-baba tutum algısı, 61,26 ortalama ile kendisini çok iyi sosyo-ekonomik statüde değerlendiren katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 60,82 ortalama ile orta sosyo-ekonomik statüdeki, 60,56 ortalama ile iyi sosyo-ekonomik statüdeki, 55,47 ortalama ile kendilerini yetersiz sosyo-ekonomik

statüde değerlendiren katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı ise, 52,01 ortalama ile kendilerini çok düşük sosyo-ekonomik statüde değerlendiren gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; algılanan sosyo-ekonomik statü ile katılımcıların demokratik tutum algıları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmakta ve algılanan sosyo-ekonomik statüye göre katılımcıların demokratik anne-baba tutum algıları farklılaşmaktadır.

Farklılaşmanın hangi sosyo-ekonomik statü grupları arasında olduğunu belirlemeye yönelik Tukey Testi (Posthoc) yürütülmüştür. Tukey test sonuçlarına göre; çok iyi sosyo-ekonomik statü düzeyindeki katılımcılar ile diğer sosyo-ekonomik statüdeki katılımcıların demokratik anne-baba tutum algıları, çok iyi sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bulgular değerlendirildiğinde, algılanan sosyo-ekonomik statü düzeyi ile demokratik anne-baba tutum algısı arasında doğrusal ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu, sosyo-ekonomik statü arttıkça ailenin demokratik tutumlarının da arttığını söylemek mümkündür.

En yüksek otoriter anne-baba tutum algısı, 23,25 ortalama ile kendisini yetersiz sosyo-ekonomik statüde değerlendiren katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 21,18 ortalama ile orta sosyo-ekonomik statüdeki, 21,08 ortalama ile çok yetersiz sosyo-ekonomik statüdeki, 19,96 ortalama ile kendilerini iyi sosyo-ekonomik statüde değerlendiren katılımcılar izlemektedir. En düşük demokratik anne-baba tutum algısı ise, 19,47 ortalama ile kendilerini çok iyi sosyo-ekonomik statüde değerlendiren gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; katılımcıların otoriter anne-baba tutum algıları ile sosyo-ekonomik düzey algıları arasında ters yönlü ancak pozitif bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcının sosyo-ekonomik statü düzeyi yükseldikçe, algılanan otoriter anne-baba tutum düzeyi azalmaktadır. Ancak değişkenler arasındaki bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

En yüksek koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı, 38,62 ortalama ile kendisini yetersiz sosyo-ekonomik statüde değerlendiren katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bunu sırasıyla; 38,55 ortalama ile çok yetersiz sosyo-ekonomik statüdeki, 37,18 ortalama ile orta sosyo-ekonomik statüdeki, 36,08 ortalama ile kendilerini çok iyi sosyo-ekonomik statüde değerlendiren katılımcılar izlemektedir. En düşük koruyucu-istekçi

anne-baba tutum algısı ise, 35,19 ortalama ile kendilerini iyi sosyo-ekonomik statüde değerlendiren katılımcılarda gerçekleşmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; algılanan sosyo-ekonomik statü düzeyi ile katılımcıların koruyucu-istekçi tutum algıları arasında bir ilişki olmadığı, her sosyo-ekonomik statü grubundaki katılımcının aynı düzeyde koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısına sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 35. Benlik Saygısının, Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Statü Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

	Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Benlik Saygısı	Çok Yetersiz	29	2,46	1,07	4	6,982	0,137
	Yetersiz	121	2,582	0,79			
	Orta	148	2,71	0,82			
	İyi	83	2,80	0,74			
	Çok İyi	17	2,65	0,95			

Tablo 35'deki bulgular incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarına göre benlik saygı düzeylerinin, sosyo-ekonomik statü bağımsız değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Ulaşılan bulgular doğrultusunda, her sosyo-ekonomik statü düzeyindeki katılımcıların benlik saygılarının aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Çatalkaya (2018) tarafından Manisa Turgutlu Lisesinin 11. Sınıfında öğrenim gören 176 lise öğrencisi üzerinden yürütülen tez çalışmasında; öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin, ailenin sosyo-ekonomik statü düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çatalkaya'nın araştırmasında ulaştığı bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile benzeşmekte ve çalışmamızın bulgusunu desteklemektedir.

Tablo 36. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Ebeveynin Hayatta Olma Durumu	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Her ikisi de hayatta	364	59,18	11,96			
	Sadece biri hayatta	32	50,56	16,20	2	9,198	0,010*
	Her ikisi de ölmüş	2	65,25	5,30			
Otoriter Tutum	Her ikisi de hayatta	364	21,65	8,14			
	Sadece biri hayatta	32	19,59	6,98	2	1,044	0,593
	Her ikisi de ölmüş	2	20,00	2,82			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Her ikisi de hayatta	364	37,46	11,66			
	Sadece biri hayatta	32	35,67	11,75	2	2,806	0,246
	Her ikisi de ölmüş	2	24,75	8,13			

*p<0,05

Tablo 36'daki veriler değerlendirildiğinde; katılımcıların demokratik anne-baba tutum algılarının, ebeveynlerinin hayatta olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı (p<0,05), otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı boyutlarında ise, istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Demokratik anne-baba tutum algısında ortaya çıkan farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesine yönelik Tukey-testi yürütülmüştür. Test sonuçlarına göre; ebeveynlerinin her ikisi de hayatta olanlar ile ebeveynlerinden sadece birisi hayatta olanlar arasında ve ebeveynlerinin her ikisi de hayatta olanlar lehine istatistiksel düzeyde anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Bulgulara göre; ebeveynlerinin her ikisi de hayatta olan katılımcıların demokratik anne-baba tutum algılarının daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 37. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Ebeveynlerin Birliktelik Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Ebeveynin Birliktelik Durumu	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Evli	351	59,44	11,71			
	Boşanmış	40	51,27	15,99	2	12,662	0,002*
	Evli ama ayrı yaşıyor	2	40,50	13,43			
Otoriter Tutum	Evli	351	21,45	8,08			
	Boşanmış	40	21,87	8,16	2	3,063	0,216
	Evli ama ayrı yaşıyor	2	30,00	2,82			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Evli	351	37,39	11,62			
	Boşanmış	40	36,70	12,57	2	1,030	0,598
	Evli ama ayrı yaşıyor	2	43,50	7,77			

* p<0,05

Tablo 37 incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları demokratik anne-baba tutumlarının, ebeveynlerinin birliktelik durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı (p<0,05), otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algı boyutunda ise farklılaşmadığı görülmektedir (p>0,05).

En yüksek demokratik tutum algısı 59,44 ortalama ile ebeveynleri evli ve birlikte yaşayan katılımcılarda gerçekleşirken, ebeveynleri evli ancak ayrı yaşayan katılımcıların demokratik anne-baba tutum algıları, 40,50 ortalama ile en düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Ulaşılan bu bulgu istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur. Demokratik anne-baba tutum algısının, hangi ebeveyn birliktelik durumunda farklılaştığının belirlenmesine yönelik Tukey-testi yürütülmüştür. Test sonucunda, ebeveynleri evli ve birlikte yaşayanların ve ebeveynleri boşanmış katılımcıların demokratik anne-baba tutum algılarının, ebeveynleri evli ancak ayrı yaşayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre, ebeveynleri evli ve birlikte yaşayan katılımcıların anne-babalarını daha demokratik olarak algıladıkları, boşanmış ebeveynlerin çocuklarının ise anne-babalarını daha az demokratik algıladıklarını söylemek mümkündür.

En yüksek otoriter tutum algısı 30,00 ortalama ile ebeveynleri evli olmasına rağmen ayrı yaşayan katılımcılarda gerçekleşmiştir. 21,87 ortalama ile ebeveynleri

boşanmış katılımcıların otoriter anne-baba tutum algıları daha düşük gerçekleşirken, en düşük otoriter anne-baba tutum algısı 21,45 ortalama ile ebeveynleri evli ve birlikte yaşayan katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ulaşılan bulgular göreceli olarak ebeveynleri evli ancak ayrı yaşayan katılımcılar aleyhine negatif bir algı olduğunu göstermekle birlikte, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Bulgular doğrultusunda, katılımcıların otoriter anne-baba tutum algılarının ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre değişmediği ve aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

En yüksek koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı 43,50 ortalama ile ebeveynleri evli olmasına rağmen ayrı yaşayan katılımcılarda gerçekleşmiştir. 37,39 ortalama ile ebeveynleri evli katılımcıların otoriter anne-baba tutum algıları daha düşük gerçekleşirken, en düşük otoriter anne-baba tutum algısı 36,70 ortalama ile ebeveynleri boşanmış katılımcılarda gerçekleşmiştir. Ulaşılan bulgular göreceli olarak ebeveynleri evli ancak ayrı yaşayan katılımcılar aleyhine negatif bir algı olduğunu göstermekle birlikte, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Bulgular doğrultusunda, katılımcıların koruyucu-istekçi anne-baba tutum algılarının ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre değişmediği ve aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 38. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi

	Kardeş Sayısı	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Kardeşi Yok	37	52,40	14,16			
	1 kardeşi var	151	59,88	11,53			
	2 kardeşi var	104	60,37	11,94	4	15,912	0,001
	3 kardeşi var	75	55,71	13,30			
	3'den fazla kardeşi var	31	53,46	14,12			
Otoriter Tutum	Kardeşi Yok	37	26,09	8,90			
	1 kardeşi var	151	20,74	8,16			
	2 kardeşi var	104	20,65	7,83	4	14,873	0,002
	3 kardeşi var	75	22,08	7,16			
	3'den fazla kardeşi var	31	21,48	8,05			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Kardeşi Yok	37	42,02	12,12			
	1 kardeşi var	151	36,01	11,88			
	2 kardeşi var	104	37,24	11,31	4	8,656	0,034
	3 kardeşi var	75	37,28	11,37			
	3'den fazla kardeşi var	31	37,26	11,67			

Tablo 38 incelendiğinde; katılımcıların anne-baba tutum algılarının, kardeş sayısı durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Farklılaşmanın hangi kardeş sayısı grupları arasında olduğunun belirlenmesine yönelik Tukey testi yürütülmüştür. Tukey test sonuçlarına göre;

1. Bir ve iki kardeşi olan katılımcılar ile hiç kardeşi olmayanlar ve üçten fazla kardeşi olanlar arasında ve bir ve iki kardeşi olanlar lehine istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre; bir ve iki kardeşi olanların

demokratik anne-baba tutum algılarının, hiç kardeşi olmayanlar ve üçten fazla kardeşi olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

2. Hiç kardeşi olmayanlar ile bir ve iki kardeşi olanlar arasında ve hiç kardeşi olmayanlar lehine istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre; hiç kardeşi olmayan katılımcıların otoriter anne-baba tutum algılarının, bir ve iki kardeşi olan katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

3. Hiç kardeşi olmayan katılımcılar ile bir kardeşi olan katılımcılar arasında ve hiç kardeşi olmayan katılımcılar lehine istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre; hiç kardeşi olmayan katılımcıların koruyucu-istekçi anne-baba tutum algılarının, bir kardeşi olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 39. Benlik Saygısının, Kardeş Sayısına Göre Değerlendirilmesi

	Kardeş Sayısı	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
	Kardeşi Yok	37	2,64	0,74			
	1 kardeşi var	151	2,71	0,83			
Benlik Saygısı	2 kardeşi var	104	2,58	0,87	4	2,163	0,539
	3 kardeşi var	75	2,68	0,79			
	3'den fazla kardeşi var	31	2,65	0,83			

Tablo 39'daki bulgular incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarına göre benlik saygı düzeylerinin, kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bulgular doğrultusunda; araştırmaya katılanların benlik saygılarının aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Çatalkaya (2018) tarafından yürütülen tez çalışmasında; lise öğrencilerinin benlik saygılarının, kardeş saygısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı sayıda

farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çalışmada ulaşılan bu bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile benzeşmekte ve çalışmamızın bulgusunu desteklemektedir.

Tablo 40. Benlik Saygısının, Anne Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	$\bar{\chi}$	S.S.	df	χ^2	p
Benlik Saygısı	İlkokul	176	2,58	0,83	4	4,224	0,377
	Ortaokul	82	2,73	0,86			
	Lise	89	2,64	0,82			
	Lisans	47	2,78	0,74			
	Lisansüstü	4	2,74	1,10			

Tablo 40 incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygıları ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında istatistiksel anlamda bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bulgulara göre; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarının benlik saygılarını etkilediği, annenin eğitim düzeyi ile katılımcının benlik saygı düzeyi arasında bir ilişki olmadığı veya diğer bir ifade ile anne eğitim düzeyinin katılımcının benlik saygı düzeyini değiştirmedeği söylenebilir.

Çatalkaya (2018) tarafından yürütülen tez çalışmasında; lise öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin, anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çalışmada ulaşılan bu bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile benzeşmekte ve çalışmamızın bulgusunu desteklemektedir.

Tablo 41. Benlik Saygısının, Baba Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	$\bar{\chi}$	S.S.	df	χ^2	p
Benlik Saygısı	İlkokul	124	2,62	0,83	4	2,545	0,637
	Ortaokul	88	2,62	0,83			
	Lise	99	2,63	0,83			
	Lisans	82	2,73	0,83			
	Lisansüstü	5	3,03	0,40			

Tablo 41 incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygıları ile babalarının eğitim düzeyleri arasında istatistiksel anlamda bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bulgulara göre; katılımcıların algıladıkları anne-baba

tutumlarının benlik saygılarını etkilediği, babanın eğitim düzeyi ile katılımcının benlik saygı düzeyi arasında bir ilişki olmadığı veya diğer bir ifade ile baba eğitim düzeyinin katılımcının benlik saygı düzeyini değiştirmedeği söylenebilir.

Çatalkaya (2018) tarafından yürütülen tez çalışmasında; lise öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin, baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çalışmada ulaşılan bu bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile benzeşmekte ve çalışmamızın bulgusunu desteklemektedir.

Tablo 42. Benlik Saygısının, Ebeveynlerin Birliktelik Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Ebeveynin Birliktelik Durumu	N	\bar{X}	S.S.	df	χ^2	p
Benlik Saygısı	Evli	351	2,66	0,83	2	2,730	0,255
	Boşanmış	40	2,49	0,80			
	Evli ama ayrı yaşıyor	2	3,20	0,17			

Tablo 42 incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygılarının, ebeveynlerin birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).Bulgular doğrultusunda; araştırmaya katılanların benlik saygı düzeyleri, ebeveynlerinin birliktelik durumlarına göre değişmemekte ve aynı düzeydedir. Ebeveynleri ayrı ama ayrı yaşayanların benlik saygı düzeyleri göreceli olarak daha yüksek olmakla birlikte, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 43. Benlik Saygısının Ebeveynin Hayatta Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

	Ebeveynin Hayatta Olma Durumu	N	\bar{X}	S.S.	df	χ^2	p
Benlik Saygısı	Her ikisi de sağ	364	2,65	0,83	2	0,616	0,735
	Sadece biri hayatta	32	2,62	0,77			
	Her ikisi de ölmüş	2	3,08	0,12			

Tablo 43 incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarına bağlı benlik saygı düzeylerinin, ebeveynlerinin hayatta olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Ulaşılan bulgular doğrultusunda; ebeveynlerinin her ikisi de hayatta olan, sadece birisi hayatta olan veya her ikisi de ölmüş olan katılımcılarda, benlik saygısının aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 44. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Aile İçi İlişkiler Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

	Aile içi ilişkilerin durumu	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Sağlıklı ve mutlu aile ortamı	214	62,94	10,33	4	88,566	0,000
	Aile içi küçük iletişim problemleri	131	56,85	11,71			
	Aile içi önemli iletişim problemleri	35	48,10	10,19			
	Mutsuz aile ortamı	14	39,89	12,99			
	Dayanılmayacak kadar kötü aile ortamı	4	33,12	10,56			
Otoriter Tutum	Sağlıklı ve mutlu aile ortamı	214	19,75	7,99	4	38,635	0,000
	Aile içi küçük iletişim problemleri	131	22,47	7,87			
	Aile içi önemli iletişim problemleri	35	24,98	5,31			
	Mutsuz aile ortamı	14	26,96	8,56			
	Dayanılmayacak kadar kötü aile ortamı	4	31,37	7,43			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Sağlıklı ve mutlu aile ortamı	214	35,46	11,78	4	16,133	0,003
	Aile içi küçük iletişim problemleri	131	38,57	11,39			
	Aile içi önemli iletişim problemleri	35	40,84	9,02			
	Mutsuz aile ortamı	14	41,50	14,22			
	Dayanılmayacak kadar kötü aile ortamı	4	44,25	11,86			

Tablo 44'deki bulgular incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarının, aile içi ilişkilere göre tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesine yönelik Tukey-testi yürütülmüştür. Tukey test sonuçlarına göre:

1. Sağlıklı ve mutlu bir aile ortamı içinde büyüyen katılımcılar ile diğer boyutlardaki katılımcılar arasında ve sağlıklı ve mutlu aile ortamında büyüyen katılımcılar lehine demokratik anne-baba tutum algısı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Aile içinde küçük iletişim problemi yaşayan katılımcılar ile büyük iletişim problemi yaşayan, mutsuz aile ortamında büyüyen ve aile içi ilişkileri dayanılmayacak kadar kötü katılımcılar arasında ve küçük iletişim problemleri yaşayan katılımcılar lehine demokratik anne-baba tutum algısı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bulgulara göre; sağlıklı ve mutlu aile ortamında büyüyen ve aile içi küçük iletişim problemleri yaşayarak büyüyen katılımcıların, anne ve baba tutumlarını daha demokratik olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.
2. Sağlıklı ve mutlu bir aile ortamı içinde büyüyen katılımcılar ile diğer boyutlardaki katılımcılar arasında ve sağlıklı ve mutlu aile ortamında büyüyen katılımcılar lehine otoriter anne-baba tutum algısı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bulgulara göre; sağlıklı ve mutlu aile ortamında büyüyen katılımcılar dışındaki diğer katılımcıların, anne ve baba tutumlarını daha otoriter olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.
3. Sağlıklı ve mutlu bir aile ortamı içinde büyüyen katılımcılar ile diğer boyutlardaki katılımcılar arasında ve sağlıklı ve mutlu aile ortamında büyüyen katılımcılar lehine koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bulgulara göre; sağlıklı ve mutlu aile ortamında büyüyen katılımcılar dışındaki diğer katılımcıların, anne ve baba tutumlarını daha koruyucu-istekçi olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 45. Benlik Saygısının, Aile İçi İlişkiler Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

Aile içi ilişkilerin düzeyi	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Sağlıklı ve mutlu aile ortamı	214	2,84	0,68			
Aile içi küçük iletişim problemleri	131	2,56	0,93			
Benlik Saygısı Aile içi önemli iletişim problemleri	35	2,11	0,88	4	32,562	0,000
Mutsuz aile ortamı	14	2,21	0,85			
Dayanılamayacak kadar kötü aile ortamı	4	1,89	0,83			

Tablo 45 incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygı düzeylerinin, aile içi ilişkiler değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılaşmanın hangi aile içi ilişki grupları arasında olduğunun belirlenmesine yönelik Tukey testi yürütülmüştür. Tukey test sonuçlarına göre;

1. Sağlıklı ve mutlu bir ailede büyüyen katılımcılar ile aile içi küçük ve aile içi önemli iletişim problemi yaşayan katılımcılar arasında ve sağlıklı ve mutlu bir ailede büyüyen katılımcılar lehine istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Bulgular doğrultusunda; sağlıklı ve mutlu bir aile ortamında büyüyen bireylerin, daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduklarını söylemek mümkündür.
2. Aile içi küçük iletişim problemleri yaşayan katılımcılar ile aile içi önemli iletişim problemleri yaşayan katılımcılar arasında ve aile içi küçük iletişim problemi yaşayan katılımcılar lehine, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Bulgular doğrultusunda; daha az iletişim problemlerinin bulunduğu aile ortamında büyüyen bireylerin, önemli iletişim problemleri olan aile ortamında büyüyen bireylere göre daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 46. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Aile İçi Duygusal Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi

	Aile içi duygusal şiddetin yönü	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Katılımcıya yönelik	77	52,01	13,03			
	Kardeşine yönelik	15	56,63	11,60			
	Annesine yönelik	46	52,52	9,32	4	4,053	0,256
	Babasına yönelik	2	64,00	1,41			
	Birden fazla kişiye yönelik	15	41,25	13,83			
Otoriter Tutum	Katılımcıya yönelik	77	29,96	7,96			
	Kardeşine yönelik	15	22,93	7,22			
	Annesine yönelik	46	25,36	6,89	4	3,608	0,307
	Babasına yönelik	2	29,50	13,43			
	Birden fazla kişiye yönelik	15	23,12	7,79			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Katılımcıya yönelik	77	43,57	11,76			
	Kardeşine yönelik	15	41,83	8,18			
	Annesine yönelik	46	42,55	11,20	4	1,434	0,698
	Babasına yönelik	2	50,50	13,43			
	Birden fazla kişiye yönelik	15	42,00	4,02			

Tablo 46 incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarının, aile içi duygusal şiddet değişkenine göre tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bulgulara göre; aile içi duygusal şiddet gören katılımcıların, anne-baba tutum algıları farklılaşmamakta ve aynı düzeydedir. Yine tablodaki bulgular değerlendirildiğinde, katılımcının kendisine yönelik duygusal şiddetin varlığı katılımcının; demokratik anne-baba tutum algısını düşürmekte, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısını yükseltmektedir. Ancak bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 47. Benlik Saygısının, Aile İçi Duygusal Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi

Aile içi duygusal şiddet	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Katılımcıya yönelik	77	2,43	1,00			
Kardeşine yönelik	15	2,32	0,88			
Annesine yönelik	46	2,48	0,80			
Babasına yönelik	2	2,54	0,53			
Benlik Saygısı Hem kendisine hem kardeşine yönelik	4	1,99	0,85	8	0,212	0,976
Kendisine, annesine ve kardeşine yönelik	6	1,78	1,10			
Kendisine ve annesine yönelik	2	2,33	0,11			
Kardeşi ve annesine yönelik	1	3,17	-			
Kendisi, kardeşi ve babasına yönelik	2	2,29	0,52			

Tablo 47 incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygı düzeylerinin, aile içi duygusal şiddet gören katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bulgular doğrultusunda; duygusal şiddetin yaşandığı ailelerde yetişen bireylerin benlik saygılarının olumsuz etkilendiğini söylemek mümkündür. Duygusal şiddeti gören kişi veya kişilere göre, bireylerin benlik saygı düzeyleri olumsuz etkilenmekle birlikte, bu durum istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 48. Katılımcıların Benlik Saygılarının Duygusal Şiddete Göre Değerlendirilmesi

Aile içi duygusal şiddet	N	\bar{x}	S.S.	U	Z	p
Benlik Saygısı Şiddet görüyor	155	2,39	0,92	13881,000	-4,464	0,000*
Şiddet görmüyor	243	2,82	0,71			

$p<0,05$

Tablo 48’de araştırmaya katılan genç yetişkinlerin benlik saygı düzeylerinin, aile içi duygusal Şiddet görüp görmeme değişkenine göre değerlendirilmesine yönelik Mann-Whitney U test sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aile içi duygusal Şiddet gören katılımcılar ile Şiddet görmeyen katılımcıların benlik saygılarının, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Bulgulara göre; aile içi duygusal Şiddet görenlerin benlik saygılarının, Şiddet görmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 49. Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Aile İçi Fiziksel Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi

	Aile içi fiziksel Şiddetin yönü	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Demokratik Tutum	Katılımcıya yönelik	25	50,94	13,06			
	Kardeşine yönelik	12	52,58	13,34			
	Annesine yönelik	19	47,36	11,00	4	2,543	0,468
	Babasına yönelik	4	54,00	7,67			
	Birden fazla kişiye yönelik	13	42,31	14,85			
Otoriter Tutum	Katılımcıya yönelik	25	29,46	7,76			
	Kardeşine yönelik	12	21,87	5,69			
	Annesine yönelik	19	28,34	6,93	4	9,311	0,025*
	Babasına yönelik	4	31,00	5,67			
	Birden fazla kişiye yönelik	13	24,56	7,04			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Katılımcıya yönelik	25	47,42	12,57			
	Kardeşine yönelik	12	39,66	8,94			
	Annesine yönelik	19	45,60	9,84	4	4,309	0,230
	Babasına yönelik	4	46,75	13,54			
	Birden fazla kişiye yönelik	13	40,81	8,29			

Tablo 49 incelendiğinde; katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarının, aile içi fiziksel şiddet değişkenine göre, otoriter anne-baba tutum algısı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$), demokratik ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum boyutlarında ise, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesine yönelik Tukey-testi yürütülmüştür. Tukey test sonuçlarına göre; kendisine fiziksel şiddet uygulanan katılımcılar ile kardeşine ve aile içinde birden fazla kişiye şiddet uygulanan katılımcılar arasında ve kendisine fiziksel şiddet uygulanan katılımcılar lehine istatistiksel düzeyde anlamlı farklılaşma bulunmaktadır. Bulgular doğrultusunda; kendisine fiziksel şiddet uygulanan katılımcıların, anne-baba tutumlarını daha fazla otoriter olarak algıladıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 50. Benlik Saygısının, Aile İçi Fiziksel Şiddet Görenlere Göre Değerlendirilmesi

	Aile içi fiziksel şiddet	N	\bar{x}	S.S.	df	χ^2	p
Benlik Saygısı	Katılımcıya yönelik	25	2,44	0,78	8	2,117	0,548
	Kardeşine yönelik	12	2,46	1,14			
	Annesine yönelik	19	2,14	0,82			
	Babasına yönelik	4	2,58	0,35			
	Hem kendisine hem kardeşine yönelik	1	3,00	-			
	Kendisine, annesine ve kardeşine yönelik	8	1,76	0,84			
	Kendisine ve annesine yönelik	1	2,41	-			
	Kardeşi ve annesine yönelik	1	3,17	-			
	Kendisi, kardeşi ve babasına yönelik	6	0,87	1,23			

Tablo 50 incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygı düzeylerinin, aile içi fiziksel şiddet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Bulgular doğrultusunda; fiziksel şiddetin yaşandığı ailelerde yetişen bireylerin benlik saygılarının olumsuz etkilendiğini söylemek mümkündür. Fiziksel şiddeti gören kişi veya kişilere göre,

bireylerin benlik saygı düzeyleri olumsuz etkilenmekle birlikte, bu durum istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 51. Katılımcıların Benlik Saygılarının Fiziksel Şiddete Göre Değerlendirilmesi

	Aile içi fiziksel şiddet	N	\bar{x}	S.S.	U	Z	p
Benlik Saygısı	Şiddet görüyor	77	2,27	0,89	8373,500	-3,934	0,000*
	Şiddet görmüyor	321	2,74	0,79			

p>0,05.

Tablo 51’de araştırmaya katılan genç yetişkinlerin benlik saygı düzeylerinin, aile içi fiziksel şiddet görüp görmeme değişkenine göre değerlendirilmesine yönelik Mann-Whitney U test sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aile içi fiziksel şiddet gören katılımcılar ile şiddet görmeyen katılımcıların benlik saygılarının, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir (p<0,05). Bulgulara göre; aile içi fiziksel şiddet görenlerin benlik saygılarının, şiddet görmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Baltacı ve Altan (2016) tarafından, Denizli ilinde yer alan üç farklı Anadolu Lisesinde öğrenim gören 178’i kız, 105’i erkek 283 öğrenci üzerinden yürütülen araştırmada; öğrencilerin benlik saygıları ile aile içi şiddet veya şiddet eğilimi arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan ulaşılan bulgulara göre, şiddet veya şiddet eğiliminin öğrencilerin benlik saygısını olumsuz yönde etkilediği ve gençlerin benlik saygısını düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Baltacı ve Altan’ın araştırmalarından ulaştıkları bu bulgu ile bu çalışmada ulaşılan bulgu benzeşmekte ve çalışmamızın bulgularını desteklemektedir.

Aile içi şiddet Türkiye’de yapısal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk toplumunda aile ortamında şiddet genel olarak bir terbiye yöntemi olarak algılanmakta ve bu durumun genel olarak meşru görülmesi şiddetin sürekliliğine, gizlenmesine veya görmezden gelinmesine neden olmaktadır (Karaçam ve ark. 2006). Pek çok araştırmada özellikle kadına yönelik şiddetin olumsuz fiziksel sonuçlara (yaralanma, sakatlanma, vb.), benlik saygısının azalmasına, depresyon, toplumdandan uzaklaşma vb. gibi psikolojik sorunlara ve intihar gibi istenmeyen

durumlara yol açtığı saptanmıştır (Pico-Alfonso ve ark. 2006; Dişsiz ve Şahin 2008; Kelleci ve ark. 2009; Ortabag ve ark. 2014).

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada, 21-25 arası genç yetişkinlerin anne-baba tutumlarının benlik saygıları üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmış, ayrıca araştırma örneklem grubunun algıladıkları anne-baba tutumları ile benlik saygıları farklı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma verilerinin analizi sonucunda ulaşılan bulgular, bu bölümde “sosyo-demografik bulgular” ve “karşılaştırmalı bulgular” olmak üzere iki alt başlıkta, bulguların tartışması ele alınmış ve literatürdeki benzer nitelikteki çalışmaların bulguları ile karşılaştırılmıştır.

5.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR ÜZERİNE

Çalışmanın bu bölümünde, Aydın ili Efeler ilçesinde yaşayan 21-25 yaş arası gençlerin, sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında görüşülen 21-25 yaş arası gençlerin %59,8'i kadınlardan, %40,2'si erkeklerden oluşmaktadır. 2018 yılı nüfus verilerine göre Türkiye’de; 21-25 yaş arası genç erkek nüfusu 3,3 milyon iken, kadın nüfusu 3,2 milyondur. Türkiye’de 21-25 yaş arası gençlerde, cinsiyet demografik kriterine göre dengeli bir dağılım mevcut iken, bu çalışmada kadınlar lehine bir üstünlük ortaya çıkmıştır. Ancak, Aydın ili açısından nüfusun cinsiyete göre dağılımı değerlendirildiğinde, %50,25 oran ile kadınların daha fazla olduğugörülmektedir. Dolayısı ile bu çalışmadaki kadın örneklem sayısının fazlalığını normal olarak kabul etmek mümkündür. Alan yazında incelenen benzer nitelikteki çalışmalarda, katılımcıların genel olarak örneklem grubunu oluştururken kadın ve erkek sayısını baştan belirledikleri ve oransal olarak eşit düzeyde kadın ve erkek örnekleme araştırmalarına dahil ettikleri görülmüştür (Teoh ve Nur, 2010; Srivastava ve Agarwal, 2013).

Araştırma kapsamında görüşülen genç yetişkinlerin yaşlarına bakıldığında; %22,4 oran ile 25 yaşındakilerin en yoğun yaş grubunu oluşturduğu görülmektedir. %17'lik oran ile en düşük yoğunluk 24 yaşındaki katılımcılarda iken, diğer yaş gruplarında dengeli bir dağılımın olduğu söylenebilir. Katılımcıların ortalama yaşı ise 23,05 (\pm 1,41 yıl) olarak bulunmuştur. TÜİK'in 2018 yılı verilerine göre 21-25 yaş grubunu oluşturan yaklaşık 6,5 milyon kişinin yaş ortalaması 22,79'dur. TÜİK verileri ile bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ortalama yaşlarının yakın olduğu görülmüştür. Teoh ve Nur (2010) tarafından 18-24 yaş grubu 200 katılımcı üzerinden yürütülen çalışmada, örneklem grubunun yaş ortalaması 21,31 yaş olarak bulunmuştur. Teoh ve Nur'un örnekleme grubu ile bu çalışmanın örneklem grubu yaş demografik özelliği açısından kıyaslandığında; bu çalışmanın örneklem grubunu oluşturan bireylerin yaş aralıklarının daha büyük olmasına bağlı olarak, örneklem grubunun ortalama yaşının daha büyük olması doğal bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Alan yazında yer alan ve bu çalışma ile benzer çalışmalarındaki örneklem gruplarının yaş gruplarının farklı olması, bu çalışmada ulaşılan yaş sosyo-demografik bulgularının karşılaştırılmasına tam anlamıyla olanak vermemektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen genç yetişkinlerin medeni durumlarına bakıldığında; katılımcıların oldukça önemli bir bölümünün (%82,6) bekarlardan olduğu görülmüştür. Katılımcıların %16,6'sı evli iken, boşanmış ve birlikte yaşayan katılımcı oranı %0,08 gibi oldukça düşük bir düzeydedir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre; Türkiye'de ortalama ilk evlenme yaşı erkeklerde 27,8, kadınlarda ise 24,8 olarak gerçekleşmiştir. Çalışmada ulaşılan bulgu ile TÜİK istatistik verilerinin uyduğuna söylemek mümkündür. Ayrıca, bir gencin ortalama 18 yaşında üniversiteye başladığını ve ortalama 22 yaşında mezun olduğunu dikkate aldığımızda, araştırma örneklem grubunun önemli bir bölümünün bekar olmasının, hayatın olağan akışına uygun bir durum olduğunu değerlendirmekteyiz. Srivastava ve Agarwal (2013)'in çalışmasında, araştırma örneklem grubunu oluşturan 20-35 yaş katılımcılar içinde evlilerin oranı %62,5 iken, bekarların oranı %37,5 olarak bulunmuştur. Bu çalışmanın bulguları ile Srivastava ve Agarwal'ın çalışmalarındaki bulgu farklılaşmakla birlikte, her iki çalışmanın örneklem grubu yaş aralıkları dikkate alındığında, ortaya çıkan farklılığın anlaşılabilir ve normal olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen genç yetişkinlerin eğitim düzeylerine bakıldığında; katılımcıların oldukça önemli bölümü (%80,2) lisans düzeyinde eğitilmiş kişilerden oluştuğu bulunmuştur. İlkokul düzeyinde eğitilmiş katılımcı oranı %0,5 gibi düşük bir seviyede iken, ortaokul ve lise düzeyinde eğitilmiş katılımcı oranları %15,3'tür. Yüksek lisans düzeyinde eğitilmiş katılımcı oranı ise sadece %4 gibi düşük bir oranda bulunmuştur. Cinsiyetlere göre katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında; lise ve lisans düzeyinde eğitilmiş kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. 2018 yılı TÜİK verilerine göre ön lisans ve lisans düzeyinde eğitime sahip erkeklerin oranı %53,67 iken, kadınların oranı %46,33'tür. Yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip erkeklerin oranı %56,53 iken, kadınların oranı 43,47'dir. Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin ulaşılan bulgular ile TÜİK verilerinin farklılaştığı görülmektedir. Ancak araştırmanın yürütüldüğü Aydın ilinin cinsiyete göre eğitim durumu istatistikleri, Türkiye geneli istatistikleri verilerinden farklılaşmaktadır. Türkiye genelinde ön lisans ve lisans düzeyinde eğitime sahip kadınların oranı %46,33 iken, Aydın ili için bu oran %47,17'dir. Genel olarak Aydın ili eğitim düzeyi istatistiklerinin, Türkiye geneli eğitim düzeyi istatistiklerinden yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmanın Aydın ili merkez ilçesi Efeler'de yürütülmüş olması ve ilçede Adnan Menderes Üniversitesinin bulunması, doğal olarak verilerin toplandığı katılımcıların önemli bir bölümünün üniversite öğrencilerinden oluşmasına yol açmıştır. Bu nedenle araştırmaya katılan kadın katılımcıların eğitim düzeylerinin, Türkiye genelindeki tüm kadınların eğitim düzeylerinden yüksek çıktığını düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen genç yetişkinlerin annelerinin eğitim düzeylerine bakıldığında; %44,2'sinin ilköğretim, %20,6'sının ortaokul, %22,4'ünün lise, %11,8'inin lisans ve %1'inin lisansüstü düzeyde eğitilmiş oldukları bulunmuştur. Bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim düzeyinin genel olarak ilköğretim ve ortaokul (%64,8) düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür. 2018 yılı TÜİK verilerine göre; Türkiye'de nüfusun %30,6'sı ilköğretim, %12,1'i ilköğretim ve %7,2'si ortaokul, %16,4'ü lise, %15,3'ü ön lisans ve lisans, %1,7'si lisansüstü ve %0,3'ü doktora düzeyinde eğitime sahiptir. Bu istatistikleri verileri göre, Türkiye nüfusunun %33,4'ü lise ve üstü eğitime sahip iken, bu araştırmanın örneklem grubundaki katılımcıların annelerinin %34,2'si lise ve üstü eğitime sahiptir. Bulgular

doğrultusunda; araştırma örneklem grubundaki katılımcıların annelerinin, Türkiye geneli eğitim düzeyine göre daha eğitilmiş oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında görüşülen genç yetişkinlerin babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında; %31,2'sinin ilköğretim, %22,1'inin ortaokul, %24,8'inin lise, %20,6'sının lisans ve %1,3'ünün lisansüstü eğitim düzeyinde oldukları belirlenmiştir. Araştırmada, katılımcıların baba eğitim düzeylerinin anne eğitim düzeyinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde lise (%24,8) ve lisans (%20,6) düzeyinde eğitilmiş babaları oranları da, Türkiye geneli lise (%16,4) ve lisans (%15,3) eğitim oranlarından yüksektir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda; araştırmaya katılanların babalarının, Türkiye geneline göre daha eğitilmiş kişiler olduklarını düşünülmemektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası yetişkinlerin %91,5'inin anne ve babalarının hayatta oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların %8'inin ebeveynlerinden sadece biri hayatta iken, %0,5'inin her iki ebeveyni de hayatta olmadığı belirlenmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların oldukça önemli bir bölümünün anne-babaları ile olan ilişkilerinin devam ettiği ve buna bağlı olarak halen anne-baba tutumlarına maruz kalabilecekleri düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası yetişkinlerin; %11,8'inin annesinin, %82,3'ünün babasının, %5,9'unun ise hem anne hem de babasının hayatta olmadığı belirlenmiştir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye'de doğuştan beklenen ortalama yaşam süresi 78,3 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu süre erkeklerde 75,6 yıl, kadınlarda ise 81 yıl olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılanların babalarının oransal olarak daha fazla ölmüş olması, istatistikî veriler ile uyumlu bir görünüm sergilemektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası yetişkinlerin; %88,2'sinin ebeveynlerinin evliliklerini sürdürdükleri belirlenmiştir. Katılımcıların %2,8'inin ebeveynleri boşanmış iken, %8'inin anne veya babasını kaybetmiş olması nedeniyle ebeveynlerinin dul oldukları belirlenmiştir. TÜİK verilerine göre, 2018 yılında Türkiye'de kaba evlenme hızı binde 6,8 olarak gerçekleşirken, kaba boşanma hızı binde 1,75 olarak gerçekleşmiştir. Boşanmaların %37,6'sı evliliğin ilk 5 yılında gerçekleşirken, evliliğin ilk 6-10 yılları arasındaki boşanma oranı %20,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler doğrultusunda, evlilik süresi arttıkça boşanma oranlarının

azaldığını söylemek mümkündür. TÜİK verileri ile araştırmaya katılanların ebeveynlerinin birlikte olma durumları uyumlu bir görünüm sergilemektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası yetişkinlerin; %47'sinin tam zamanlı ücretli olarak çalıştıkları belirlenmiştir. Katılımcıların %9,5'i yarı zamanlı ücretli çalışırken, %8'i düzensiz olarak çalışmaktadır. Katılımcıların %21,4'ü herhangi bir işte çalışmamakla birlikte çalışabilecekleri bir iş ararken, %14,1'inin iş arayışında olmadıkları belirlenmiştir. Srivastava ve Agarwal (2013)'ün çalışmalarında, araştırmaya katılan örneklemelerin %62,5'i çalışırken, çalışmayanların oranı %5 ve öğrencilerin oranı ise %32,5 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, tam zamanlı, yarı zamanlı ve düzensiz çalışanların oranları %64,5 olarak gerçekleşmiş ve ulaşılan bu bulgu Srivastava ve Agarwal'ın bulguları ile benzeşmektedir. TÜİK'in işsizlik verileri incelendiğinde, 2019 yılı Temmuz ayında işsizlik oranları %7,2 artarak %27,1'e ulaşmıştır. Türkiye'de her dört gençten birinin işsiz olduğu verisi ile bu çalışmada ulaşılan bulgular benzeşmektedir. Gençlerin işsiz olmaları, aileye bağımlılıklarının devam etmesi ve dolayısı ile ebeveynlerin tutum ve davranışlarından etkilenmeleri sonucunu doğurduğu düşünülmektedir. Diğer bir ifade ile çalışmayan gençler, aile ile yaşamaya devam etmeleri nedeniyle ebeveynlerine karşı bağımlı ve sorumlu olmakta ve ebeveynlerin olumlu/olumsuz davranış ve tutumlarından etkilendikleri düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası yetişkinlerin; %59,8'inin aylık hane gelirleri toplamı 3001 TL ve üzerinde, %40,2'sinin ise 3000 TL ve altında olduğu belirlenmiştir. Araştırma örneklem grubunun aylık hane halkı gelir ortalaması 3001-5000 TL arasında iken, ulaşılan gelire ilişkin bulgu ortalama iki asgari ücret düzeyine gelmektedir. TÜİK'in 2018 yılına ilişkin Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre; eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri 24.199 TL'dir. Çekirdek ailelerin ortalama 4 kişi olduğu dikkate alındığında, yıllık ortalama hane halkı gelirinin 100.000 TL civarında olması gerekmektedir. Araştırma örneklem grubunun yıllık hane halkı geliri ortalama 36.000-60.000 TL civarında olup, TÜİK tarafından açıklanan yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirinin altında olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda, araştırma örneklem grubunun aylık hane halkı geliri açısından düşük gelir grubundaki kişilerden oluştuğu ve ailelerin ekonomik açıdan yetersiz oldukları düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası yetişkinlerin; %37,7'si eve giren toplam geliri yetersiz olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Katılımcıların %37,2'si hane halkı gelirini orta düzeyde yeterli olarak değerlendirirken, %20,8'i iyi düzeyde yeterli olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Hane halkı toplam gelirini çok iyi düzeyde yeterli olarak değerlendiren katılımcıların oranı ise, sadece %4,3 gibi düşük bir oranda olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmaya katılanların önemli bir bölümünün (%74,9), eve giren toplam geliri yetersiz veya kısmen yeterli olarak değerlendirildikleri düşünülmektedir. TÜİK tarafından yayınlanan Ekim-2019 Tüketici Güven Endeksi verilerine göre, gelecek 12 aylık döneme ilişkin hanenin maddi durum beklentisi %74,8 olarak gerçekleşmiştir. Tüketici güven endeksi verilerine göre, Türkiye'de hane halkı gelirin artacağına yönelik güven düzeyi kötümser bir görünüm sergilemektedir. Diğer bir ifade ile hane halkı gelirin artacağı yönünde pozitif bir beklenti bulunmamaktadır. Araştırmada ulaşılan, hane halkı gelirin yetersiz ve orta düzeyde olduğu yönündeki bulgu ile TÜİK'in güven endeksi araştırmasındaki bulgular örtüşmektedir denilebilir. Nitekim ulaşılan bu bulgu, araştırma örneklem grubunun aylık hane halkı geliri açısından düşük gelir grubundaki kişilerden oluştuğu ve ailelerin ekonomik açıdan yetersiz oldukları görüşünü desteklemektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin; %9,3'ünün kardeşi olmadığı, %35,4'ünün kendisinden büyük kardeşi, %35,2'sinin kendisinden küçük, %20,1'inin ise hem kendisinden küçük hem de büyük kardeşi olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların 37'sinin (%9,3) hiç kardeşi olmadığı, 151'inin (%37,9) bir kardeşi olduğu belirlenmiştir. 104 katılımcının (%26,1) iki kardeşi, 75 katılımcının (%18,9) üç kardeşi, 31 kişinin (%7,8) ise üçten fazla kardeşi olduğu belirlenmiştir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye'de 23.221.218 hane bulunmaktadır ve bunların %60,4'ü en az bir çocuklu ailelerden oluşmaktadır. Çalışmada ulaşılan bulgular ile istatistiki verilerin uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin; %53,8'inin sağlıklı ve mutlu bir ailede büyüdüğü belirlenmiştir. Ailesinde küçük iletişim sorunları olan katılımcıların oranı %32,9, önemli iletişim problemi olan ailelerin oranının ise %8,8 olduğu belirlenmiştir. Mutsuz bir aile ortamında büyüdüğünü ifade eden katılımcıların oranı %3,5, aile ilişkilerini dayanılmayacak kadar kötü olarak

değerlendiren katılımcıların oranı %1 olarak belirlenmiştir. Taylan (2016) tarafından üniversiteli gençler arasında yürütülen aile içi sorunların belirlenmesine yönelik araştırmaya göre; üniversite gençliği açısından en temel aile içi problem olarak, aile içi iletişimsizlik (%42,3) olarak belirlenmiştir. Araştırmada; sırasıyla aldatma-sadakatsizlik (%30,5), boşanma (%10,4) ve aile içi şiddet (%9,1) gibi problemler belirlenmiştir. Taylan'ın araştırma bulguları ile kıyaslandığında, bu çalışmanın örneklem grubundaki katılımcıların daha sağlıklı iletişim kurabildiği ve mutlu bir aile ortamına sahip oldukları düşünülmektedir. Nitekim sağlıklı iletişimin kurulabildiği ve mutlu olunan bir aile ortamında büyüyen çocukların, özgüven ve benlik saygılarının yüksek olacağı yönündeki (Kohut, 1971; Rosenberg 1979; Demo ve Williams 1983) görüşler, bu görüşümüzü desteklemektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin; %38,9'unun kendisinin veya aile fertlerinden bir veya birkaçının aile içi duygusal şiddete maruz kaldığı, %61,1'inin ise aile içi duygusal şiddete maruz kalmadıkları belirlenmiştir. Aile içi duygusal şiddete maruz kalanlar içinde %49,7 ile katılımcının kendisi ilk sırada yer alırken anneler %29,6 ile ikinci sırada, üçüncü sırada %9,7 ile ailenin diğer çocuk veya çocuklarının geldiği belirlenmiştir. Aile içinde birden fazla duygusal şiddet uygulanan kişilerin oranı ise %11 olarak belirlenmiştir. Psikolojik şiddet; "bireyin duygularının, baskı uygulayabilmek adına tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, sindirme, yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Bireye yönelik tutarlı bir biçimde psikolojik baskı uygulamak, duygusal olarak sindirmek ve aşağılamak, ona yaptırım uygulamak veya cezalandırmak amacıyla toplumdaki soyutlandırmak için uygulanan her türlü baskı psikolojik şiddet olarak" (Tatlilioğlu ve Küçükköse, 2015: 197) adlandırılmaktadır. Çağlayan (2018) tarafından İzmir ili kadın konuk evlerinde kalan 96 kadın üzerinden yürütülen araştırmada, katılımcıların %56,3'ünün aile içi psikolojik şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Psikolojik şiddete maruz kalan kadınların öz benliklerinin sarsılacağı ve bunun sonucunda aile içi rollerini gereğince yerine getiremeyecekleri, diğer aile bireylerinin motive olmasının ve sağlıklı yaşam sürmelerinin pek mümkün olmayacakları sonucuna ulaşılmıştır (Çağlayan, 2018). Psikolojik şiddet diğer şiddet türleri gibi sadece şiddete maruz kalanı değil, tüm aile bireylerini olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısı ile aile içi duygusal veya psikolojik şiddetin oldukça önemli bir toplumsal sorun olduğu ve bireylerin özgüven ve benlik saygılarını olumsuz yönde

etkileyebileceği düşünülmektedir. Çağlayan (2018)'in araştırmasında ulaştığı bulgular, bu düşüncemizi desteklemektedir.

Araştırma kapsamındaki 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin; %19,3'ünün aile içi fiziksel şiddete maruz kaldıkları, %80,7'sinin ise fiziksel şiddete maruz kalmadıkları belirlenmiştir. Aile için fiziksel şiddete uğrayanların sırasıyla; %32,5 ile katılımcının kendisinin, %24,8 ile annesinin ve %15,6 ile kardeşlerinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %10,4'ünün ise, hem kendisinin hem de anne ve kardeşlerinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Bulgulara göre, araştırma örneklem grubunun yaklaşık %20'sinin kendisinin veya aile bireylerinden bir veya birkaçının aile içinde fiziksel şiddete maruz kaldıklarını söylemek mümkündür. Türkiye'de aile içi kadına yönelik fiziksel şiddeti ortaya koyan veriler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye'de kadınların %42'si aile içi şiddete maruz kalmaktadır (Çalışkan ve Çevik, 2018: 228). Kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet giderek artan önemli bir sorun olduğu gibi, sık sık kadına yönelik şiddet eylemleri yüzünden 2019 yılının ilk on ayında 345 kadın eş veya yakınları tarafından hayatını kaybetmiştir (<http://kadincinayetleri.org>, 28.10.2019). Gerek araştırma ve gerekse istatistiki veriler doğrultusunda, araştırma örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ve diğer aile fertlerinin uğradıkları aile içi şiddet oranının, Türkiye geneli oranlarından daha düşük olduğunu söylemek mümkündür. Gerek aile içi psikolojik ve gerekse fiziksel şiddet, bireylerin yaşamlarını, özgüven ve benlik saygılarını olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak, en az anne-baba tutumları kadar önemli olduğu düşünülmektedir.

5.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR ÜZERİNE

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın temel problemi olarak belirlenen; *genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerindeki anne-baba tutumlarının etkisi* ve bu etkinin katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile ilişkisine yönelik alt problemlere ilişkin karşılaştırmalı bulgular değerlendirilmiştir.

Araştırmamıza katılan 21-25 yaşarası 398 genç yetişkinin benlik saygılarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur (\bar{x} = 2,65). Baybek ve Yavuz (2005) çalışmada, Muğla Üniversitesinde öğrenim gören 288'si kız, 532'si erkek toplam 820 katılımcı

üzerinden yürütülen araştırmada, katılımcıların öğrencilerin %61,5'inin yüksek düzeyde, %34,3'ünün orta düzeyde ve %4,2'sinin ise düşük düzeyde benlik saygısına sahip oldukları bulunmuştur. Baybek ve Yavuz'un araştırmalarında ulaştıkları katılımcıların benlik saygı düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu bulgusu, bu çalışmanın bulgusu ile farklılaşmaktadır. Teoh ve Nur (2010) tarafından 18-31 yaş grubundaki 100 erkek ve 100 kadın katılımcıdan oluşan örneklem grubuna yönelik yürütölen çalışmada; örneklem grubunun benlik saygı puanları \bar{x} = 19,30 olarak bulunmuş ve katılımcıların orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Oğuz ve Körtükçü (2010) tarafından, İnönü Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 127 öğrenci üzerinden yürütölen çalışmada; katılımcıların benlik saygı puan ortalamaları \bar{x} = 68,83-76,36 puan aralığında bulunmuş ve katılımcıların genel olarak orta benlik saygı düzeyinde oldukları belirlenmiştir. Teoh ve Nur (2010) ile Oğuz ve Körtükçü (2010) tarafından yürütölen araştırmalarda ulaşılan katılımcıların benlik saygı düzeylerine ilişkin bulgular, bu çalışmanın bulguları ile benzeşmekte ve desteklemektedir.

Araştırmamızdaki katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu bağlamda benlik saygısının cinsiyetten bağımsız olduğunu söylemek mümkündür. Rosenberg (1979)'e göre; bireyin benlik saygısı oluşumunu etkileyen dört faktör bulunmaktadır. Bireyin benlik saygısı; yakın çevresindeki diğer bireylerle karşılaştırmalardan, başkalarının tutum ve değerlendirmelerinden, toplumsal tutum ve değerlerin içselleştirilmesinden ve önem verdiği alanlardan etkilenmektedir. Dolayısı ile benlik saygısı düzeyi açasından bireyin cinsiyeti önem arz etmemektedir. Teoh ve Nur (2010) tarafından yürütölen araştırmada, katılımcıların cinsiyetleri ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Akça (2012) tarafından İstanbul ilinde yaşayan 20-40 yaş grubundaki 95'i kadın, 105'i erkek olmak üzere 200 kişi üzerinden yürütölen araştırmada, katılımcıların benlik saygı düzeyleri istatistiksel olarak erkekler lehine anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmuş, genç yetişkin erkeklerin benlik saygı düzeylerinin genç yetişkin kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Srivastava ve Agarwal (2013) tarafından Lucknow şehrinin kentsel alanlarında yaşayan, 20-30 yaş grubundaki 60 erkek ve 60 kadından oluşan örneklem grubuna yönelik yürütölen çalışmada; kadınların %83,3'ünü, erkeklerin ise

%78,3'ünün normal veya diğer bir ifade ile orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları, katılımcıların cinsiyetleri ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Alan yazında incelenen çalışmaların bulgularının genel olarak bu çalışmada ulaşılan bulgular ile benzeşmekte ve benlik saygısının cinsiyetten bağımsız olduğu yönündeki düşünceleri desteklemektedir.

Ayrıca katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Baybek ve Yavuz (2005)'ün çalışmalarında; katılımcıların yaşları ilerledikçe benlik saygı düzeylerinin arttığı, buna karşın katılımcıların yaşları ile benlik saygıları arasından istatistiksel anlamda bir farklılığın bulunmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir. Baybek ve Yavuz, katılımcıların yaşları ile benlik saygıları arasındaki bu ilişkiyi, bireyin yaş alması ile birlikte kimlik duygusunun gelişmesinin ve orta adölsan döneminde yaşanan kargaşaların son bulmasının neden olabileceğini belirtmektedir. Baybek ve Yavuz tarafından ulaşılan katılımcının yaşı ile benlik saygısı arasında pozitif ilişki olduğu yönündeki bulgusu, bu çalışmada ulaşılan bulgu ile kısmen benzeşmektedir. Bu çalışmada, en yüksek benlik saygısına sahip olan katılımcılar 25 yaş grubundaki ($\bar{x}= 2,53$) kişiler iken, 24 yaş grubundaki katılımcıların benlik saygı düzeyleri $\bar{x}= 2,69$ ortalama ile 23 ve 21 yaş grubundaki katılımcılara göre düşüktür. Oğuz ve Körükçü (2010) tarafından yürütülen çalışmada, katılımcıların benlik saygıları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>0,05$), her yaş grubunun benlik saygısının genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Oğuz ve Körükçü' nün ulaştıkları bulgu, bu çalışmada ulaşılan bulguyu destekler niteliktedir.

Çalışmada, algılanan anne-baba tutumları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Anne-baba tutum ölçeğinin alt boyutları olan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısı ile katılımcıların cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p>0,05$). Kadın katılımcıların anne-babalarını erkeklere göre daha demokratik olarak algıladıkları, ebeveynler açısından bakıldığında ise katılımcıların annelerini daha demokratik algıladıkları bulunmuştur. Erkek katılımcıların anne-babalarını kadınlara göre daha otoriter olarak algıladıkları, ebeveynler açısından bakıldığında ise katılımcıların babalarını daha otoriter algıladıkları bulunmuştur. Erkek katılımcıların anne-babalarını kadınlara göre daha koruyucu-istekçi olarak

algıladıkları, ebeveynler açısından bakıldığında ise katılımcıların annelerini daha otoriter algıladıkları bulunmuştur.

Ulaşılan sonuçlarda algılanan demokratik anne-baba tutum boyutu ile benlik saygıları arasında pozitif yönlü ancak düşük (%21,9), buna karşın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna karşın algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Demokratik tutuma sahip aile içi sağlıklı ve etkili iletişimin varlığı; ebeveynler ve çocuk/çocuklar arasında karşılıklı iletişim kanallarının açık olduğunu göstermektedir. Bu sayede hem ebeveynler çocuğun istek ve taleplerini açık bir şekilde öğrenebilme olanağı bulmakta, hem de çocuk kendi düşüncelerini ifade etme serbestisi sayesinde özgür veya özerk bir kişilik gelişimini gerçekleştirebilmektedir (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010: 43). Baumrind (1966)'e göre, demokratik tutum sergileyen aileler çözüm odaklı olup, mantıklı bir şekilde çocuklarının tutum, davranış ve etkinliklerine rehberlik etmektedir. Demokratik tutum sergileyen aile ortamında yetişen çocuklar, belli sınırlar içinde özgür olup; duygu ve görüşlerine değer verilen, söz hakkına sahip çocuklar olarak yetişirler. Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen ve ebeveynleri tarafından dinlenen çocuklar; genel olarak girişimci özellikler sergileyen, öz güvenleri yüksek, kendi kararlarını verebilen ve kararlarının sorumluluklarını üstlenecek şekilde yetişirler (Örgün, 2000: 269; Yavuzer, 2003: 46). Dolayısı ile demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarının benlik saygıları da yüksek olacaktır.

Araştırmamızdaki 21-25 yaş arası genç-yetişkin bireylerin, yaşları ile demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları arasında, eğitim durumları ile demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları arasında, medeni durumları ile demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algıları arasında, algıladıkları anne-baba tutumları ile annelerinin eğitim durumu arasında, algıladıkları anne-baba tutumları ile babalarının eğitim durumu arasında, algıladıkları anne-baba tutumları ile ailenin gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0,05$).

Öte yandan algıladıkları anne-baba tutumları ile algılanan sosyo-ekonomik statü arasında, sadece algılanan demokratik anne-baba tutum boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta ($p < 0,05$), otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum

boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Algılanan sosyo-ekonomik statü düzeyi ile demokratik anne-baba tutum algısı arasında doğrusal ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu, sosyo-ekonomik statü arttıkça ailenin demokratik tutumlarının da arttığı düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra katılımcıların benlik saygıları ile sosyo-ekonomik statüleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Ebeveynlerinin hayatta olma durumları ile anne-baba tutum algılarına bakıldığında sadece demokratik anne-baba tutum boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta ($p<0,05$), otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Ebeveynlerinin her ikisi de hayatta olan katılımcıların demokratik anne-baba tutum algılarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerinin birliktelik durumları ile anne-baba tutum algıları arasında, sadece demokratik anne-baba tutum boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta ($p<0,05$), otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Ebeveynleri evli ve birlikte yaşayan katılımcıların anne-babalarını daha demokratik olarak algıladıkları, boşanmış ebeveynlerin çocuklarının ise anne-babalarını daha az demokratik algıladıkları düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanların kardeş sayıları ile anne-baba tutum algıları arasında, tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna karşın katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile kardeş sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Katılımcıların anne eğitim durumları ile benlik saygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$) ayrıca annelerinin eğitim durumu, algılanan anne tutumlarına bağlı benlik saygı düzeyleri üzerinde önemli bir farklılık yaratmamıştır. Baba eğitim durumları ile benlik saygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Katılımcıların babalarının eğitim durumu, algılanan baba tutumlarına bağlı benlik saygı düzeyleri üzerinde önemli bir farklılık yaratmamıştır.

Katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumu ile benlik saygı düzeyleri arasında ve ebeveynlerinin hayatta olma durumu ile benlik saygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan genç-yetişkinlerin aile içi ilişki durumları ile anne-baba tutum algıları arasında tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Sağlıklı ve mutlu bir aile ortamı içinde büyüyen katılımcıların anne-babalarını diğer katılımcılara göre daha demokratik algıladıkları, buna karşın anne-babalarını daha az otoriter olarak algıladıkları düşünülmektedir. Sevgi ve saygı ortamında büyüyen çocuk-bireylerin, gelecekte kendilerine ve diğer insanlara saygı duymayı öğreneceklerini ve sevgi saygı ortamında büyüyen bireylerin benlik saygı düzeylerinin, diğer bireylere göre daha yüksek gerçekleşeceği düşünülmektedir. Ayrıca aile içi ilişki durumları ile benlik saygıları arasında tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Sağlıklı ve mutlu bir aile ortamında büyüyen bireylerin, daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip oldukları düşünülmektedir. Benliğin ve buna bağlı olarak benlik saygısının gelişmesinde, önemli faktörlerden biri de aile içi ilişkilerin ve anne-babanın birbirine karşı tutum ve davranışların şeklidir. Sağlıklı bir aile içi etkileşimin temelinde, olumlu tutum ve davranış sergileyen anne-baba yer almaktadır (Çelik ve Baran 2005). Sağlıklı bir etkileşimin olduğu bir ailede yetişen çocuğun benliği pozitif yönde etkilenecek ve buna bağlı olarak benlik saygısı da artacaktır (Cast ve Burke 2002). Sosyal hizmetlerin temel amacının; insanlar arası ilişkinin kalitesini, etkileşimi ve etkinliği arttırmaya yönelik yardım, destek ve politikalar geliştirmek olduğu dikkate alındığında, sağlıklı bir etkileşimin olduğu ailelerin artmasının, sosyal hizmetlerin iş yükünü azaltacağını ve buna bağlı olarak farklı toplumsal aktivite ve politikalara yönelmesinin mümkün olabileceğini söylemek mümkündür

Katılımcıların aile içi duygusal şiddet durumları ile anne-baba tutum algıları arasında tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Öte yandan araştırmamızdaki katılımcıların aile içi duygusal şiddet durumları ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile içi duygusal şiddet görenlerin benlik saygılarının, şiddet görmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğu, şiddetin her türünün bireyin benlik saygısını azalttığı düşünülmektedir. Yörükoğlu (2007)'na göre ise,

benlik saygısı; bireyin en çok değer verdiği başta ebeveynler olmak üzere yakın çevresinin verdiği değere sıkı sıkıya bağlıdır. Özellikle anne-babanın değer vermediği, örselediği ve aşağıladığı bir bireyin kendine saygı duyması ve dolayısı ile benlik saygısı mümkün olamamaktadır.

Aile içi fiziksel şiddet durumları ile anne-baba tutum algıları arasında, sadece otoriter anne-baba tutum boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta ($p<0,05$), buna karşın demokratik ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Kendisine fiziksel şiddet uygulanan katılımcıların, anne-baba tutumlarını daha fazla otoriter olarak algıladıkları düşünülmektedir. Öte yandan katılımcıların aile içi fiziksel şiddet durumları ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile içi fiziksel şiddet görenlerin benlik saygılarının, şiddet görmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğu düşünülmektedir. Aile içi şiddet Türkiye’de yapısal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk toplumunda aile ortamında şiddet genel olarak bir terbiye yöntemi olarak algılanmakta ve bu durumun genel olarak meşru görülmesi şiddetin sürekliliğine, gizlenmesine veya görmezden gelinmesine neden olmaktadır (Karaçam ve ark. 2006). Pek çok araştırmada özellikle kadına yönelik şiddetin olumsuz fiziksel sonuçlara (yaralanma, sakatlanma, vb.), benlik saygısının azalmasına, depresyon, toplumdan uzaklaşma vb. gibi psikolojik sorunlara ve intihar gibi istenmeyen durumlara yol açtığı saptanmıştır (Pico-Alfonso ve ark. 2006; Dişsiz ve Şahin, 2008; Kelleci ve ark. 2009; Ortabag ve ark. 2014).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, veri toplama formları ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara doğrultusunda, araştırmanın temel ve alt problemlerine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

6.1. SONUÇ

Bu çalışma ile anne-baba tutumlarının, genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma Aydın ili Efeler ilçesinde yaşayan 21-25 yaş arasındaki ve çalışmaya katılmaya gönüllü genç yetişkinler ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında 398 genç yetişkin ile görüşülmüş, görüşmecilere sosyo-demografik veri formu ardından Rosenberg Benlik Saygı Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Envanteri uygulanmıştır.

Benlik saygısı; doğumla başlayan ve bireyin yetişkin olduğu döneme kadar devam eden, yetişkinlik sonrası ise yaşanan olaylardan, tutumlardan ve ilişkilerden etkilenen, psikolojik, toplumsal ve kısmen fiziksel bir olgu olarak nitelendirilmektedir. Genel olarak benlik saygısı bireyin psikolojik gelişim sürecinde oldukça fazla faktörden ve bireyin ebeveyn tutumlarından etkilenen bir olgu olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, anne-baba tutumlarının 21-25 yaş arası genç yetişkinlerin benlik saygıları üzerindeki etkisi araştırılmış, katılımcılardan toplanan verilerin analizi sonucunda; benlik saygısı ile demokratik tutum arasında pozitif yönlü ancak düşük bir ilişki olduğu, otoriter ve koruyucu tutum ile katılımcıların benlik saygıları arasında bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarının benlik saygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüş; bununla birlikte aile içi ilişkiler, aile içi duygusal ve fiziksel şiddet gibi faktörlerin, katılımcıların benlik saygılarını olumsuz etkilediği ve düşürdüğü

görülmüştür. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, araştırmanın genel ve alt hipotezlerinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan 21-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin, algıladıkları anne-baba tutumlarına göre orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları ($\bar{x}= 2,65$) sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan demokratik anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü ancak düşük (%21,9), buna karşın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu, algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın katılımcıların benlik saygı düzeylerinin ($\bar{x}= 2,64$) göreceli olarak erkeklerden yüksek ($\bar{x}=2,6778$) olduğu, ancak aradaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca her yaş grubundaki katılımcıların orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları, 25 yaş grubundaki katılımcıların benlik saygı düzeylerinin, diğer yaş grubundaki katılımcılara göre göreceli olarak yüksek olmakla birlikte, bu durum istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyete göre baktığımızda araştırmaya katılan kadınların, anne-baba tutumlarını erkek katılımcılara göre daha fazla demokratik algıladıkları, erkeklerin anne ve anne-baba tutumlarını kadınlara göre daha fazla otoriter ve koruyucu-istekçi olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşları ile algıladıkları anne-baba tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı gibi, her yaş grubundaki katılımcı açısından algılanan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısının aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyleri ile anne-baba tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı, her eğitim düzeyindeki katılımcı açısından algılanan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısının aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların medeni durumları ile algıladıkları anne-baba tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı, evli, bekar veya boşanmış katılımcılar açısından algılanan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısının aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların algıladıkları anne tutumlarının, annenin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, 21-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne tutum algılarının aynı

düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babanın eğitim düzeyine göre algılanan baba tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, 21-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi baba tutum algılarının aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada katılımcıların aylık hane halkı geliri ile algıladıkları anne-baba tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı, her gelir grubundaki katılımcılar açısından algılanan demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algısının aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, katılımcıların sosyo-ekonomik statü düzeyleri ile demokratik anne-baba tutum algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu, ailenin sosyo-ekonomik statüsü arttıkça anne-babaların daha demokratik tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın katılımcıların sosyo-ekonomik statüleri ile algılanan anne-baba tutumlarına göre benlik saygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı, her sosyo-ekonomik statü düzeyindeki katılımcıların benlik saygılarının aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bunun yanı sıra ebeveynlerinin hayatta olma durumları ile algılanan anne-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; ebeveynlerinin her ikisi de hayatta olan katılımcıların demokratik anne-baba tutum algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde ebeveynlerin birliktelik durumları ile algılanan anne-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; ebeveynleri evli ve birlikte yaşayan katılımcıların anne-babalarını daha demokratik olarak algıladıkları, boşanmış ebeveynlerin çocuklarının ise anne-babalarını daha az demokratik algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kardeş sayıları ile algılanan anne-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; hiç kardeşi olmayan katılımcıların anne-baba tutumlarını diğer katılımcılardan daha fazla otoriter ve koruyucu-istekçi olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, bir veya iki kardeşi olan katılımcıların anne-baba tutumlarını, hiç kardeşi olmayan katılımcılara göre daha demokratik algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, algılanan anne-baba tutumlarına göre katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile kardeş sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile annenin eğitim düzeyi arasından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı, anne eğitim düzeyinin katılımcının benlik saygı düzeyini değiştirmedığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde benlik saygı düzeyleri ile babanın eğitim düzeyi arasından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı, baba eğitim düzeyinin katılımcının benlik saygı düzeyini değiştirmedığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin birliktelik durumu incelendiğinde benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı, ebeveynlerin birliktelik durumunun, katılımcının benlik saygı düzeyini değiştirmedığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı şekilde ebeveynlerin hayatta olma durumu ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı, ebeveynlerin hayatta olma durumunun, katılımcının benlik saygı düzeyini değiştirmedığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aile içi ilişkilerin durumu ile algılanan anne-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu; sağlıklı ve mutlu bir aile ortamında büyüyen katılımcıların anne-baba tutumlarını daha demokratik algıladıkları, otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutum algılarının ise daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum katılımcıların benlik saygı düzeyleri ile aile içi ilişkileri açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; sağlıklı ve mutlu bir aile ortamında büyüyen bireylerin, daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip oldukları, önemli aile içi iletişim problemleri yaşayan katılımcıların ise benlik saygı düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile içi duygusal şiddetin varlığı ile algılanan anne-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olmadığı, aile içi duygusal şiddet gören katılımcıların anne-baba tutum algılarının aynı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde aile içi duygusal şiddet gören katılımcıların benlik saygı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, duygusal şiddet gören katılımcıların benlik saygılarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın aile içi duygusal şiddet ile benlik saygısı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; aile içi duygusal şiddet görenlerin benlik saygı düzeylerinin, duygusal şiddet görmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile içi fiziksel şiddetin varlığı ile algılanan anne-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu, aile içi fiziksel şiddet gören

katılımcıların anne-baba tutumlarını daha otoriter olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aile içinde fiziksel şiddet gören katılımcıların kendi aralarında benlik saygı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ve orta düzeyde benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın aile içi fiziksel şiddet ile benlik saygısı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; aile içi fiziksel şiddet görenlerin benlik saygı düzeylerinin, fiziksel şiddet görmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. ÖNERİLER

İnsan sosyal bir varlıktır ve yaşam boyunca sosyal çevresi ile olan iletişimlerine ilişkin algılamaya örüntülerini kendi özüne yansıtır. Bireyin sosyal çevresi ile olan iletişiminden algıladıkları veya diğer bir ifade ile sosyal çevresindeki insanların tutumları ve geri dönüşleri, benliğin ve buna bağlı olarak benlik saygısının gelişimi üzerinde etkili olmakta ve bu etki sürekli değişim göstermektedir. Kuşkusuz birey açısından en önemli sosyal çevre, başta anne-babası olmak üzere ailesidir. Çocukluk ve ergenlik döneminin en etkin aktörleri olan anne ve baba davranış ve tutumları ile çocuğun gelişimi, benliği, benlik saygısı ve pek çok psikolojik olgusu üzerinde etkili olmaktadır.

Sosyolojinin ve doğal olarak sosyal hizmetlerin de üzerinde en çok durduğu kurumların başında aile gelmektedir. Aile; bireyin doğumundan itibaren başlayan yaşam sürecinde, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gereken her türlü bakım ve desteğin sunulduğu, aynı zamanda ihtiyaçlarının (fizyolojik, sosyolojik, psikolojik, vb.) karşılandığı ortamdır. Sağlıklı ve mutlu bir aile ortamında büyüyen çocukların genel olarak öz güvenlerinin yüksek, kendi kararlarını alabilen ve sağlıklı iletişim kurabilen dolayısı ile benliklerini farklılaştırabilmiş bireyler oldukları kabul edilmektedir. Bireyin benlik ve benlik saygısı gelişim sürecinin önemli bir kısmı ailede tamamlanmakta ve bu süreçte ebeveynlerin tutumlarının önemli bir etkisi bulunmaktadır. Benliğini farklılaştırabilmiş, yüksek benlik saygı düzeyindeki bireyler; sağlıklı ve etkili iletişim kurabilen, sorunlara yaklaşım tarzları ve davranışları ile toplumsal açıdan sorunsuz bireylerdir. Temel misyonu, toplumu

oluşturan her bireyin kişisel potansiyellerini geliştirmek, yaşamlarını zenginleştirmek ve fonksiyon bozukluklarını önleme olan sosyal hizmet açısından ele alındığında, benliğini farklılaştırmış ve yüksek benlik saygısına sahip bireyler ve toplum, daha az fonksiyon bozukluğu ve problem çözümü anlamına gelmektedir. Böylece sosyal hizmetin, bireylerin; yaşamlarını zenginleştirme ve bireysel potansiyeli geliştirme yönünde daha etkin odaklanabilmesi sağlanarak, refah seviyesi yüksek ve daha güçlü bir topluma ulaşılabilmesi mümkündür.

Sosyal hizmetlerin temel misyonu dikkate alındığında, hedef kitlenin bireyler olduğu açıktır. Bireye yönelik hedef ve hizmetler hayata geçirilirken, bireyin içinde bulunduğu aile sistemi göz ardı edilemez. Bireylerin sosyal çevreleri ile olan ilişkileri, aileleri ile olan iletişim tarzları ve ailenin tutumları gibi unsurlar bireyin duygu, düşünce, davranış ve algılarını doğal ve kaçınılmaz bir şekilde etkilemektedir. Bireyin yaşadığı sosyo-psikolojik ve davranışsal sorunların kaynağı araştırıldığında, çoğu zaman sorunun temelinde aile faktörünün olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sağlıklı, etkili iletişim kurabilen, yüksek benlik saygısına ve özgüvene sahip bireylerin yetiştirilebilmesi ve daha az fonksiyonel bozukluk sergileyen toplumlar için ailenin, doğal olarak anne-baba veya ebeveynlerin bilinçlendirilmesi ve eğitimi, günümüzdeki karşılığı ile aile danışmanlığına önem verilmesi gerekmektedir. Çalışmamız kapsamında ulaşılan sonuçlar doğrultusunda getirilen öneriler, genelde sosyal hizmet uygulaması çerçevesinde mikro, mezo ve makro boyutlarda ayrı ayrı sunulmuştur.

6.2.1. Mikro Düzeyde Getirilen Öneriler

Bireylerin benlik saygılarının artırılması ve buna bağlı olarak daha az fonksiyonel bozukluk sergileyen toplumlar için atılacak adımlardan biri, anne-baba tutumlarının değiştirilmesi olacaktır. Demokratik tutum sergileyen anne-babalarının çocuklarının daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip oldukları dikkate alındığında, ebeveynlerin tutumlar konusunda bilinçlendirilmesi ve ebeveyn tutumlarını tanıtıcı eğitimler düzenlenmelidir. Bu amaç doğrultusunda, başta Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel kuruluşlara bağlı sosyal hizmet birimleri tarafından, anne-babaların demokratik tutum sergilemelerini

sağlayacak anne-baba tutum eğitim programları, kursları veya okulları oluşturulabilir ve bu kapsamda psikolojik danışmanlık ve aile danışmanlığı hizmetleri verilebilir.

Toplumsal ve kültürel bağlamda çoğu anne ve baba tutumları konusunda yeterince bilgi sahibi değildir ve çoğu zaman sergiledikleri tutumların doğru olduğu konusunda ısrarcıdırlar. Bu nedenle anne-babaların sergiledikleri tutumlar konusunda bilinçlendirilmeleri ve tutumlarının çocuklarının gelişimi üzerindeki etkileri anlatılmalıdır. Bu bağlamda yerel yönetimler bazında başta okul sosyal hizmetinin hayata geçirilebilir, okullarda rehberlik öğretmenleri tarafından bu konuya ağırlık verilebilir ve mevcut çalışmaların sayısı ve kalitesi artırılabilir.

Aile içi ilişkiler ve iletişim ve sağlıklı bir aile ortamının varlığı, bireyin benlik saygısı üzerinde pozitif bir etki yaratmakta ve benlik saygısının artmasını sağlamaktadır. Aile içi iletişim kanallarının açık tutulması ve özellikle ebeveynlerin birbirleri ile olan ilişkilerinde demokratik bir tutum sergilemeleri, çocuklarına örnek olmaları açısından ve buna bağlı olarak çocuklarının benlik saygılarının gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda, çocuk sahibi olan anne-babalara aile içi iletişim ve tutum eğitimlerinin sadece çocukların büyüme dönemlerinde değil, hayat boyu devam eden sistematik bir program içinde verilmesi gerektiğini düşünülmektedir. Bu nedenle sosyal hizmetler kapsamına yaşam boyu aile içi iletişim ve tutum eğitimi adı altında eğitim programlarının alınması, yaşam boyu aile danışmanlığı hizmetinin verilmesi sağlanmalıdır.

Kamu bünyesindeki sosyal hizmet birimlerinin iş yoğunluğunun azaltılması ve daha etkin bir aile danışmanlığı hizmeti sunulabilmesi açısından, üniversiteler ve özel aile danışmanlığı hizmet birimlerinin desteklenmesi ve ailelerin bu kurumlara kolay, hızlı ve daha düşük ekonomik maliyetlere katlanarak ulaşabilmeleri sağlanmalıdır. Hatta aile danışmanlığı hizmetlerinin sosyal güvenlik kapsamına alınması ve rutin bir şekilde tüm ailelere aile danışmanlığı hizmetinin verilmesi önerilmektedir.

6.2.2. Mezzo Düzeyde Getirilen Öneriler

Ailenin sağlıklı ilişkilere sahip olmasını sağlamanın en iyi yollarından biri, daha kurulma aşamasında ailenin sağlıklı oluşmasına destek olmaktan geçmektedir. Bu

nedenle evlilik çağına gelmiş gençlere ve evlenmek isteyen çiftlere kapsamlı bir evlilik öncesi eğitim verilerek, hem iyi ebeveyn olmak için gereken konular hakkında bilgi verilmeli hem de ailenin sağlıklı işleyebilmesi için gereken duygusal ve sosyal ortamın oluşturulması, etkili çift iletişimi, stresle başa çıkma ve öfke kontrolü, evlilikte haklar, sorumluluklar ve yükümlülükler konularında yetkin olmaları sağlanmalıdır.

Ayrıca benlik saygısı düşük gençlerin benlik saygılarını yükseltmek için yapılacak bireysel müdahalelerin yanı sıra, sağlıklı sosyalleşme ve özgüven gelişimini sağlayabilmek için akran desteğini almalarını sağlayacak akran danışmanlığı programlarının da eğitim sisteminin içinde ele alınması, gençlerde benlik saygısının yükselmesine katkı sağlayacak bir çalışma olabilir.

6.2.3. Makro Düzeyde Getirilen Öneriler

Aile içi duygusal ve fiziksel şiddet, bireyin benlik saygısını olumsuz yönde etkilemekte ve bireylerin benlik saygılarını düşürmektedir. Aile içi şiddet toplumsal bir sorun olup, aile içi şiddete maruz kalan bireyler yetişkin bireyler olduklarında kendileri de potansiyel birer şiddet uygulayıcısı olabilmektedir. Gerek ulusal ve gerekse uluslararası düzeyde aile içi şiddeti önleme amacı ile konulmuş mevcut yasal mevzuatın; alanındaki uzman akademisyenler, şiddetle mücadelede aktif görev alan uzman personel ve emniyet yetkililerinin birlikte yapacakları değerlendirmelerin sonucunu ve getirecekleri önerileri, icracı bürokratlara rapor halinde sunmaları önemlidir. Gerek yasa koyucunun ve gerekse uygulayıcıların aile içi şiddetin her türüsüne karşı ön yargısız ve müsamahasız yaklaşması, uygulamada aile içi şiddetle mücadele açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda sadece ailelere değil, kendileri de birer anne veya baba olan yasa koyucular, icracı bürokrat ve tüm uygulayıcılara, aile içi şiddetin önlenmesi konusunda periyodik eğitimler düzenlenmelidir. Ayrıca aile içi şiddetin önlenmesi yönünde yasal mevzuatın, şiddeti basite indirgemeyecek ve hoş görmeyecek şekilde düzenlenmesi ve aile içi şiddetin tekrarı halinde önlenmesi amacıyla caydırıcı cezaların uygulanması sağlanmalıdır.

Bireyin tüm kişiliğini ve dolayısı ile yaşamını etkileyecek olumsuz anne-baba tutumları ve özellikle aile içi şiddetin önlenmesi, sağlıklı bir toplumun inşası açısından oldukça hayati bir konudur. Aile içi ilişkilerin ve iletişimin bozulmasına, olumsuz anne-baba tutumlarının sergilenmesine ve aile içi şiddete yol açan nedenler belirlenmeli, bu doğrultuda sosyal, ekonomik ve yasal açıdan bireyin ve ailenin korunması ve güçlenmesi sağlanarak; anne-baba tutumlarının demokratikleştirilmesi, aile içi sağlıklı ilişkiler ve iletişimin sağlanması ve aile içi şiddetin önlenmesi sağlanmalıdır.

Türüne ve niteliğine bakılmaksızın şiddetle mücadele toplumsal bir eylem planına dönüşmeli ve toplumun her kesimi bu konuda sağduyulu olmalıdır. Bu doğrultuda sadece yasa koyucu, uygulayıcılar ve sosyal hizmetler konusunda görevlendirilmiş kamu kurumları değil, sivil toplum kuruluşları da etkin bir görev ve sorumluluk bilinci içinde hareket etmelidir. Bu doğrultuda sivil toplum kuruluşlarının aile içi şiddetin önlenmesi konusunda aktif görev alması, aile içi şiddet uygulayan ebeveynlerin eğitim ve rehabilitasyonu için eğitim ve tedavi hizmetleri vermesi sağlanmalıdır. Benzer şekilde yerel yönetimler bazında aile içi şiddetin önlenmesi, anne-baba tutumlarının iyileştirilmesi konusunda eğitim ve rehabilitasyon faaliyetlerine önem verilmesi, aile içi duygusal ve fiziksel şiddet gören çocukların tedavisi, korunması ve sağlıklı bireyler olarak topluma kazandırılmaları yönünde sosyal, ekonomik ve psikolojik destek ve hizmetler verilmelidir.

Anne-baba tutumlarının düzeltilmesi, aile içi duygusal ve fiziksel şiddetin önlenmesinde yazılı ve görsel medya üzerine de önemli sorumluluk ve işlevler düşmektedir. Ulusal bazda yayın yapan medya kuruluşlarının yayınlarında, olumsuz anne-baba tutumlarını ve aile içi duygusal ve fiziksel şiddeti sergileyen programlardan kaçınmaları, gerektiğinde yasal düzenlemeler ile bu tür yayınların engellenmesi sağlanmalıdır. Dizi, film ve reklam gibi yayınlarda daha çok demokratik anne-baba tutumu sergileyen, aile içi duygusal ve fiziksel şiddetin sergilenmediği sahneler, rol model olabilecek kişi ve figürler sergilenmeli ve bu yolla toplumsal bir bilinç sağlanmalıdır. RTÜK tarafından 2018 yılında yapılan araştırmaya göre Türkiye’de günlük ortalama televizyon izleme süresi 330 dakika ile dünya ülkeleri içinde en üst sıralarda yer almaktadır (RTÜK, 2019). Bu istatistiksel veri dikkate alındığında, anne-baba tutumlarının iyileştirilmesi ve aile içi şiddetin

önlenmesi konusunda medyanın üzerine düşen görev ve sorumluluğu ile etkisinin yadsınamayacağını söylemek mümkündür.

Eğitim; bir toplumun gelişmesi, ilerlemesi ve daha az sorunla mücadele açısından en önemli araçlardan biridir. Bu bağlamda anne-baba tutumlarının iyileştirilmesi ve aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla ulusal eğitim politikaları geliştirilmeli, bu konuda müfredat düzenlemesi yapılması önerilmektedir. Ayrıca toplumun rol model olarak algıladıkları öğretmenlerin anne-baba tutumları ve aile içi şiddet konularında alacakları seminerler yoluyla eğitilmeleri ve her biri birer anne-baba adayı olan öğrencileri bu konularda eğitmeleri, gelecek nesillerin ve dolayısı ile toplumun daha yüksek benlik saygısına sahip bireylerden oluşmasına katkı sağlayacaktır.

7. KAYNAKLAR

Adler, A. İnsan Tabiatını Tanıma. Çeviren: Ayda Yörük. 6. Basım, İş Bankası Yayınları: İstanbul, 2003, s.19-114.

Akça, Z.K. (2012). Genç Yetişkinlikte Algılanan Anne-Baba Tutumlarının, Kendini Toparlama Gücü ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. H. Nermin Çelen), İstanbul, 2012.

Aktaş, S. 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. Ömer Üre), Konya, 2011.

Alami, A., Khosravan, S., Moghadam, L.S., Pakravan, F., Hosseni, F. Adolescents' self-esteem in single and two-parent families. International Journal Community Based Nurs Midwifery. 2014; 2(2): 69-76.

Aliyev, R., Kalgı, M. E. İlköğretim öğrencilerinin utangaçlık ve benlik saygısı düzeylerini etkileyen faktörler. Turkish Journal of Education. 2014; 3(2): 60-69.

Altındağ, Ö. Sosyal hizmetin doğası ve amaçları. Journal of Social Work. 2011; Ocak-Haziran: 6-18.

Arnott, B., Brown, A. An exploration of parenting behaviours and attitudes during early infancy: Association with maternal and infant characteristics. Infant and Child Development. 2013; 22: 349-361.

Arseven, A. Öz yeterlilik: Bir kavram analizi. Turkish Studies. 2016; 11(19): 63-80.

ASAGEM. V. Aile Şurası: Aile Destek Hizmetleri Komisyon Kararları. ASAGEM: Ankara; 2008, s.27-28.

Ashmore R.D., Jussim L. Self and identity. Oxford University Press, Inc.: New York; 1997, s:7.

Aslan, E. Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri. M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi. 1992; 4: 7-14.

Atkinson, R., Atkinson, R.C., Hilgard E.R. Psikolojiye Giriş 2. Çeviren: Mustafa Atakay. 1. Basım, Sosyal Yayınları: İstanbul, 1995, s.69-76.

Aydoğdu, F., Dilekmen, M. ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Bayburt Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2016; 11(2): 569-585.

Baltacı, H.Ş., Altan, T. Lise öğrencilerinde benlik saygısının yordayıcısı olarak depresyon, bağlanma ve şiddet eğilimi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2016; 40: 227-239.

Bandura, A. Human agency in social cognitive theory. American Psychologist, 1989; 44(9):1175-1184.

Baumrind, D. Effects of authoritative parental control on child behavior. Child Development. 1966; 37(4): 887-907.

Baumrind, D. Parental disciplinary patterns and social competence in children, youth and society. 1978; 9(3): 239-276.

Bayat, B. Bireylerin benlik algısı (benlik tasarımları) sistemi ve bu sistemin davranışlar üzerindeki rolü. Kamu-İş. 2003; 7(2): 1-11.

Baybek, H., Yavuz, S. Muğla üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, 2005; 14: 73-95.

Berk, E.L. Child Development. 9. Baskı. Pearson: Boston; 2012, s.29-30.

Blatt, S. J., Zuroff, D. C. Interpersonal relatedness and selfdefinition: Two prototypes for depression. Clinical Psychology Review. 1992; 12(5): 527-562.

Booth, N.D. The relationship between height and self esteem and the mediating effect of self consciousness. The Journal of Social Psychology.1990; 130:609-617.

Branden, N. The Psychology of Self-Esteem A Revolutionary Approach to Self-Understanding That Launched a New Era in Modern Psychology. 32. Baskı. Jossey-Bass: San Francisco; 2001:139-145.

Braza, P., Carreras, R., Munoz, J.M., Braza, F., Azurmendi, A., Sagastizabal, E.P. Negative maternal and paternal parenting styles as predictors of children's behavioral problems: Moderating effects of the child's sex. Journal of Child and Family Studies. 2015; 24(4): 847-856.

Budak, S. Psikoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara; 2000, s.585.

Cast D. A., Burke, J. P. A Theory of Self- Esteem. Social Forces. 2002; 80(3): 1041-1068.

Ceral, S. ve Dağ, İ. Ergenlerde algılanan anne baba tutumlarına bağlı benlik saygısı, depresiflik ve genel psikolojik belirti düzeyi farklılıkları. Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi. 2005; 13 (4): 233-241.

Cevher, F.N., Buluş, M. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarında Akademik Benlik Saygısı. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006;20: 28-39.

Cheng, H., Furnham, A. Perceived parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. Journal of Happiness Studies. 2004; 5(1): 1-21.

Crocker, J., Major, B. Social stigma and self-esteem: The self-protective properties of stigma. Psychological Review. 1989; 96(4): 608-630.

Cüceloğlu, D. İnsan ve Davranışı. 28. Baskı. Remzi Kitabevi: İstanbul; 2016, s.14-17.

Çağan, K. Ailenin işlevleri: Aile hakkında kuramsal perspektifler. Canatan, K. (eds). Aile Sosyolojisi. Açılım Kitap: İstanbul; 2011, s. 2-37.

Çağdaş, A., Seçer, S. Z. Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi. Nobel Yayınevi: Ankara; 2002, s.60.

Çağdaş, A., Seçer, Z. Anne-Baba Eğitimi. Eğitim Kitabevi: Konya; 2004, s.78-80.

Çağlayan, F., Kadın Konu Kevinde kalan kadınların yaşadıkları şiddet ile aile işlevleri arasındaki ilişki: İzmir İli Örneği. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi (Danışman Dr. Öğretim Üyesi Şeyda Yıldırım). İzmir 2018.

Çalışkan, H., Çevik, E.İ. Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. BJSS Balkan Journal of Social Sciences. 2018; 7(14): 2018-233.

Çatalkaya, Ş. Aile İçi Şiddet, Benlik Saygısı ve Kişiler Arası İlişki Kurma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi (Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ela Arı). İstanbul, 2018.

Çeçen, R. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve ana-baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2008; 6 (3): 415-431.

Çelik, D. ve Baran, G. (2005). 9-11 yaş grubundaki çocukların benlik kavramı düzeyleri ile ebeveynlerin evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2005; 2 (29): 14-25.

Çuhadaroğlu, F. Adolesanlarda Benlik Saygısı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ABD, 1986, Ankara.

Demir, İ. Benlik, kimlik ve kişilik. İçinde: Ergin, H., Yıldız, S.A, (eds). Gelişim Psikolojisi. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2015, s.181-205.

Demo, D.H., Savin-Williams, R.C. Early adolescent self-esteem as a function of social class: rosenberg and pearlın revisited. American Journal Sociology. 1983; 88(4):763-774.

Dervişoğlu, K. Erken Ergenlik Döneminde Algılanan Anne-Baba Tutumunun Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi İle İlişkisi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Dr. Öğr. Üyesi Asil Özdoğru), İstanbul, 2018.

Dilek, H., Aksoy, A.B. Ergenlerin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD). 2013; 14(3): 95-109.

Dişsiz, M., Şahin, N.H. Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik Şiddet. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi 2008; 1(1): 50-58.

Doyuran, M. 12.sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2016; 2(2): 1-21.

Durmuşoğlu Saltalı, N., Arslan, E. Ebeveyn tutumlarının anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışını yordaması. İlköğretim Online Dergisi. 2012; 11(3): 729-737.

Ekşi, A. Çocuk, Genç, Ana Babalar. Bilgi Yayıncılık: İstanbul; 1990, s.53-54.

Erbil, N., Divan, Z., Önder, P. Ergenlerin benlik saygısına ailelerin tutum ve davranışlarının etkisi. Aile ve Toplum Dergisi, 2006; 3(10): 7-15.

Erdoğan, İ. İletişimi Anlamak. Geliştirilmiş 4. Baskı. Pozitif Matbaacılık: Ankara, s.262.

Erikson E. H. İnsanın Çağı. Çeviren. T. Bedirhan Üstün ve Vedat Şar. Birey ve Toplum Yayıncılık: Ankara; 1984, s.54-63.

Ersanlı, K. (1988). Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerini Etkileyen Faktörler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman Prof. Dr. Muharrem Kepçeoğlu), Konya, 1988.

Ersanlı, K. Düşündüklerim, Paylaştıklarım. DH Yayıncılık: Samsun; 2012, s.58-60.

Essizoglu, A., Arısoy, Ö. Hemşirelerin depresyona ve depresyon hastalarına karşı tutumları: Karşılaştırmalı bir çalışma. Dicle Üniversitesi Tıp Dergisi. 2008; 35(3): 167-176.

Erten, S. Planlanmış davranış teorisi ile uygulamalı öğretim metodu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 2002; 19(2): 217-233.

Fenichel, O. The Psychoanalytic Theory of Neurosis. W.W. Norton and Company; New-York, 1945, s.187-194, <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.61482/page/n43> (Erişim Tarihi: 17 Mart 2019).

Flett, G. L., Hewitt, P. L. Perfectionism and Maladjustment: An Overview of Theoretical, Definitional, and Treatment Issues. Perfectionism: Theory, Research, and Treatment, American Psychological Association: Washington, 2002, s.95.

Furnham, A., Cheng, H. Perceived parental behaviour, self-esteem and happiness. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology. 2000; 35(10): 463-470.

Gander, M. J., Gardiner, H. W. Çocuk ve Ergen Gelişimi. Çeviren: Ali Dönmez, Nermin Çelen, Bekir Onur. 6.basım, İmge Kitabevi: Ankara; 2007, s.475-495.

Genç, Y. Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmet Uygulamaları. Kamuda Sosyal Politika Dergisi. 9: 2009; 60-67.

George, R. Growth in students' attitudes about the utility of science over the middle and high school years: evidence from the longitudinal study of American youth, Journal of Science Education and Technology. 2003; 12(4): 439-448.

Göç, M. Ailelerin Psiko-Sosyal Sorunları ve Aile Danışma Merkezinden Yararlanma Eğilimleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Doç. Dr. Erden Ünlü), Ankara, 2006.

Güloğlu, B., Aydın, G. Coopersmith özsaygı envanterinin faktör yapısı. Eğitim ve Bilim/Education and Science. 2001;26(122): 66-71.

Güngör, A. (1989). Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman Prof. Dr. Yadiğar Kılıçcı), Ankara, 1989.

Gürler, A. Ergenlerde Anne Baba Tutumları İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Başakşehir Örneği. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Doç. Dr. Cihad Demirli), İstanbul, 2017.

Haktanır, G. ve Baran, G. Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarının algılanmasının incelenmesi. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi. 1998; 5 (39): 134-141.

Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y., Özyeşil, Z. Benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yaklaşımlarının analizi. Değerler Eğitimi Dergisi. 2009; 7(18): 25-42.

Hanyaloğlu, E. Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Sahip Oldukları Anne-Babalık Tutumları Arasındaki İlişki. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. Ayla Oktay), İstanbul, 1995.

Higgins, E. T. Self-discrepancy: A theory relating self and affect. Psychological Review Copyright 1987; 94 (3): 319-340.

Hole, C. To what extent do parental attitudes affect adolescents' self-esteem, body image and eating attitudes. Cumbria Partnership Journal of Research Practice and Learning. 2014; 4(1): 28-33.

Huang, G. H. C., Gove, M. Asian parenting styles and academic achievement: Views from eastern and western perspectives. Education. 2015;135(3): 389-397.

IFSW (2019). What is Social Work. <http://www.ifsw.org/p38000208.html> (Erişim Tarihi: 20 Eylül 2019).

İnceoğlu, M. Tutum-Algı-İletişim. İmaj Yayınevi: Ankara, 2000, s.18-23.

James W. The Principles Of Psychology Volume I. Reprint Edition, Dover Publications: Mineola USA, 1950, s:651-655 http://library.manipaldubai.com/DL/the_principles_of_psychology_vol_I.pdf (Erişim Tarihi: 25 Şubat 2019).

Kadın Cinayetleri (2019). Medyaya Yansıyan Kadın Cinayetlerinin Haritalaması. <http://kadincinayetleri.org/> (Erişim Tarihi: 28 Ekim 2019).

Kağıtçıbaşı, Ç. İnsan ve İnsanlar. Evrim Yayınları: İstanbul, 1996, s.119.

Kalkan, E., Aydoğan, D. Evlilik ilişki kalitesini benlik açısından değerlendirme: benliğin farklılaşması ve ilişkisel özgünlük. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2018; 38(1): 174-189.

Kanak, M., Erdoğan, S. Ergenlerin utangaçlık düzeylerinin anne-baba tutumları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. International Journal of Social Science. 2015; 32: 513-525.

Karaçam Z, Çalışır H, DüNDAR E, Altuntaş F, Avcı H. Evli kadınların aile içi şiddet görmelerini etkileyen faktörler ve kadınların şiddete ilişkin bazı özellikleri, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 22(2):71-88.

Karadağ, G., Çuhadar, D., Güner, İ., Uçan, Ö. Gaziantep Üniversitesi Yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2008; 3(7): 29-42.

Karataş, Z., Baltacı, H.Ş. Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Okul Müdürü , Sınıf Rehber Öğretmeni, Öğrenci ve Okul Rehber Öğretmeninin (Psikolojik Danışman)Görüşlerinin İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD). 14(2): 2013: 427-460.

Kars, S., Bektaş, Ö., Akyürek, G. Ergenlerde anne-baba tutumu, duygu düzenleme ve iyilik hali arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi. 2019; 7(2): 97-104.

Kaya, A. Otizmlı Çocuğa Sahip Ebeveynlerde Benlik Saygısı Üzerine Bir İnceleme. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. B.A. Levent), Mersin, 2017.

Kaya, A. Bozaslan, H., Genç, G. Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 2012; 18: 208-225.

Kelleci, M., Gölbaşı, Z., Erbaş, N., Tuğut ,N. Eş şiddetinin kadınların ruh sağlığına etkileri. Türkiye Klinikleri Journal Medical Science. 2009; 29(6): 1787-1793.

Keskin, G. ve Çam, O. Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2008; 9 (3): 139-147.

Kohut, H. The Analysis of the Self: A Systematic Approach to the Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personality Disorders. International Universities Press: New York; 1971, s.54.

Kohut, H. Thoughts on narcissism and narcissic rage. Psychoanal Study of Child. 1972; 27: 360-400.

Kohut, H. The Analysis of the Self. International Universities Press: New York; 1983, s.79.

Kulaksızoğlu, A. Ergenlik Psikolojisi. Remzi Kitabevi: İstanbul; 2011, s.54.

Kuzgun, Y. (2000). Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı. 3. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2009, s.174.

Lopes, R. D., Van Putten, C. M., Moormann, P. P. The impact of parental styles on the development of psychological complaints. Europe's Journal of Psychology. 2015; 11(1): 155-168.

Lunenburg, F.C. Self-efficacy in the workplace: implications for motivation and performance. International Journal of Management, Business, and Administration. 2011, 14(1): 1-6.

McCoby, E.E. The role of parents in the socialization of children: An historical overview. Developmental Psychology. 1992; 28(6); 1006-1017.

McLeod, B. D., Wood J. J., Weisz, J. R. Examining the association between parenting and childhood anxiety: A meta- analysis. *Clinical Psychology Review*. 2007; 27: 155- 172.

Mocknes, U.K., Espnes G.A. Self-esteem and emotional health in adolescents- gender and age as potential moerators. *Scandinavian Journal of Psychology*. 2012; 53(6):483-489.

Nazir, S., Saeed, S., Sohail, M.M., Safdar, M.R. Parental conflict and its effects on youth self esteem (A study at university of Punjab). *International Journal of Asian Social Science*. 2012; 2(9):1392-1400.

Offer D., Howard K. An emprical analysis of the offer self image questionnaire for adolescents. *Archives of General Psychiatry*. 1972; 27: 529-537.

Oğuz, V., Körükçü, Ö. An analysis of self-esteem levels and parental attitudes of the students attending child development program. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2010; 2: 3373-3377.

Ortabag, T., Özdemir, S., Bebis, H., Ceylan, S. Perspectives of young adult men regarding violence against women: A cross-sectional study from Turkey. *Journal of Family Violence*. 2014; 29: 665-674.

Örgün, S.K. Anne Baba Tutumları İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu), İstanbul, 2000.

Öz, İ. Anne- Baba Olma Sanatı. Alfa Yayınları: İstanbul, 2005, s.97.

Özabacı, N., Erkan, Z. Aile Danışmanlığı Kuram ve Uygulamalara Genel Bir Bakış. 2. Baskı. Pegem Akademisi: Ankara; 2014, s.5-74.

Özben, S., Argu, Y. Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2002; 14(18): 18-28.

Özkan, İ. Benlik saygısını etkileyen etmenler. *Düşünen Adam*. 1994; 7(3): 4-9.

Özoğlu, S.Ç. Psikolojik danışmada benlik kavramı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi. 1975; 8(1): 93-111.

Özyürek, A., şahin, T. F. Anne baba olmak ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları. İçinde: T. Güler (eds). Anne Baba Eğitim İçinde. Pegem Akademisi: Ankara; 2010, s.36-50.

Özyürek, A., Özkan, İ. Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. International Journal of Science Culture and Sport. 2015; 3: 73-88.

Pico-Alfonso, M.A., Garcia-Linares, M.I., Celda-Navarro, N., Blasco-Ros, C., Echeburua, E., Martinez, M. The Impact of physical, psychological, and sexual intimate male partner violence on women's mental health: Depressive symptoms, posttraumatic stress disorder, state anxiety, and suicide. Journal of Women's Health 2006; 15(5): 599-611.

Raya, A.F., Olivares, R.R., Pino, M.J., Herruzo, J. A review about parenting style and parenting practices and their consequences in disabled and non disabled children. International Journal of Higher Education. 2013; 2(4): 205-213.

Redmond, B.F. Self-Efficacy and Social Cognitive Theories. The Pennsylvania State University: Pennsylvania; 2015, p.24.

Robins, R.W., Trzesniewski, K.H., Gosling, S.D., Potter, J. Global self-esteem across the life Span. Psychology and Aging. 2002; 17(3): 423-434.

Robins, R.W., Trzesniewski, K.H. Self-esteem devolepment across the life Span. Current Direction in Psychological Science. 2005; 14(3): 158-162.

Rosenberg, M. Society and the adolescent self-image. Princeton University Press: Princeton, New Jersey; 1965, ss.14-38.

Rosenberg, M. Conceiving the Self. Basic Books: New York; 1979, s.27-79.

RTÜK (2019). Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması-2018. rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf (Erişim Tarihi: 22 Kasım 2019).

Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Atli, S., Şahin, B.K. Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013; 11(3): 972-991.

Salı, G. İlköğretim ikinci kademedeki çocukların empatik eğilimlerinin ve benlik kavramlarının incelenmesi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi. 2013; 6(4): 496-519.

Sarbin, T. R. A Preface to a psychological analysis of the Self. Psychological Review. 1952; 59(1): 11-22.

Sarı, E. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının benlik saygılarına etkileri. Çağdaş Eğitim. 2007; 346: 9-15.

Sarıkaya, A. 14-18 Yaş Arası Ergenlerin Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. Fatma Betül Aydın), İstanbul, 2015.

Sayın, Ö. Aile Sosyolojisi. Ege Üniversitesi Basımevi: İzmir, 1990, s.2.

Selçik, O., Güzel, O. Sosyal hizmet mesleğinin çalışma alanı ve sosyal hizmet uygulamasının Türkiye ölçeğinde değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2016; 9(46): 461-469.

Seven, M.A., Engin, A.O. Türkiye’de kadının eğitimi alanındaki eşitsizlikler. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2007; IX(1): 176-189.

Sezer, Ö., Oğuz, V. Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. Eylül Kastamonu Eğitim Dergisi. 2010; 18(3): 743-758.

Sezer, Ö. Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları bazı faktörlerle ilişkisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010; 7 (1): 1-19.

Spera, C. A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. Educational Psychology Review. 2005; 17: 125-146.

Srivastava, N., Agarwal, S. Self esteem among young adults-A comparative study. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*. 2013; 2(3): 59-61.

Sümer, N., Aktürk, E.G., Helvacı, E. Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*. 2010; 13(25): 42-59.

Şahin, F. T., Özyürek, A. 5-6 yas grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2008; 6(3): 395-414.

Tafarodi, R. W., Swann, W. B. Self-liking and self-competence as dimensions of global self-esteem: initial validation of a measure. *Journal of Personality Assessment*. 1995; 65(2): 322-342.

Tafarodi, R. W. Paradoxical self-esteem and selectivity in the processing of social information. *Journal of Personality & Social Psychology*. 1998; 74(5): 1181-1196.

Tafarodi, R. W., Swann, W. B. Twodimensional self-esteem: Theory and measurement. *Personality and Individual Differences*. 2001; 31: 653-673.

Tafarodi, R. W., Wild, N., Ho, C. Parental authority, nurturance, and two dimensional self-esteem. *Scandinavian Journal of Psychology*. 2010; 51(4): 294-303.

Tatlıoğlu, K. Okul öncesi dönemde anne-baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimine etkisi. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*. 2012; 4(15): 83-91.

Tatlıoğlu, K., Küçükköse, İ. Türkiye’de kadına yönelik şiddet: Nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri., *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2015; 7(13): 194-209.

Taylan, H.H. (2016). Sakarya Üniversitesi öğrencileri penceresinden Türkiye’de aile içi sorunlar. *Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi*. Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. 24-26 Ağustos, İstanbul.

Temel, Z. F., Aksoy, B. A. Ergen ve Gelişimi. Nobel Yayıncılık: Ankara, 2001, s.26-27.

Teoh, H.J., Nur, A.R. Self esteem amongst young adults: The effect of gender, social support and personality. MJP Online Early. 2010; 19(2): 41-49.

Tolan, B., İsen, G., Batmaz, V. Ben ve Toplum/Sosyal Psikoloji-1. Teori Yayınları: Ankara, 1985, s.260.

Topçuoğlu, R.A., Erbay, E., Kuşgözoğlu, T., Tomanbay, İ., Öntaş, Ö.C., Şeker, A., Akbaş, E. Sosyal Hizmet Uygulamaları. Yayın No. 2875. İlhan Tomanbay (ed.). Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir, 2013, s.60-66.

Tözün, M. Benlik Saygısı. Actual Medicine. 2010; Temmuz: 52-57.

TÜİK (2018a). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi-İstatistikler. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (Erişim Tarihi: 29 Ekim 2019).

TÜİK (2018b). Konularına Göre İstatistikler-İstatiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068 (Erişim Tarihi: 29 Ekim 2019).

TÜİK (2018c). İstatiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama-Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019).

TÜİK (2018d). İstatiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama-Hayat Tabloları. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1100 (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019).

TÜİK (2018e). İstatiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama-Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060 (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019).

TÜİK (2019a). Temel İstatistikler-Nüfus İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Erişim Tarihi: 29 Ekim 2019).

TÜİK (2019b). İstatiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama-İşgücü İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019).

TÜİK (2019c). Tüketici Güven Endeksi, Ekim 2019. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30926> (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019).

TÜİK (2019d). İstatistiksel Tablolar ve Dinamik Sorgulama. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=206&locale=tr> (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019).

Tüzün, O., Sayar, K. Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi. 2006; 19(1): 24-39.

Üzbe, N., Bacanlı, H. Başarı hedef yönelimi, benlik saygısı ve akademik başarının kendini engellemeyi yordamadaki rolü. Journal of Turkish Educational Sciences. 2015; 13(1): 33-50.

Wang, H. The relationship between parenting styles and academic and behavioral adjustment among urban Chinese adolescents. Chinese Sociological Review. 2014; 46(4): 19-40.

Yapıcı, Ş., Yapıcı, M. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Anı Yayıncılık: Ankara; 2005, s.58-60.

Yaprak, B. (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumunun Diskriminant Analiziyle Belirlenmesi ve Benlik Saygısı İle Olan İlişkinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi (Danışman Yrd. Doç. Dr. Zeynep Filiz), Eskişehir, 2007.

Yavuz Güler, Ç. Benlik farklılaşması; kişisel ve ilişkisel yansımaları. Aile ve Çift Terapilerinde Pozitif Kavramlar Başlıklı Panel. İçinde 15-17. 2. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi. 12-14 Mayıs 2017, İstanbul.

Yavuzer, H. Ana Baba ve Çocuk. 16.Baskı. Remzi Kitabevi: İstanbul; 2003, s.28-55.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara; Detay Yayıncılık

Yılmaz, H.A. Bir Derleme: Benlik Kavramına İlişkin Bazı Yaklaşımlar ve Tanımlamalar. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2016; 48: 79-89.

Yörükoğlu, A. Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar. 13. Basım. Özgür Yayın Dağıtım: İstanbul; 2007, s.103-174.

Yücel, Y. Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı ve Öğrenilmiş Çaresizlik İle İlişkisi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi (Danışman Yrd. Doç. Dr. Seval Erden İmamoğlu), İstanbul, 2013.

Zakeri, H., Karimpour, M. Parenting styles and self-esteem. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2011; 29: 758-761.

8. EKLER

EK 1. ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI

Evrak Tarih ve Sayısı: 16/10/2019-E.86936

 T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 28233352-302.14.01-
Konu : Aygül KARAMAN Tez Konusu.

SBE SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Enstitümüzün 11.10.2019 tarih ve 32/15 sayılı Yönetim Kurulu Toplantısında, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 151358004 numaralı öğrencisi Aygül KARAMAN'ın tez konusunun, etik kurul onayı alınması kaydı ile **"21-25 Yaş Arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları"** olarak belirlenmesine **OY BİRLİĞİ** ile karar verildi.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ömer TETİK
Enstitü Müdürü

Adres: Tıp Fakültesi Dekanlığı Zemin Katı Uncubozkoy Kampüsü Manisa
Telefon: (0 236) 2360989 Faks: (0 236) 2382158
E-Posta: saglik.sekreterlik@cbu.edu.tr Elektronik Ağ: saglikbe.cbu.edu.tr

Bilgi İçin: Ayşe Ertik
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2. ETİK KURUL KARARI

T.C.
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu
Karar Formu

KARAR TARİH / NO	13 / 03 / 2019 / 20.478.486				
ARAŞTIRMANIN ADI	21-25 Yaş Arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları				
SORUMLU ARAŞTIRMACI	Dr.Öğr. Üyesi Şeyda YILDIRIM				
ARAŞTIRMA EKİBİ	Aygül KARAMAN				
ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ	UZMANLIK TEZİ ☐ YÜKSEK LİSANS-DOKTORA-TEZİ ☒ AKADEMİK AMAÇLI ☐				
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	14 / 02 / 2019 / Tarih ve 8734 Sayılı; araştırma dosyası				
KARAR BİLGİLERİ	Araştırma dosyası incelenmiş, bilimsel ve etik açıdan UYGUN olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.				
Unvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile İlgili Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye	Unvanı /Adı /Soyadı	Araştırma ile İlgili Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye
Prof. Dr. Zeki ARI Tıbbi Biyokimya AD	☐	☐	Doç. Dr. Serdar TOK Spor Bilimleri Fakültesi	☐	☐
Prof. Dr. Murat DEMET Psikiyatri AD	☐	☐	Dr. Öğr. Üyesi Selim ALTAN Tıp Tarihi ve Etik AD	☐	☐
Prof. Dr. Betül ERSOY Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD	☐	☐	Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Güngör TAVŞANLI Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü	☐	☐
Prof. Dr. Beyhan Cengiz ÖZYURT Halk Sağlığı AD	☐	☐	Mukadder YILMAZER Avukat	☐	☐
Doç. Dr. Tuğba ÇAVUŞOĞLU Farmakoloji AD	☐	☒	Sivil Üye Hüseyin TUNÇAY	☐	☐

Etik Kurulumuzun kararı yukarıda belirtilmiştir. Araştırmanız Her Hangi Bir Aşamada Etik Kurulumuzun "İzleme - Denetleme" Görevi Gereği Lüzumu Halinde Haberli / Habersiz Olarak Denetlenebilir. Araştırma Başvuru Formunun Taahhütname - Bölüm E kısmında belirtilmiş olan hususların dikkate alınarak istenilen bilgilerin Etik Kurulumuza zamanında iletilmesi konusunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Zeki ARI
Başkan

EK 3. ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
AYDIN VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 35233489-000-E.22049
Konu : Tez Çalışması İzni

08/11/2019

MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 30.10.2019 tarihli ve 92166 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen Üniversiteniz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Aygül KARAMAN'ın tez ve proje çalışması olan "**21-25 Yaş Arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları**" isimli çalışmanın yapılabilmesi Valiliğimizce uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim.

Yücel GEMİCİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu evrakın 5070 Sayılı Kanun gereğince E-İmza ile imzalandığı tasdik olunur. 08.11.2019
ADI SOYADI
Mühür

Muhammed Ali AKKALP
V.H.K.İ.

08/11/2019 Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni : Muhammed Ali AKKALP
08/11/2019 İşlemler Şefi : Ömer BOZKURT

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (VQZOTg-sqfD10-IN7SdN-8mUW2W-19ZSjGpV) kodunu yazınız.

Veysi Paşa Mah. Hükümet Bul. 09100/Aydın
Telefon No: (256)212 42 59 Faks No: (256)212 83 01
e-Posta: yazisleri@aydin.gov.tr İnternet Adresi: <https://yazisleri@aydin.gov.tr>

Bilgi için: Muhammed Ali AKKALP
Veri Ha. Ve Kont. İşl.
Telefon No:

EK 4: SOSYO-DEMOGRAFİK VERİ FORMU

Sayın Katılımcı

Bu anket formu, bilimsel bir araştırmaya veri toplama amacıyla hazırlanmıştır. Anketten elde edilen veriler üçüncü şahıs ve kurumlar ile paylaşılmayacak olup, sadece araştırmada kullanılacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi, sizlerin anket sorularına doğru ve samimi cevaplar vermeniz ile mümkündür. Araştırmaya sunduğunuz katkı için teşekkür ederim.

Dr. Öğr. Üyesi şeyda YILDIRIM

Aygül KARAMAN

A. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki soruları sizi tanımlayan seçeneği işaretlemek suretiyle cevaplandırınız.

1. Cinsiyet

() 1. Kadın () 2. Erkek

2. Yaşınız:

3. Medeni Durum

() 1. Evli yaşıyor () 2. Bekar () 3. Boşanmış () 4. Birlikte yaşıyor

4. Eğitim

() 1. İlkokul Lisansüstü () 2. Ortaokul () 3. Lise () 4. Lisans () 5.

5. Annenin Eğitim Düzeyi

() 1. İlkokul Lisansüstü () 2. Ortaokul () 3. Lise () 4. Lisans () 5.

6. Babanın Eğitim Düzeyi

() 1. İlkokul Lisansüstü () 2. Ortaokul () 3. Lise () 4. Lisans () 5.

7. Ebeveynin hayatta olma durumu

() 1. Her ikisi de sağ
() 2. Sadece biri sağ: Cinsiyeti ve Ölüm yılı:
() 3. Her ikisi de ölmüş: Ölüm yılları:

8. Ebeveynin birliktelik durumu

() 1. Evli () 2. Boşanmış-Yılı: () 3. Evli ama ayrı yaşıyor

9. Çalışma Durumu

() 1. Tam zamanlı ücretli () 2. Yarı zamanlı ücretli () 3. Düzensiz

() 4. Çalışmıyor/ iş arıyor () 5. Çalışmıyor/İş Aramıyor

10. Eve giren toplam gelir miktarı:

- () 1. 0-500 TL
() 2. 501-1500 TL
() 3. 1501-3000 TL
() 4. 3000-5000 TL arası
() 5. 5001 TL ve üstü

11. Eve giren geliri yeterli buluyor musunuz?

- () 1. Çok yetersiz () 2. Yetersiz () 3. Orta () 4. İyi () 5. Çok iyi

12. Kardeşiniz var mı? Kendiniz de dahil ailedeki çocuk sayısı:

- () 1. Yok
() 2. Sizden büyük kardeş var
() 3. Sizden küçük kardeş var
() 4. Hem küçük hem de büyük kardeş var

13. Çocukluk ve ergenlik yaşantınızı düşündüğünüzde aile ilişkilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- () 1. Sağlıklı ve mutlu bir ailede büyüdüm.
() 2. Ailemizde küçük iletişim sorunları yaşanırdı.
() 3. Ailemizde önemli iletişim problemleri yaşanırdı.
() 4. Mutsuz bir aile ortamımız vardı.
() 5. İlişkiler dayanılamayacak kadar kötüydü.

14. Aile içinde duygusal şiddet var mıydı?

- () 1. Bana karşı vardı.
() 2. Kardeşime karşı vardı.
() 3. Anneme karşı vardı.
() 4. Babama karşı vardı.

15. Aile içinde fiziksel şiddet var mıydı?

- () 1. Bana karşı vardı.
() 2. Kardeşime karşı vardı.
() 3. Anneme karşı vardı.
() 4. Babama karşı vardı.

EK 5. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

B. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA: Aşağıdaki formda, kendiniz hakkındaki düşünceleriniz ve genel olarak kendinizi nasıl hissettiğinizi ortaya koymaya yönelik 10 ifade yer almaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyunuz ve daha sonra sizin kendinizi nasıl hissettiğinizi gösteren seçeneğe (x) işareti koyunuz (A=Hiç Katılmıyorum; B=Katılmıyorum; C=Katılıyorum; D=Tamamen Katılıyorum)

Lütfen aşağıdaki soruları cevaplandırırken uzun, uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her soruyu cevapladığınızdan emin olunuz.

	İfadeler	A. HİÇ KATILMIYORUM	B. KATILMIYORUM	C. KATILYORUM	D. TAMAMEN KATILYORUM
1.	Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	()	()	()	()
2.	Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()
3.	Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görmeyeğilimindeyim.	()	()	()	()
4.	Ben de diğer insanların birçoğunun yapabileceği kadar bir şeyler yapabilirim.	()	()	()	()
5.	Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	()	()	()	()
6.	Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	()	()	()	()
7.	Genel olarak kendimden memnunum.	()	()	()	()
8.	Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	()	()	()	()
9.	Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.	()	()	()	()
10.	Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.	()	()	()	()

EK 6. ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ (ENVANTERİ)

ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ (ENVANTERİ)

AÇIKLAMA: Aşağıda yer alan formda; size, anne-babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittikleri ve çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandıklarını belirten ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi okuyunuz ve ifadelerde belirtilen davranış veya tutumun, **sizin anne ve babanıza** ne kadar uyduğunu düşünerek, size uygun seçeneğe (x) işareti koyunuz (A=Hiç Uygun Değil; B=Biraz Uygun Değil; C=Kısmen Uygun; D=Oldukça Uygun; E=Tamamen Uygun).

Lütfen aşağıdaki soruları cevaplandırırken uzun, uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her soruyu cevapladığınızdan emin olunuz.

	İfadeler	ANNE İÇİN					BABA İÇİN				
		A. HIÇ UYGUN DEĞİL	B. BİRAZ UYGUN DEĞİL	C. KISIMAN UYGUN	D. OLDUKÇA UYGUN	E. TAMAMEN UYGUN	A. HIÇ UYGUN DEĞİL	B. BİRAZ UYGUN DEĞİL	C. KISIMAN UYGUN	D. OLDUKÇA UYGUN	E. TAMAMEN UYGUN
1.	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

6.	Arkadaşlarımı eve çağdırmama izin verir, geldiklerinde onlaraiyi davranırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Elinden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almayaözen gösterir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların bendendaha iyi olduklarını söylerdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	Bana hükmetmeye çalışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Neden bazı şeyleri yapmam veya yapmamam gerektiğini bana açıklar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.	Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22.	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır, parka ve sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23.	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.	Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük notaldığımda beni cezalandırırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.	Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

26.	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27.	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28.	Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29.	Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30.	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını paylaşmıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31.	Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32.	Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33.	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34.	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmaz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35.	Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36.	Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37.	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38.	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39.	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40.	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK 7. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
SAĞLIK BİLİMLERİ ETİK KURUL
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

CALISMANIN ADI: 21-25 Yaş Arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları

Sayın gönüllü,

Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü Yüksek Lisans tezi kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmanız istenmektedir. Bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını bilgilerinizin nasıl kullanılacağını çalışmanın neleri içerdiğini ve olası yararlarını risklerini ve rahatsızlık verebilecek konuları anlamamız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız ve eğer istiyorsanız konuyu değerlendiriniz. Eğer çalışmaya katılmaya karar verirsiniz imzalamanız için size bu Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu verilecektir. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz.

CALISMANIN KONUSU VE AMACI :

Bu çalışmada; beden, ruh ve duygu bakımından olgunluğa erişmiş, bireysel ve toplumsal sorumluluklarının bilincine sahip ve yetişkin olarak adlandırılan 21-25 grubundaki gençlerin, algıladıkları anne-baba tutumlarının benlik saygılarına etkilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmış olup; araştırma veri toplama formu olarak kullanılan anket formlarında yer alan soruların cevaplandırılması, kişilerin kendi istek ve olurları ile araştırmaya katılmaları ile mümkündür.

CALISMA İŞLEMLERİ:

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılacaktır. Anket formu 3 ana bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümünde katılımcıları tanımlamaya yönelik sosyo-demografik nitelikli (cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durum, anne-baba eğitim düzeyi, vb.) 8 soru yer almaktadır. Anket formunun 2. bölümünde, katılımcıların benlik saygı düzeylerini ölçmek amacıyla Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen, 1986 yılında Çuhadaroğlu tarafından Türkçe'ye uyarlanan, 10 maddelik Benlik Saygısı Ölçeği yer almaktadır. Veri toplama formunun üçüncü bölümünde ise; Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve Eldeleklelioğlu tarafından yeniden revize edilen, 40 maddeli ve 3 alt boyutlu Anne-Baba Tutum Envanteri yer almaktadır. Toplamda 3 bölüm ve 58 sorudan oluşan bu anketin cevaplandırılması için ortalama 10-15 dakika zaman ayırmanız gerekmektedir.

Anketten elde edilen veriler üçüncü şahıs ve kurumlar ile paylaşılmayacak olup, sadece araştırmada kullanılacaktır. Bu nedenle anket formları üzerinde, kimliğinizi açıklayıcı herhangi bir bilgi sizden istenmemektedir. Ancak, araştırmaya gönüllü olarak katıldığınızı belgelemek amacıyla sizden, şu anda elinizde bulunan **Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Forumunu** imzalamanızı rica ederiz. Araştırmaya katılmadığınız halde, ankete katılmamız ile ilgili herhangi bir kurum veya kişiye bilgileriniz verilmeyeceği gibi, aynı zamanda katılmayı kabul etmemeniz veya araştırmadan istediğiniz zaman ayrılmamız da sizin için herhangi bir olumsuz sonuç yaratmayacaktır.

CALISMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz veya başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz veya araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştirildikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayımlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

GÖNÜLLÜYE UYGULANACAK İŞLEMLERİN OLASI ZARARLARI NELERDİR?

Bu araştırmada yer almak gönüllülük esasına bağlı olacak ve elde edilen bilgilerin gizliliği korunacaktır.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Bu formu imzalayarak araştırmaya katılım için onay vermiş olacaksınız. Bununla birlikte kimlik bilgileriniz çalışmanın herhangi bir aşamasında açıkça kullanılmayacaktır. Doldurduğunuz anketlere verdiğiniz cevaplar ve araştırma süresince edinilen her türlü bilgi yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bilgileriniz hiçbir kimse ile ya da ticari bir amaç için paylaşılmayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BASYURULACAK KİŞİLER :

1. Dr. Öğr. Üyesi Şeyda YILDIRIM MCBÜ Sağlık Bil. Fak. Sosyal Hizmet Böl. 0236 2330904/5874

Sağlık Bilimleri Etik Kurulu
Güncelleme Tarihi : 13.04.2017

Sayfa: 1 / 2

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
SAĞLIK BİLİMLERİ ETİK KURUL
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri doktorumla ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Doktorum saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

Gönüllü Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		
Veli / Vasiinin Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		
Tanık ¹ Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		
Araştırmacı ² Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

1: Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi
2: Gönüllüyü araştırmaya hakkında bilgilendiren kişi

EK 8. ÖZGEÇMİŞ

Adı	Aygül	Soyadı	KARAMAN
Doğum Yeri	Aydın	Doğum Tarihi	18.01.1992
Uyruğu	T.C.	Tel	05067391218
E-mail	a.karaman0906@hotmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora		
Yüksek Lisans		
Lisans	Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü	2014
Lise	Aydın Atatürk Anadolu Lisesi	2010

İş Deneyimi

Görev	Kurum	Süre
SHU	Hayat Şifa Yurdu Bakım Merkezi	2017-2018

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama	Konuşma	Yazma
İngilizce	İyi	İyi	İyi

Yabancı Dil Sınav Notu

YDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL IBT	FCE	CAE	CPE

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
Ales Puanı		72	88

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Becerisi
Microsoft Office 2010	İyi

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Adı: 21-25 Yaş arası Gençlerde Benlik Saygısına Etki Eden Ebeveyn Tutumları

Tezime ilişkin 02/12/2019 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 15'dir.

Belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Tarih ve İmza
02.12.2019

Adı Soyadı :Aygül KARAMAN
Öğrenci No :151358004
Anabilim Dalı :Sosyal Hizmet
Programı :Tezli Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI
UYGUNDUR.
Doç.Dr. Seyda YILDIRIM

Açıklamalar

1-Tez Çalışması Orijinallik Raporu (TÇOR), TURNITIN İntihal Tespit Programı kullanımı için kişisel hesap alma hakkı bulunan tez danışmanları, Enstitülerde görevlendirilen personeller, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda görevlendirilen kütüphaneciler tarafından alınır.

2-Sayfa sayısı 400'den az olan tezler için tez savunmasından önce ve başarılı olması durumunda düzeltmelerden sonra olmak üzere 2 kez TÇOR alınır.(400 sayfadan fazla olan tezler 400 ve katları şeklinde bölünerek Turnitin veri tabanına yüklenmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda benzerlik oranının hesaplanmasına ilişkin detaylı forma, kütüphane web sayfasında bulunan Turnitin kullanım kılavuzlarının altından erişilebilir.)

3-TÇOR, tezin yalnızca Kapak Sayfası, Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan kısmının tek bir dosya olarak intihal tespit programına yüklenmesi ile alınır.

Programa yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığının tamamı, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı bilgisi yazılır.

4- TURNITIN İntihal tespit programına yüklenen dosyanın süreçlenmesinde, ilgili programdaki filtreleme seçenekleri aşağıdaki şekilde ayarlanır: - Kaynakça hariç, - Alıntılar hariç, - 5 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words)

5-**İsteğe bağlı ayarlar kısmından; "Ödevleri şuraya gönder?" seçeneği mutlaka DEPO YOK şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir;** aksi durumda aynı tezin ikinci kez yüklenmesi durumunda benzerlik %100 çıkacaktır ve depodan tezi silmek çok uzun süreç gerektirecektir.

6- Raporlama işlemi tamamlandıktan sonra, kaydedilmiş olan ekranın görüntüsünü sağ üst köşesinde yüzdelik sayı olarak belirtilen "benzerlik oranı," raporlamaya tabi tutulmuş olan dosyanın "toplam sayfa sayısı" ve raporlama işleminin yapıldığı "tarih" bilgisi, "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formuna işlenir.

7- **Benzerlik oranında tüm sorumluluk öğrenciye aittir.**

8-Tez savunma sınavı sonrasında başarılı bulunan öğrenci, tez savunma sınavı tarihi sonrasında tezde yapılmış muhtemel değişiklikleri içeren dosya kullanılarak alınmış ikinci bir intihal raporundaki bilgiler kullanılarak hazırlanmış ve tez danışmanı tarafından onaylanarak imzalanmış ikinci bir "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu"nu Enstitüye teslim etmekle yükümlüdür.

9-Turnitin Hakkında Bilgiler: <http://kutuphane.cbu.edu.tr/turnitin.9370.tr.html>